

MISIJSKA DJELATNOST CRKVE

Vjeronaučna olimpijada
2016./2017.

OSNOVNA ŠKOLA

Misijska djelatnost Crkve

Vjeronaučna olimpijada 2016./2017.

- Građa za osnovnu školu -

Uredila:

Ines Sosa Meštrović

Nakladnik:

Nacionalna uprava
Papinskih misijskih djela u RH
Ksaverska cesta 12a
10000 Zagreb

Za nakladnika:

vlč. Antun Štefan,
nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela u RH

Grafička urednica:

Ines Sosa Meštrović

Tisak:

MMV 94 d.o.o.

*Poštovane vjeroučiteljice i vjeroučitelji,
drage vjeroučenice i vjeroučenici,*

pred vama se nalazi građa za natjecanje iz vjeronauka u školskoj godini 2016./2017., na temu: Misijska djelatnost Crkve.

Ove godine je za vas građu pripremila Nacionalna uprava Papinskih misijskih djela u RH.

Poglavlje pod naslovom Misijske ustanove Katoličke Crkve ide kao dodatak za državno natjecanje, te ga nije potrebno pripremati prije navedene razine.

U građi ima dijelova koji su obilježeni žaruljicom Za one koji žele znati više te kao takvi ne ulaze u natjecanje.

Želeći vam puno uspjeha u pripremi i nadolazećim natjecanjima srdačno vas pozdravljamo.

ČLANOVI DRŽAVNOGA POVJERENSTVA

Sadržaj

Predgovor	4
1. Počeci misijskog djelovanja Crkve	5
• Uvod	
• Mlada Crkva (I. - IV. stoljeće)	
• Kršćanski svijet na dva kolosijeka (V. - XIV. stoljeće)	
• Evanđelje je naviješteno svim narodima zemlje (XV. - XIX. stoljeće)	
• Univerzalnost i jedinstvo u navještanju Evanđelja (XX. stoljeće)	
2. Zaštitnici misija	26
• Sv. Franjo Ksaverski	
• Sv. Terezija od Djeteta Isusa	
3. Misijske ustanove Katoličke Crkve	31
• Kongregacija za evangelizaciju naroda	
• Papinska misijska djela	
o Papinsko misijsko djelo za širenje vjere	
o Papinsko misijsko djelo svetog Djetinjstva	
o Papinsko misijsko djelo svetog Petra apostola	
o Papinska misijska zajednica	
4. Misionari slavenskih naroda	37
5. Hrvatski misionari	40
• Hrvatski misionari tijekom povijesti	
• O. Ante Gabrić	
• Svjedoci vjere	
o Fra Vjeko Ćurić	
o S. Lukrecija Mamić	
• Hrvatski misionari i misionarke danas	
• Osnivanje Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela u RH	
• Misijski list Radosna vijest	
• Susreti misionara i misionarki	
6. Misijski dokumenti	67
7. Molitva za misije	76
Kazalo važnih pojmova	78
Literatura	80

Dragi olimpijci!

U svojoj ruci držite korisnu knjigu o misijskoj djelatnosti Crkve, što je tema ovogodišnje Vjeronaučne olimpijade. Želim vama i sveopćemu hrvatskom pučanstvu potvrditi svoju radost zbog odabira upravo te teme. Misije! U sadržaju te šestoslovne riječi uključeni su brojni drugi sadržaji. I brojni drugi predmeti, pa i oni tipično školski. Uključena je famozna “učiteljica” – povijest. Uz povijest, misije sadrže i tematiku geografije, jer su misionari, pa i naši, smješteni po svakom kutiću zemljine kugle. Svaki misionar može biti profesor geografije u doslovnom smislu te riječi, barem o onoj državi Afrike, Azije ili Južne Amerike u kojoj djeluje. Tema o misijama ulazi u sociologiju, komunikologiju i psihologiju. Ujedno, izgovarajući riječ “misije”, svaki nam misionar može na najbolji način predstaviti radost i tugu susreta s modernim životom u krajevima gdje su misije zauzele časno mjesto u svim spomenutim predmetima, pa i u nespomenutima.

Učeci za Vjeronaučnu olimpijadu s temom o misijama, “hoda se” na sve strane svijeta.

Učeci za Olimpijadu, jasna su pitanja i odgovori, osobito oni odgovori što svatko od nas govori Bogu, potom i cijelom svijetu, dakako svakomu čovjeku. “Idite po svem svijetu, propovijedajte evanđelje svakomu stvorenju!” Kakve li široke preporuke, kakva li zanosa ispunjenja zadatka koji je dan svima koji su kršteni! Pouzdano se nadam da će svaka skupina osim znanja o misijama usvojiti i razumom, i srcem, i voljom, i smjelošću djelovanja uzvišene zadatke utkane u svačije srce, utisnute u svačiju dušu. A kad se u jednog djelatnika probudi zdrava misijska svijest, onda se to prenosi dalje, onda to postaju koncentrični krugovi, koji svaki za sebe zorno tumači hrabar zadatak Crkve u cjelini i svakoga njezina člana!

Molim vas, dragi olimpijci, nemojte ove materijale samo “materijalizirati” dobrim znanjem, već svaku pojedinu stavku “nametnite” svojem srcu, srcu koje voli i moli, srcu koje shvaća uzvišenost kršćanskog zadatka! Neka svakoga od vas, kao i vaše voditelje – animatore dobri Božji Duh nadahne na spremnost djelovanja u onom sadržaju u kojem ćete se natjecati i postići, nadam se, dobre rezultate.

Sve i svakoga pojedinoga rado pozdravljam i svima i svakomu pojedinomu želim da vas prati Božji blagoslov u vašem učenju i u vašim nastupima!

*Biskup + Slobodan Štambuk,
predsjednik Vijeća za misije HBK-a*

1.

Počeci misijskog djelovanja Crkve

Uvod

Povijest Crkve je povijest hodočašća Božjeg naroda od trenutka utjelovljenja Božjeg Sina među ljudima, nastavak i unutarnja logika misijskog djela. Kristovo uskrsnuće poziva da se evanđelje proširi po cijelom svijetu.

Od Pedesetnice u Jeruzalemu skupina apostola, koja već govori nekoliko stranih jezika, postaje "sjeme" sveopće Crkve. Najava i razumijevanje tog poziva događa se po Duhu Svetome. Širenje "radosne vijesti" podijeljeno je u četiri razdoblja, prema zemljopisnim kriterijima i političkim prilikama:

- Mlada Crkva (I. – V. stoljeće);
- Kršćanski svijet na dva kolosijeka (V. – XV. stoljeće);
- Evanđelje je naviješteno svim narodima Zemlje (XV. – XX. stoljeće);
- Univerzalnost i jedinstvo u naviještanju evanđelja (XX. stoljeće).

Mlada Crkva (I. – IV. stoljeće)

Učinite ih mojim učenicima

Kršćanstvo je rođeno iz propovijedanja i poruke Isusa iz Nazareta, čiji je javni život započeo krštenjem koje je primio od Ivana Krstitelja na obalama Jordana. Tomu preciznom mjestu krštenja, o kojem nam pišu evanđelisti, evanđelist Luka dodaje i vremensku odrednicu i povijesni kontekst: "Petnaeste godine vladanja cara Tiberija, dok je upravitelj Judeje bio Poncije Pilat, tetrah Galileje Herod, a njegov brat Filip tetrah Itureje i zemlje trahonitidske, i Lizanije tetrah Abilene, za velikog svećenika Ane i Kajfe..." (Lk 3, 1 – 2)

Ovaj događaj označava početak Isusova poslanja kojim je došao objaviti kraljevstvo Božje i spase-nje svim ljudima, poslanje koje je on sam primio od Boga Oca, kojeg je objavio riječima i djelima opisanima u evanđeljima. Nastavak tog poslanja, prenošenje "radosne vijesti" sve do nakraj zemlje, Isus je povjerio dvanaestorici apostola, svojim prvim učenicima i misionarima.

Tako započinje povijest Crkve, koja označava u isto vrijeme zajednicu koja vjeruje u uskrsnuće Gospodinovo i koja se izgrađuje oko svetog Petra i njegovih nasljednika, kao što to opisuje evanđelist Matej (Mt 16, 18), ali ujedno i kao mjesto u kojem prebiva Riječ Božja, označavajući time one koji su prigrlili ili će prigrliti Riječ Božju.

Isusova smrt na križu u vrijeme Poncija Pilata i njegovo uskrsnuće temelji su identiteta mlade kršćanske zajednice. Taj identitet je bitno misionarski jer podrazumijeva slanje članova u naviještanje Isusova evanđelja i njegova sveopćeg kraljevstva po svoj Judeji, Samariji (Dj 1, 8), "i sve do na kraj zemlje".

Tako na ceste Rimskog Carstva kreću svjedoci Isusova uskrsnuća, nastavljajući Kristovo djelo na zemlji. Prema Euzebiju iz Cezareje, to poslanje organizirano je vrlo praktično i logično, tako da je svaki apostol bio zadužen za pojedini dio u ono vrijeme poznata svijeta.

Kršćani

Ti prvi učenici se, u prvo vrijeme, ne odvajaju od židovskog svijeta, jer dolaze iz židovstva, te su od rimskih vlasti držani kao jedna od židovskih sekti. Ali malo-pomalo, prve se kršćanske zajednice počinju razlikovati od židovskih, držeći zasebno svoje sastanke, uvodeći svoju posebnu liturgiju. Dva su događaja pridonijela da se prva Crkva počinje razlikovati od židovskog svijeta. Prvo, osuda i mučeništvo svetog Stjepana (*Dj 7*), vođe sedmorice đakona, koji propovijeda da hram Božji nije onaj sagrađen od kamenja u Jeruzalemu, nego da je to cijeli narod Božji.

Nakon progona koji su izazvale židovske vlasti, prva grupa kršćana raspršuje se po Palestini i susjednim regijama. Na takav način članovi Stjepanove grupe započinju evangelizaciju Samarije (*Dj 8, 5c*) i susjednih zemalja, i osnivaju Crkvu u Antiohiji (*Dj 11, 25*), uključujući prvi put Grke i pogane koji tamo žive.

Druga faza odmicanja od židovske vjere jest vrijeme Pavlova propovijedanja. Rodom iz Tarza u Ciliciji, rimski građanin, Pavao pripada židovskim zajednicama grčke dijaspore. Revni farizej putovao je u Damask da bi sudjelovao u progonu kršćana. No na putu pred Damaskom bio je dirnut Gospodinom i obraćen, prima poslanje naviještanja evanđelja poganima (*Dj 22, 21*).

Njegovo učenje obilježeno je trima glavnim misijskim naglascima: važnost spasenja svih ljudi, promicanje oslobođanja čovjeka po krštenju i prisjećanje uloge svakog apostola da naviješta vjeru među poganima.

Pavao dolazi u grad Antiohiju, koji je postao najveće središte širenja kršćanstva u početku. Treći najveći grad antičkog svijeta, nakon Rima i Aleksandrije, a tada glavni grad jedne od rimskih provincija, uključujući Siriju i Ciliciju, Antiohija je važno trgovinsko i intelektualno središte. Kršćanska zajednica u njoj postala je važna i uključuje velik broj nežidova. U tom su gradu učenici primili prvi put ime "kršćani" (*Dj 11, 26*).

Za vrijeme od gotovo trideset godina, tijekom triju svojih misijskih putovanja, Pavao će neumorno proputovati Sirijom, Ciprom, Malom Azijom, Grčkom i Makedonijom, prije svog dolaska u Rim. Godine 49. održan je u Jeruzalemu (*Dj 15*) važan i velik sastanak pod nazivom Jeruzalemski koncil, gdje su se okupili pristaše apostola Petra, koji je branio povezanost kršćanske vjere i židovskog zakona, i pristaše apostola Pavla, koji poziva na otvaranje evanđelja svim poganima, bez pridržavanja Zakona. Vijeće se složilo s Pavlom. Židovski zakon nije nametnut obraćenim kršćanima. Svi narodi od tada mogu primiti krštenje i ući u Crkvu.

Širenje Božje riječi u prva tri stoljeća kršćanstva

Do požara u Rimu 64. godine, koji označava početak velikih progona u Rimskom Carstvu, evanđelje se širi posredstvom putnika, slijedeći morske i kopnene putove oko Sredozemlja. Ti putnici, "službenici riječi", mogu se podijeliti u dvije kategorije.

Prva kategorija glasnika evanđelja jesu putujući propovjednici, poput Pavla, koji dragovoljno idu da bi naviještali evanđelje.

To propovijedanje poganima postupno postaje oblikovana poruka, izgrađena oko tri teme, ukorijenjene u *Sveto pismo*:

- a) izvještaj o pozivu Gospodnjemu koji je osvojio glasnika i koji ga je poslao u misijsku pu-

stolovinu, kao što piše sveti Pavao, “što je za mnom, zaboravljam, za onim što je preda mnom, prežem, k cilju hitim, k nagradi višnjeg poziva Božjeg u Kristu Isusu” (*Fil 3, 13 – 14*);

b) savjeti u svezi s organizacijom novoosnovanih zajednica, koji postaju važni (1 *Sol 2, 12*), o kojima ovisi nastavak mlade Crkve;

c) poziv na zajedništvo s Prvom zajednicom u Jeruzalemu, kao i sa svima ostalima, duhovno ali i doktrinarno; kršćanski identitet se ukorjenjuje u taj duh zajedništva.

Druga kategorija glasnika evanđelja, više anonimna, sastavljena je od novih obraćenika, koji, u okviru svojih aktivnosti, šire kršćanstvo: trgovci, vojnici, državni službenici. Žene također igraju veliku ulogu, kako što su Lidija u Filipima, Feba iz Kenheje, a da ne spominjemo kršćanske robove, prodane ili zarobljene, koji također svjedoče njihovu vjeru u njihovim teškim situacijama.

Kršćanstvo dolazi do velikih kozmopolitskih gradova Carstva, luka, gradova koji su na raskrižjima, u kontaktu s gradovima u unutrašnjosti. U njima se osnivaju kršćanske zajednice, preuzimajući na sebe dužnost daljnjeg širenja evanđeoske poruke. Rim je bio vrhunac propovijedanja Petra i Pavla. Političko i kulturno središte Carstva, grad Rim je dolazna točka s Istoka i polazište za evangelizaciju Zapada.

Širenje kršćanstva po svjedočanstvu mučenika

Od vladavine cara Nerona, a posebno nakon požara u Rimu 64. godine, za koji su optuženi kršćani, organiziraju se progoni kršćana od upravitelja provincija ili od careva, diljem Carstva. Najnasilniji su se dogodili za vrijeme vladavine Nerona, Trajana, Decija, Hadrijana, Antonina Pija, Septimija Severa i Valerijana, sve do velika progona za Dioklecijana, u ranome četvrtom stoljeću.

Kršćanstvo se ukorjenjuje za vrijeme cara Konstantina (280. – 337.)

Bitka kod Milvijskog mosta godine 312. označava kraj sukoba oko nasljedstva na prijestolju Rimskog Carstva. Konstantin, pobjednik, počinje smirivati Carstvo proglašavajući *Milanski edikt (reskript)* 313. godine, uspostavljajući vjersku toleranciju i slobodu bogoštovlja, kojim se koristi kršćanstvo. Kršćanstvo je priznato kao službena vjera. Ono dobiva, tijekom dvadeset i pet godina vladavine cara Konstantina, mnoge olakšice i postupno se uspostavlja blizak odnos između Crkve i države.

Iako je pod utjecajem Crkve politika pravde postala prisutnija, čak se i car predstavljao kao zaštitnik slabih, ostaje činjenica da će Konstantin autoritativno intervenirati u vjerskim poslovima, osobito protiv krivovjerja. Dakle godine 325. car Konstantin saziva Koncil u Niceji da bi riješio veliku teološku raspravu oko osobe Krista i Presvetog Trojstva. On si tako počinje uzimati za pravo da saziva koncile, da organizira i olakšava susrete, da provodi izglasane kazne.

Nasljednici cara Konstantina nastavljaju politiku protiv poganske religije, čiji je kult službeno zabranjen 391. Kršćanstvo postaje državna religija i nastavlja svoju teološku borbu protiv krivovjerja, uzrokujući progonstvo heretika u pogranična područja Carstva, osobito na arapski poluotok.

Misijski duh u četvrtom stoljeću

Širenje evanđelja u tom razdoblju Konstantinova mira nastavlja se unutar Carstva, ali i izvan njegovih granica, zahvaljujući kao i prije propovjednicima, trgovcima, službenicima, vojnicima. Kult mučenika i svetaca uključen je u taj proces, kako na lokalnoj, tako i na carskoj razini.

Uskrsna se poruka prenosi usmenom predajom: po propovijedima, katehezama, čitanju svetih tekstova, što sve pridonosi širenju vjere i njezinu produbljivanju. Propovjednici naglašavaju komentare *Starog zavjeta* i proročanstva o Kristovu dolasku.

Međutim pisanje postaje sve važnije u poučavanju Kristove poruke. Sveto pismo se naveliko širi. Pisane upute o liturgiji i organiziranju zajednice se razmnažaju. Biskupi, po pismima i propovijedima, prate odgovorne u crkvama u njihovu poučavanju te u njihovoj pastoralnoj i misijskoj djelatnosti. Tako pisma Klementa Rimskoga krajem prvog stoljeća ili Ivana Zlatoustoga postupno strukturiraju pastoralni i teološki život kršćana.

Tekstovi koncila, koji se sastavljaju krajem drugog stoljeća na prvim mjesnim saborima, a od četvrtog stoljeća i na velikim ekumenskim koncilima, pridonose razumijevanju kršćanske istine. Četvrto je stoljeće zlatno doba crkvenih otaca, grčkog istoka i latinskog zapada. Većina crkvenih otaca, rođenih u 4. stoljeću, bili su propovjednici i pisci. Po njihovim djelima, pisanim govornim jezicima (grčki, sirijski i latinski), obogaćuju doktrinarni (poučni) sadržaj kršćanske poruke, u egzegezi i u teologiji, ali i brane Crkvu protiv carske političke moći.

Po svim tim spisima, brojnim i raznovrsnim, izražava se život zajednice i odražava napredovanje vjere. Važnost liturgije, koja je ojačana duhom zajedništva, i razvoj institucija, koje poprimaju jasnije obrise.

Monasi

Za vrijeme Konstantinove ere pojavljuje se novi oblik evangelizacije, potaknut od redovnika, najprije na istoku, a zatim i na zapadu Crkve – monasi. Prva monaška iskustva nastala su u Egiptu, označavajući želju da se pobjegne od svijeta, težeći za savršениjim životom, što je moguće bliže Bogu. Definirana su dva oblika monaškog života: oni koji žive u potpunoj samoći u pustinji, pustinjaci; i oni koji se okupljaju u zajednice, slijedeći koje pravilo definirano od osnivača, cenobiti. Taj posvećeni život, isprepleten molitvama, posvećen je i intelektualnomu i fizičkomu radu. Tri velika osnivača označila su početak monaštva: sv. Antun Pustinjak i sv. Pavao Pustinjak na istoku, a sv. Jeronim na zapadu.

Ti monaški samostani, izgrađeni na izoliranim područjima, uključeni su u širenje kršćanstva svojim duhovnim i intelektualnim značenjem, osobito utječući na područja dotada zanemarena od kršćanstva. I na istoku i na zapadu Crkve takvi se samostani umnožavaju te sve više privlače i muškarce i žene.

Prva hodočašća

U povijesti drevnog kršćanstva temeljno je razlikovanje između prva tri stoljeća i razdoblja koje je slijedilo Nicejskomu saboru 325. godine, koji je bio prvi ekumenski sabor. Kao svojevrsna spona između ta dva razdoblja stoji takozvani konstantinovski preokret i Konstantinov mir, koji promiče razvoj hodočašća. Ljudi dolaze izdaleka častiti grobove svetih apostola i mučenika. Te su pobožnosti znak predanosti kršćana prvim svjedocima kršćanske vjere, ali i uloge posrednika koju sveti imaju pred Bogom.

Kršćanska umjetnost, značajka sve vidljivije evanđeoske poruke

Kršćanska umjetnost se postupno odvaja od grčko-rimske. Grade se prekrasne zgrade, bazilike,

samostani, svi ukrašeni mozaicima, oslikanim zidovima, prikazujući scene iz Svetog pisma. U kršćanskim središtima, udaljenima od velikih gradova, na raskrižjima, grade se brojne bogomolje, male crkve i kapele, izgrađene za prihvat vjernika, ali i hodočasnika tijekom liturgijskih slavlja.

Krajem četvrtog stoljeća kršćanstvo postaje religija rimskog svijeta: biskupije se množe, oblikujući taj prvi kršćanski svijet, njegove misli, njegov stil života, njegov umjetnički izričaj.

Organiziranje zajednica u biskupije

U Africi u četvrtom stoljeću riječ biskupija, koja je dotada određivala jedno upravno područje, postaje teritorij upravljani od biskupa. To je osobito postalo jasno godine 397., kad je, po kanonskom pravu, biskupu bilo zabranjeno miješanje u susjednu biskupiju. Biskupije su u porastu, u skladu s rastom kršćanske populacije na određenom mjestu. Evangelizacija tih područja osigurana je po biskupima koji šalju propovjednike u nekršćanska područja.

Krajem četvrtog stoljeća biskupije su vrlo brojne u istočnom dijelu Carstva i u sjevernoj Africi, ali mnogo rjeđe u zapadnom dijelu.

Kršćanski svijet na dva kolosijeka (V. – XIV. stoljeće)

Širenje kršćanstva izvan rimskog svijeta

Evangelizacija je od petog stoljeća postala koordinirano djelovanje apostolskih radnika koji imaju solidno razumijevanje Svetog pisma. Uistinu, kršćanska doktrina izabrala je jezik i usvojila kršćanski rječnik, temeljeći ga na dogmatskom sadržaju, koji je dugo i strpljivo bio građen od crkvenih otaca i koncila u prethodnim stoljećima. Kršćanstvo tih prvih stoljeća građeno je oko univerzalnosti poruke uskrslog Krista i oko dogme Presvetoga Trojstva. U prvih pet stoljeća kršćanstvo se proširilo diljem Rimskog Carstva, a od petog do petnaestog stoljeća evanđelje će se proširiti po cijelom europskom kontinentu, oblikovat će narode i njihove vladare, njihov način života, umjetnost i kulturu.

U srednjovjekovnom tisućljeću razlikujemo dva razdoblja

Od petog do desetog stoljeća širenje kršćanstva odvija se u nestabilnu političkom okruženju, s obzirom na tri velike najezde naroda koje destabiliziraju istočni i zapadni dio Carstva: germanski narodi, koji u petom stoljeću dolaze iz Skandinavije, Arapi, koji u sedmom stoljeću dolaze s Arapskog poluotoka, i Vikinzi, novi narodi iz Skandinavije, u devetom i desetom stoljeću.

Kršćanstvo od jedanaestoga do petnaestog stoljeća ulazi u fazu ukorjenjivanja i utvrđivanja. Navještaj evanđelja događa se u srcu kršćanskih naroda zahvaljujući plodnoj duhovnosti crkvenih redova – franjevaca i dominikanaca.

Pape u središtu misijske strategije

Razni pape koji se izmjenjuju u to vrijeme postaju glavni inicijatori i vođe misijskih pokreta diljem Europe, jačajući tako papinski autoritet nasuprot carigradskog patrijarha. Taj legitimitet rimskog prvosvećenika, kao nasljednika svetog Petra, posebno je branjen od pape Leona Velikoga (sredina 5. st.). To vjersko jedinstvo oko pape ne može se postići bez obraćenja naroda sa sjevera europskog kontinenta. Tako papa Celestin I. šalje 431. godine đakona Paladija, posvećena za biskupa, da nastavi pokrštavanje Irske, dok germanska plemena Angli i Sasi prodiru na otok Britaniju (Velika Britanija), a sveti Patrik (oko 390. – 461.) nastavlja evangelizirati Irsku, osnivati crkve i uvoditi latinski jezik.

U 6. stoljeću Grgur Veliki organizira i ubrzava konačno objedinjavanje u zapadnoj Crkvi rimske tradicije i barbarske vitalnosti. On je prvi benediktinac na papinskom prijestolju. Za vrijeme njegova pontifikata papinstvo je postalo vitalno središte "barbarskog" Zapada. On radi na jačanju odnosa s biskupima, zahtijevajući od njih primjeran život, baš kao i od redovnika. Grgur Veliki neke od njih šalje obratiti barbarske narode, npr. u anglosaksonska kraljevstva. Anglosaksonski će redovnici kasnije, u ime Rima, u sedmom i osmom stoljeću, ići evangelizirati Germane.

Obraćenje skandinavskih zemalja od X. stoljeća

Prvi misijski pokušaji u predjelima sjeverne Europe u osmom i devetom stoljeću nisu uspjeli, ali prema nekim povjesničarima, ipak su poneke kršćanske zajednice zaživjele, posebno u lukama. Kad su Vikinzi u devetom stoljeću krenuli na more i počeli uništavati europske obale, mnogi kršćani spasili su se bijegom. Brojna sela, samostani i kršćanska svetišta uz morsku obalu ili uz rijeke bili su uništeni. Ipak, nakon što su naselili zapadnu Europu, vikinški upravitelji počeli su priznavati kršćansku vjeru, u želji da smire svoje osvojene teritorije, da opravdaju svoju vlast i na takav način

pridobiju stanovnike njihovih kolonija. U Irskoj i u Engleskoj vikinški su osvajači zatražili krštenje. U Normandiji Rollon i svi njegovi ljudi primaju krštenje 911. godine. Sjeverno od Rusije Vikinzi su počelo usvajati kršćanstvo još ranije, od 866. godine. Jedan od razloga zašto vikinški vođe žele pokrstiti svoje ljude jest želja za oživljenjem intelektualne aktivnosti svojeg naroda, zbog čega oživljavaju samostane, koji zatim postaju duhovna središta. Godine 966. vojvoda od Normandije Richard I. poziva redovnike iz Francuske da se nasele u njegovo vojvodstvo, da na taj način oživi duhovni i intelektualni život benediktinske zajednice.

U Norvešku je evanđelje došlo po obraćenim Vikinzima, koji su se vratili iz Europe. Oni pozivaju misionare iz Engleske, ali i iz Njemačke. U ranome dvanaestom stoljeću gregorijanska reforma i osnivanje cistercitskih samostana aktivno su uključeni u ukorjenjivanje kršćanstva i uspostavljanje stabilne crkvene organizacije. Jedan od glavnih poslanika u tome bio je engleski kardinal Nikola Breakspear (kasnije papa Hadrijan IV.), koji je 1152. osnovao metropoljsko sjedište u Trondheimu (Norveška).

Što se tiče Švedske, pokršćavanje je sporije zbog snažna poganskog otpora, a evangelizacija je prodrla iz Engleske, Njemačke i Rusije. Prelaženje na kršćansku vjeru postaje vidljivo tek u dvanaestom stoljeću. U cijeloj Skandinaviji Crkva se izgrađuje i ima tijekom srednjeg vijeka veliku slobodu djelovanja. Mnogi se poganski običaji održavaju ili asimiliraju u kršćanski kult, baš kao i lokalni jezici u liturgiju.

Od dvanaestog stoljeća raste broj samostana koji potiču na uključivanje skandinavskog svijeta u zapadnu Europu, posebice omogućavanjem duhovnih veza između redovničkih zajednica različitih zemalja, a prisutne su i trgovinske veze Skandinavije i ostatka Europe. Obnovljeno papinstvo, osobito pod Grgurom VII., i dalje je vrlo osjetljivo na osnivanje novih kršćanskih zajednica u Skandinaviji. Crkva pridonosi posebno svojom potporom u nastojanjima da se centralizira politički život oko vladara i da se smanje bratoubilački ratovi. Postupno nastaju monarhije, podržavane od Crkve, koje uspostavljaju bliske i izravne sveze s Rimom.

Može se reći da je u dvanaestom stoljeću nordijski svijet postao kršćanski. Skandinavija postaje zauzvrat misionarskom, slanjem apostolskih poslanika u Finsku i baltičke zemlje. Kao što je Engleska evangelizirala središnju Njemačku, a potom sudjelovala u obraćenju Sasa, tako i Sasi zauzvrat pridonose evangelizaciji Danske, a Danska i Švedska potom postaju baze za evangelizaciju baltičkih zemalja. Dotad je evangelizacija slavenskih i skandinavskih naroda te Mađara bila briga Rima.

Dominikanci i franjevci postaju glavni poslanici

Od trinaestog stoljeća pojavljuju se novi prioriteti. Politička moć države postaje još snažnija, pojavljuju se gradovi i doživljavaju snažan rast, napreduju krivovjerja, sveučilišta daju kršćanskoj misli više mjesta, omogućavajući povratak na evanđeoske ideale. Uspostavljaju se kontakti s muslimanskim svijetom i središnjom Azijom.

Sveti Dominik (oko 1170. – 1221.) i sveti Franjo (1182. – 1226.) pojavljuju se u povijesti Crkve u vrijeme kad Zapad doživljava duboke promjene. Prosjački redovi, osnovani od tih duhovnih velikana srednjeg vijeka, dijele zajedničke karakteristike. Oni ukidaju pravilo monaškog zatvaranja u samostane, da bi mogli pučanstvu naviještati riječ Božju. Idu dva po dva, u parovima, u područja koja su im dodijeljena, stavljajući se u službu Crkvi, ponekad i kao veleposlanici europskih vladara. Primivši važnu intelektualnu i duhovnu formaciju, postaju zastupnici svjetovnih i crkvenih vlasti, osobito papa.

Povezani s pastoralnom obnovom trinaestog stoljeća, prosjački redovi su glavni sudionici u reevangelizaciji mnogih europskih područja. Iz rodne Umbrije Franjo Asiški šalje svoju braću od 1215.-1216. godine u druge kršćanske zemlje: po Italiji, Francuskoj, Engleskoj, Njemačkoj, Mađarskoj. Sam sv. Franjo želi propovijedati u muslimanskim zemljama, stoga odlazi u Siriju i Maroko evangelizirati nevjernike. U Egiptu se susreo sa sultanom Malikom al-Kamilom. Usprkos ubojstvu petorice franjevacu u Marakešu 1220. godine, stavlja u pravilo svojeg reda obvezu propovijedanja Saracenicima i nevjernicima, ali i savjet: "ne raspravljati i ne svadati se i biti podložni priznajući se kršćanima; naviještati riječ Božju da nevjernici povjeruju i postanu kršćani, ne strašeći se progona". Muslimanski svijet postaje i briga Reda propovjednika, koji je osnovao sveti Dominik. To je jasno izraženo 1256. na njihovu saboru u Parizu.

Jedan od franjevacu, Jean de Montecorvino, odlazi u Perziju te, ukrcaвши se na brod u Perzijskom zaljevu, preko južne Indije dopre do Kine i nakon mnogih poteškoća, stiže u Peking, gdje osniva prvi franjevački samostan u Kini. Da bi tu novu franjevačku misiju učvrstio, traži od pape nove misionare. On mu pozitivno odgovara podizanjem Pekinga na rang metropolije, posvetivši šest biskupa, koji će odmah poduzeti dugo putovanje kroz Aziju. Jean de Montecorvino postaje nadbiskup Pekinga. No kršćanstvo u Kini nije preživjelo slom dinastije Mongola i preuzimanjem vlasti od dinastije Ming 1368. godine.

Tako je i s misijama u Mongolskom Carstvu te u drugim dalekoistočnim zemljama. Kršćanstvo u tim krajevima ostaje vrlo krhko ili pak izumire zbog političke nestabilnosti i zbog nedostatka redovita slanja misionara i neprijateljstva muslimanskih naroda, koji su tada već čvrsto ukorijenjeni u Središnjoj Aziji.

Prvi domaći svećenik u Mongoliji zaređen je tek 2016. godine.

Evandjelje je naviješteno svim narodima zemlje (XV. – XIX. stoljeće)

Petnaesto je stoljeće ključno razdoblje za papinstvo, tijekom kojeg se utvrđuje rimska papinska vlast, i razvijaju se ideje duhovne reforme (*Devotio Moderna*). No iznad svega Crkva prati velike pomorske događaje pod nazivom “velika otkrića”, svjesna duhovne dimenzije tih istraživanja, koja će otvoriti nova područja za evangelizaciju izvan Europe. Crkva želi sudjelovati u otkrivanju tih novih svjetova, novih naroda, novih vjerovanja.

Misijsko poslanje poprima novo značenje. Prije petnaestog stoljeća pojam misija nije se koristio za evangelizaciju, osim kao odnos u Presvetom Trojstvu, kao slanje Sina od Oca i Duha Svetoga od Oca i Sina. Sama riječ evangelizacija označavala je *širenje vjere* Kristova kraljevstva, *naviještanje evanđelja, zasađivanje vjere*.

Od kasnoga petnaestog do dvadesetog stoljeća riječ misije odnosi se na slanje misionara, posebno izabranih i osposobljenih za tu funkciju, bilo u unutrašnjost Europe, bilo preko mora. Redovitost u pomorskoj trgovini osigurava Crkvi bržu i učinkovitiju komunikaciju između europskih i svjetskih misija te održivost misionarskog rada.

Ta nova faza u povijesti evangelizacije ne bi bila moguća bez misijskih redova, kao što su franjevci i dominikanci, koji su od početka šesnaestog stoljeća razvili novi misijski pristup nepoznatim kulturama Europe. Njima će se pridružiti novi crkveni redovi, muški i ženski, i brojni laici, formirajući ljude, osposobljene i spremne otići na razne misijske zadaće, koje postaju sve brojnije.

Tih pet stoljeća evangelizacije može se podijeliti na tri razdoblja:

Prvo razdoblje: od 15. do 16. stoljeća;

Drugo razdoblje: 17. i 18. stoljeće;

Treće razdoblje: 19. stoljeće.

Prvo razdoblje od 15. do 16. stoljeća

Misije pod portugalskim i španjolskim patronatom

U petnaestom stoljeću ratovi u Europi pridonijeli su promijeni zapadnog kršćanskog identiteta: vjerska pripadnost veže se sve više i više uz kršćansku državu. Stogodišnji rat između Engleza i Francuza, osvajanje muslimanskih zemalja od Portugalaca i Španjolaca izbrusili su nacionalne osjećaje koji se bude u svakom kraljevstvu.

Znanje koje se brzo širi, zahvaljujući tisku, i koje svima nudi usavršavanje svijesti o Bogu (ponovno otkrivanje grčke i rimske antike, novi prijevodi *Biblije*, ponovno otkrivanje crkvenih otaca...) služi i državama u procesu konsolidiranja političke moći. Unutar Crkve i teoloških znanosti potiče se egzegeza, povratak izvorima olakšan različitim znanostima i arheološkim pronalascima. Kršćanska misao time počinje snažnije živjeti. Veliki pokret humanizma otkriva čovjeku njegove duhovne, intelektualne, moralne, fizičke i umjetničke mogućnosti.

Pomaže oblikovati čovjekovu dušu i značaj, obogaćuje mu ideje slobode i ljepote. Zapadni kršćanski svijet je dodatno prožet pokretima mistike *Devotio Moderne*, koja je nastala u zemljama sjeverne Europe i koja ističe kontemplativno sjedinjenje s Bogom, u svjetlu osobnog iskustva. Ta škola mistike širi se posebno u dominikanskim i franjevačkim zajednicama, iz kojih će prvi misionari otići u daleke zemlje u šesnaestom stoljeću.

Rim u XV. stoljeću izabire odlazak preko oceana

Pape su se 1417. godine iz Avignona ponovno preselili u Rim. Rim tako ponovno postaje glavni grad kršćanstva, koje se sučeljava s događajem koji će ga traumatizirati: godine 1453. Turci, pod vodstvom sultana Mehmeda II., zauzimaju Carigrad. Nakon pada Carigrada Turci osvajaju Albaniju, zatim Krim, Grčku, Mađarsku...

Papa Nikola V. shvaća da je započelo novo razdoblje u povijesti evangelizacije. Preuzimajući misijske projekte iz prošlih stoljeća, Rim odlučuje spasiti zapadno kršćanstvo tražeći saveze sa zemljama s onu stranu muslimanskog svijeta. U tu svrhu, okrećući leđa istočnom Sredozemlju, koje je trajno izgubljeno, papa odlučuje pratiti portugalsku pustolovinu na Atlantskom oceanu, koja je započela 1415. godine.

Evandjelje tako prelazi oceane i ide prema nepoznatim svjetovima, a tko bi bolje od Portugala mogao pomoći u ostvarenju toga velikog cilja? Portugalsko kraljevstvo ima veliko i dugo pomorsko iskustvo, političku stabilnost i brodove uz obale Afrike koji su godinama u potrazi za putem prema Aziji.

Portugalski patronat i misije u Istočnoj Indiji

Papa Nikola V. između 1452. i 1455. upućuje kralju Portugala dvije bule kojima mu potvrđuje punomoć za evangelizaciju u novootkrivenim zemljama i u onima koje će biti otkrivene tijekom drugih pomorskih ekspedicija. Godine 1514. papa Leon X. potvrđuje taj prijenos vjerske punomoći, *patronat* na sve crkve, uza sve pogodnosti u ondašnjim i budućim novootkrivenim zemljama.

Taj patronat će se prostirati na sve zemlje u Africi, Aziji i Americi koje su otkrivene u šesnaestom stoljeću. Prva biskupija na tom području je utemeljena u Funchalu, na otoku Madeiri, 1514. godine. Ta delegacija duhovne ovlasti državnim vlastima od tada obvezuje sve kandidate za misije koji prije svog odlaska moraju prisegnuti na vjernost kralju Portugala.

Istočna Indija

Međutim godine 1492. pomorska je ekspedicija Kristofora Kolumba, u ime kraljeva Španjolske, zasmetala i zabrinula Portugalce. Da bi izbjegao sukob, papa Aleksandar VI. 1494. godine pristaje na podjelu područja istraživanja svijeta između Portugala i Španjolske: istočni dio Atlantskog oceana ubuduće pripada Portugalcima, a zapadni Španjolcima.

Franjo Ksaverski (1506. – 1552.), posrednik između Istoka i Zapada

Od onodobnih misionara najpoznatiji je Franjo Ksaverski (1506. – 1552.). Za njega je bilo hitno potrebno *ići za Boga sve do kraja svijeta*. Njegova pisma odražavaju novu dimenziju misija u šesnaestom stoljeću: misije su, po njemu, po cijelom svijetu, onog dosada poznata, ali i ostaloga koji se još mora otkriti, jer se na taj način Božja objava nastavlja u srcu čovječanstva.

Prve misije u Africi

Godine 1490.-1491. Portugal šalje prvu misiju u Kongo. Ekspedicija se sastoji od svećenika, redovnika, poljoprivrednika i zidara. Istina, mnogi od njih ubrzo umiru zbog nepodnošljive klime i različitih bolesti. No za vrijeme te prve misije kralj i kraljica Konga primaju krštenje, 1491. godine, i time se uspostavlja savez između Konga i Portugala, kojim se Portugal obvezuje slati vojnu pomoć Kongu, u borbi protiv buntovnih plemena u regiji i jačanju tamošnje kraljevske vlasti. Zatim slijede dvije druge misije, koje nastavljaju započetu evangelizaciju. U ranome šesnaestom stoljeću, Alfonz I., novi kralj Konga i pobožan katolik, šalje jednoga od svojih sinova, Enriquea, na studij u Lisabon, u Samostan sv. Ilije. On će nakon povratka postati prvi biskup Konga, 1518. godine. No ta prva misija u Kongu se nije čvrsto ukorijenila, a trgovina robljem, koja u to vrijeme započinje uz afričku obalu, počinje kvariti odnose između portugalskih i afričkih vlasti.

Sredinom šesnaestog stoljeća isusovci započinju pokušaj evangelizacije u Mozambiku, na muslimanskom području. Početci su ohrabrujući, ali će muslimani ubrzo reagirati brutalno, zbog straha od gubitka svoje vjerske i trgovinske moći u regiji. Isusovački poglavar će biti ubijen, a misija napuštena. U isto vrijeme otvara se i veleposlanstvo u Etiopiji, pod upravom portugalskog kralja Ivana II. i Manuela I.

Španjolski patronat i misije u Zapadnoj Indiji

Španjolski kraljevi dopuštaju Kristoforu Kolumbu da pokuša doći u Aziju ploveći Atlantskim oceanom prema zapadu. Nakon otkrića Novog svijeta i ugovora iz Tordesillasa 1494. Španjolska pojačava svoje ekspedicije prema "Zapadnoj Indiji", koja se smatra novim kontinentom, a koja će biti prozvana Amerikom. Godine 1508. papa daje španjolskomu kralju pravo nad tim novootkrivenim krajevima, ali prostranstva američkog kontinenta navode španjolskog suverena da svoju vlast prenese na španjolske doseljenike. To uzrokuje dramatično iskorištavanje Indijanaca od španjolskih doseljenika i zabranu rada misionarima i biskupima koji su imenovani u tim misijskim zemljama. Sukob između misionara i kolonizatora započinje španjolskim naseljavanjem na Antile. Godine 1511. dominikanac Antonio de Montesinos govori protiv iskorištavanja i porobljavanja Indijanaca: "Vi ste svi u smrtnom grijehu", vikao je kolonizatorima. Las Casas, još jedan dominikanac, nastavlja protestirati protiv izgreda koji se događaju prigodom osvajanja, ratova i svega ostaloga. On brani Indijance, upozoravajući da se njihovo pokrštavanje događa uz podmićivanje.

Njegovim izjavama se pridružuju i one pape Pavla III. iz 1537. godine, koji izjavljuje da Indijanci imaju dušu, da su racionalna bića i sposobni primiti vjeru te da ne smiju biti predmet bilo kakvih ograničenja. Karlo V., car Svetoga Rimskog Carstva i kralj Španjolske, svjestan zlouporaba kolonizacije, godine 1542. zabranjuje ropstvo Indijanaca. Na Sveučilištu u Salamanci Francisco de Vittoria, još jedan dominikanac, proširuje kritike postavljanjem pitanja prava na osvajanje u teološkom smislu.

Taj će dominantni kolonijalni položaj Španjolaca i Portugalaca biti osporen na kraju šesnaestog stoljeća, s dolaskom novih pomorskih sila, koje nemaju nužno projekt širenja evanđelja, jer ih zanima samo trgovina. Francuzi za vrijeme vladavine Franje I. kreću u kanadsku avanturu, Englezi potiču svoje engleske brodove presretače da slijede španjolske brodove, a Nizozemci, slijedeći portugalske rute, osvajaju strateške azijske destinacije na "putu začina". Portugalski imperij, na kraju šesnaestog stoljeća, sveden je na nekoliko luka u Aziji. Samo se katoličke misije u okviru patronata nastavljaju dalje širiti.

Nova definicija misija

Do petnaestog stoljeća svjedočili smo slanju misionara u daleke zemlje na način srednjeg vijeka i oni imaju zaslugu za otkrića nepoznatih područja na kršćanskom Zapadu, ali i zasađivanje evanđelja izvan Europe.

Od petnaestog stoljeća, zbog drugačijega geopolitičkog konteksta pronalaženja novih pomorskih putova i otkrića nepoznatih naroda i kultura, susrećemo nov pristup misijama. Misije ubuduće obuhvaćaju tri dimenzije: slanje stručnog osoblja koje se naziva misionari i koji su sve bolje i bolje formirani; zatim narode kojima su misionari poslani i koje se sve više i bolje upoznaje njihovo dopisivanje, i na kraju, zadatke koje treba ispuniti usred tih naroda: školovanje, liječenje i evangelizacija.

Drugo razdoblje 17. i 18. stoljeće

Nove misijske metode u sedamnaestom stoljeću

U sedamnaestom stoljeću evangelizacija Amerike i Azije nastavlja se u okviru *dvaju patronata*, portugalskoga i španjolskoga, uvijek u ozračju nepovjerenja između misionara i doseljenika. Rim u isto vrijeme dobiva mnogo informacija i upozorenja iz tih misijskih zemalja o nedostacima i opasnostima političkih pritisaka na misionare, kojima se želi omesti ili iskriviti poruka evanđelja. Krajem šesnaestog stoljeća, nakon Tridentskog sabora, pape poduzimaju prve mjere da bi se ispravilo razne propuste patronata i odvojilo misijsko djelo od političke vlasti.

Nova strategija misija Rima

Papinstvo početkom sedamnaestog stoljeća, nakon kritika mnogih članova klera i misionara, odlučuje nastaviti prekomorsku misijsku inicijativu. Ta odluka je podržana na Tridentskom koncilu (1545. – 1563.), koji je potvrdio autoritet pape i biskupa nad političkim vlastima i definirao volju za reformom Katoličke Crkve novom evangelizacijom.

U tom duhu papa Grgur XV. osniva 6. siječnja 1622. Kongregaciju za širenje vjere (*Propaganda fide*). Cilj te kongregacije je vratiti kontrolu nad misijskim aktivnostima u Europi i u dalekim zemljama i odvojiti misije od svakoga političkog utjecaja. Kongregacija za širenje vjere određuje si tri linije djelovanja:

- 1) bolju formaciju misionara, pripremajući ih za susret s narodima, njihovim običajima i različitim načinima razmišljanja;
- 2) formiranje domaćeg klera, koji će moći zamijeniti onaj europski;
- 3) vjernost Rimu.

Umjesto biskupa u misijama se potiče imenovanje titularnih apostolskih vikara, koji imaju ovlasti biskupa, ali bez biskupije, i nadležnost nad područjem unutar države ili dijela države.

Takav novi pristup misijama dovodi 1658. godine do osnivanja misijskog društva svjetovnih svećenika, odgovornih za otvaranje novih misija izvan područja patronata: to su Institut za vanjske misije u Parizu. Imenovana su četiri apostolska vikara za Aziju i Kanadu, koji 1659. primaju *Upute za apostolske vikare*. Taj tekst, precizan i koncizan, u prvi plan stavlja kvalitetu misionara kojeg se želi poslati, solidnost njegovog poziva, njegov značaj, koji treba biti obilježen razboritošću i razlučivanjem.

Po *Uputama*, misije se moraju razvijati u duhu jedinstva unutar Crkve, oko pape, da nova kršćanska zajednica ne bude samo nastavak koje od europskih zemalja. Tekst savjetuje brzo osnivanje sjemeništa za formiranje domaćih svećenika, unutar novonastalih kršćanskih zajednica. Tako je prvo sjemenište osnovano u Québecu (Kanada) 1663. godine. Jedini cilj kojeg misionari trebaju slijediti jest spasenje duša i uvođenje kršćanske vjere, koje nikako ne smije “nagrditi ili obeščastiti, ni obrede ni običaje, bilo kojeg naroda”.

Drama Crkve u Japanu početkom sedamnaestog stoljeća

Nakon boravka svetog Franje Ksaverskoga, između 1549. i 1551. godine, i dolaska brojnih isusovačkih misionara, u Japanu su osnovane mnoge kršćanske zajednice. Broj kršćana je 1614. godine bio procijenjen na 300 000, koji su pripadali svim slojevima društva.

Nažalost, neprijateljstvo budističkih redovnika, a prije svega politička revolucija, vraćaju svu vlast caru i izazivaju odbacivanje katolicizma, započinjući tako progon kršćana. Kršćanstvo će u sljedećim godinama biti zabranjeno, a japanski kršćani prisiljavani ili na otpadništvo ili na bijeg iz zemlje. Mnogi su pronašli utočište u Jugoistočnoj Aziji, kojima su se pridružili i isusovački misionari. Velik je broj onih koji su podnijeli mučeništvo za vjeru u Japanu tijekom progona kršćana te je tako proglašeno blaženima ili svetima nekoliko većih skupina mučenika.

Crkva u Kini i posljedice “svađe oko obreda”

U sedamnaestom stoljeću postoje velike rasprave o najboljim načinima evangelizacije naroda, različitih od onih u Europi. Ta rasprava je u središtu “svađe oko obreda”. U ranome sedamnaestom stoljeću u Aziji se biskupije protežu duž obala, ostavljajući relativnu slobodu djelovanju misionara. Godine 1557. Macao postaje središte za misionare u Aziji. Mladi isusovac Matteo Ricci (1552. – 1610.) onamo stiže 1582. Već 1583. taj čovjek, obilježen renesansnim humanizmom, otvoren i znatiželjan za sve, uči kineski jezik i uspijeva ući u Kinu. Svojim djelovanjem uvodi u Kinu znanost sa Zapada: kartografiju, matematiku, astronomiju... Tako započinje dijalog između kineske i kršćanske misli. Godine 1601. car ga poziva u Peking, gdje ostaje do svoje smrti, naučavajući zapadne znanosti, prevodeći kršćanske tekstove na kineski jezik i Konfucijeva djela na latinski.

Svemu tome pristupa s razboritosti i poštovanju prema kineskome kulturnom svijetu. Nakon smrti Mattea Riccija 1610. u Pekingu se nalaze osmorica isusovaca i mnogo kineske braće, a broj kršćana se procjenjuje na 2500. Portugalska isusovačka misija u Pekingu nastavlja djelo Mattea Riccija u sedamnaestom stoljeću, favorizirajući znanost kao najprikladniji način da se uspostavi kontakt s kineskim znanstvenicima i otvori, pomoću razuma, put k vjeri.

Unatoč promjeni dinastije godine 1644. isusovci nastavljaju živjeti u Kini, zahvaljujući svojoj funkciji na astronomskom sudu u Pekingu. Među njima dvojica će postati slavni: Adam Schall, koji ostaje 49 godina u Kini, i Fernand Verbiest, koji će biti imenovan predsjednikom Suda matematike i koji će uspostaviti prvi studij geografije u Kini. Francuski isusovci će im se pridružiti godine 1685. Obje misije razvijaju značajnu misijsku aktivnost, zaštićene njihovim znanstvenim radom na dvoru u Pekingu. Peking i Nanjing su postali biskupije godine 1690. Godine 1696. Rim, pun nade, osniva novih devet apostolskih vikarijata u Kini. No u isto vrijeme metoda evangelizacije Mattea Riccija i njegovih nasljednika stavljena je u pitanje od dominikanaca i članova Instituta za vanjske misije u Parizu. Spor nastaje oko liturgijske prilagodbe. Naime usvajanjem kineskih obreda i terminologije u prijevodima kršćanskih tekstova na kineski postavlja se pitanje o neiskrivljenosti prijevoda kršćanske teologije s latinskoga na kineski jezik.

Godine 1693. Charles Maigrot, iz Instituta za Vanjske misije, osuđuje u isto vrijeme i liturgijsku prilagodbu, tj. prihvaćanje kineskih obreda, i prijevod osnovnih pojmova kršćanske doktrine. Kritike su poslone u Rim i svađa oko takozvanih "obreda" počinje se širiti Europom. Sveta stolica je odlučila osuditi te obrede, bojeći se posebno zbog nepoznavanja kineskog jezika.

U međuvremenu je godine 1704. Sveta stolica javno proglasila svoju osudu i zabranila kineskim kršćanima upotrebu božanskih imena, kult Konfucija i predaka. Unatoč nekih rimskih ublažavanja 1720. godine car Yongzheng zabranjuje kršćanstvo u cijelom kineskom carstvu 1724. godine. Situacija kineskih kršćana postaje dramatična. S jedne strane riskiraju da budu izbačeni iz zajedništva Crkve ako i dalje nastave prakticirati zabranjene obrede, a s druge strane da budu progonjeni i zatvarani ako odbiju poslušati zakone carstva. Crkve su zaplijenjene, a misionari protjerani. Samo su isusovci u Pekingu izbjegli kazni, jer je car želio sačuvati te zapadne znanstvenike blizu sebe. U Kini u to vrijeme ima 40 isusovaca, od kojih je 36 svećenika, zatim četiri kolegija i 37 samostana.

Unatoč tomu neprijateljskom političkom okruženju, misije se polako, ali sigurno oporavljaju, ne više širenjem, nego više održavanjem i jačanjem postojećih kršćanskih zajednica. Nastavlja se s formacijom budućih kineskih svećenika. Kineski kler počinje preuzimati odgovornost za evangelizaciju od europskih misionara, gradeći tako "kinesku" Crkvu, potpomognutu inozemnim apostolskim radnicima koji ulaze ilegalno na kineski teritorij. Isusovci, s povlaštenim položajem na dvoru u Pekingu, rade sve u najvećoj mogućoj mjeri da zaštite te mlade zajednice, lokalni kler i da pomažu misionarima u zatvoru.

Misije u osamnaestom stoljeću

Osamnaesto stoljeće posebno je vrijeme u povijesti kršćanskih misija. Misijsko djelo se nastavlja u Americi, Aziji, na istočnom Mediteranu. Mnoge redovničke zajednice uključene su u evangelizaciju i organiziraju u Europi posebno osposobljavanje za one koji idu u misije. U prepisci između misionara i metropola raspravlja se o temeljnim misijskim pitanjima, o prilagodbi mjesnim kulturama, o razumijevanju *Pisma* u susretu s novim narodima, s novim kulturama. Misijska misao smatra da se svaki čovjek rađa dobar i da zbog toga treba imati poštovanja prema tim muževima i ženama koje je Bog stvorio, ali koji nisu primili Kristovu poruku ili su ju zaboravili, kao što su ponekad mislili neki misionari.

Budući misionari primaju točnije informacije o klimi, o materijalnim uvjetima ili obilježjima političke moći, krećući onamo sigurniji da prije samog propovijedanja moraju najprije razumjeti mjesnu kulturu. No, makar je poznavanje tih zemalja i naroda u to vrijeme Crkve daleko veće, kandidati za misije su malobrojniji u osamnaestom stoljeću, vjerojatno i zbog teoloških sporova oko obreda i krize koja je sijala sumnju među klerom.

Misijski prioritet u osamnaestom stoljeću sastoji se u jačanju kršćanskih zajednica koje su osnovane u prethodnim stoljećima i nastojanju oko što veće kvalitete njihove apostolske aktivnosti. Spisi misionara odražavaju više nijansiranih koncepcija evangelizacije, vode računa o društvenim ponašanjima, tj. građanskim ritualima u kristijanizaciji svakodnevnog života. U tim misijskim zemljama, čak i u neprijateljskim zemljama poput Kine, počinje gradnja kršćanskih građevina, crkvi i kapela, bolnica i sirotišta. U Europi se više pozornosti pridaje znanstvenomu prinosu misionara, zahvaljujući izdavanju i širenju njihovih djela.

Crkva i pitanje ropstva

Krajem petnaestog stoljeća kolonizacija Novog svijeta od Europljana zahtijeva brojniju radnu snagu na velikim plantažama koje se razvijaju, posebno šećerne trske i pamuka. Preuzimajući sustav koji je već prije bio uspostavljen od strane arapskih muslimana na afričkom kontinentu, europske pomorske sile organiziraju tzv. trokutastu trgovinu, koja se sastoji od kupnje zarobljenika na afričkoj obali, koji se zatim prodaju u dvama glavnim područjima Amerike, u Brazilu i na Karibima. Robove nude afrički kraljevi koji su ih stekli iz različitih ratovanja. Povjesničar Olivier Petre-Grenouilleau procjenjuje da je oko 6,6 milijuna robova bilo prevezeno između 1676. i 1800. godine. Mnogi misionari osudili su ropstvo, koje je bilo rasprostranjeno u zemljama koje su bile osvojene, pozivajući kraljeve i pape da ih zabrane. Ali politički i ekonomski interesi pomorskih sila, unatoč zakonima koji su zabranjivali ropstvo u Americi, poput osude pape Pavla III. godine 1537. i cara Karla V. iz 1542. godine, ne poštuju tu zabranu.

Opseg trgovine robljem iz Afrike, vođen posebice od Portugala i Velike Britanije, pozivao je misionare da razmisle o obliku misija koje će organizirati za zarobljenike po plantažama, da bi im pružili podršku i duhovnu pomoć i zaštitili ih što je više moguće od robovlasnika.

Tako se Crkva, unatoč neprijateljstvu robovlasnika, započinje organizirati za pokrštavanje robova, učenjem njihovih jezika. Vjeroučitelji afričkog podrijetla pomažu im u tom zadatku. Glazba i razne vjerske manifestacije pomoći će im u izgradnji zajedništva unutar populacije robova i davati im moralnu i duhovnu potporu. Među robovima se započinje oblikovati izvorna liturgija i rađati glazbena tradicija vlastita Afroamerikancima. Takva evangelizacija ne sprječava opstojanje afričkih vjerovanja, koja se postupno uklapaju u kršćansku praksu. No uloga misionara ne zaustavlja se na tome ne zaustavlja, jer će oni ubrzo postati posrednici i branitelji robova protiv zagovornika nasilja i robovlasnika.

Treće razdoblje od 19. stoljeća

Misije u devetnaestom stoljeću

U novooblikovanoj Europi na Bečkom kongresu 1815. godine pape preuzimaju upravljanje misijama. Kongregaciju za širenje vjere (*Propaganda fide*) reorganizirao je papa Pio VII. godine 1817., dajući joj veća sredstva. Kongregacija će preuzeti vodstvo misija i postati ministarstvo katoličkih misija, iskorištavajući slabosti španjolskog patronata, koji više ne može upravljati svojim misijskim područjima. Kongregacija započinje poticati djela materijalne pomoći i centralizirati ih u Rimu, dodjeljuje svakom misijskom institutu definiran teritorij za naviještanje evanđelja. Ta centralizacija eliminira svađe i sukobe između misijskih redova na terenu, koje narušavaju apostolsko djelovanje i brinu domaće kršćane u osamnaestom stoljeću.

Velike misijske strategije su također definirane u Rimu i u potpunosti su izuzete od političkog utjecaja. Slobodna u svojem djelovanju, Kongregacija za širenje vjere organizira crkvenu hijerarhiju, konstituirajući četiri pravna statusa s obzirom na navještaj evanđelja u povijesti evangelizacije: misija, prefektura, vikarijat, biskupija. Oni obilježavaju normalne faze kojima nekršćanska zemlja kreće k integraciji u kršćanstvo. Ravnatelji misija, bili oni vikari, apostolski prefekti ili voditelji misija, imenovani su, promicani i prebačeni u misije iz Rima, bez prijašnjeg odobrenja bilo koje

političke vlasti. Tijekom pontifikata pape Grgura XVI. uspostavljeno je 70 misijskih okruga u svijetu. Godine 1839. papa je podsjetio na osudu trgovine ljudima i ropstva te zabranio misionarima bilo kakvu podršku toj trgovini.

Godine 1845. instrukcija Kongregacije za širenje vjere *Neminem profecto* preuzima upute Grgura XVI. iz godine 1659. kojima misionarima zadaje dužnost uspostavljanja mjesnog klera u svim novonastalim Crkvama, naglašavajući tako potrebu za osnivanjem sjemeništa za formiranje autohtonog klera. Misionari ubuduće kreću iz Rima ili su dobili poslanje iz Rima i putuju o vlastitom trošku te više ne ovise o bilo kojoj vlasti.

Od 20 vikarijata koji su postojali 1800. godine broj se povećao na 600 vikarijata godine 1956. Osim što su se nove zemlje otvorile prema evangelizaciji, u Oceaniji i unutar Afrike, bivše misije počinju se dijeliti s obzirom na broj kršćana, koji je u neprestanu rastu.

Sveta stolica i misije nakon 1870. godine

Nasljednik Grgura XVI., papa Pio IX. nastavlja istu pastoralnu politiku prema misijama, održavajući sustav "provizije", koji je dodjeljivao svakomu području u misijama jedan misijski institut, organizirajući tako strategiju koja će uskoro moći oblikovati biskupije u zemljama "nevjernika" i koje će biti vođene po domaćim svećenicima.

Jedan od prvih izraza toga misijskog širenja jest i broj biskupa, koji je iz područja Kongregacije de propaganda fide sudjelovao na Prvome vatikanskom saboru 1869. Između 750 biskupa okupljenih u Rimu, 54 su bili iz Južne Amerike, a 67 iz Sjeverne Amerike.

Univerzalnost i jedinstvo u naviještanju Evanđelja (XX. stoljeće)

Prvi svjetski rat i njegove posljedice za misije

Prvi svjetski rat neminovno je uvukao kolonije u sukob. Misijska djelatnost je poremećena. Misionare i misionarke se povlačilo u Europu da bi se osiguralo kapelane za vojsku i medicinske sestre za bolnice, lišavajući mnoge misijske krajeve svojih apostolskih radnika.

Misije su patile zbog ogromna nedostatka misionara i zbog nedostatka materijalnih sredstava. Tijekom Prvoga svjetskog rata papa Benedikt XV., koji je izabran 1914. godine, u više je navrata pokušao biti posrednik i miritelj između zaraćenih naroda. On se u tu svrhu veoma angažirao za osnivanje Lige naroda, koja bi trebala pridonijeti održavanju mira u svijetu.

Novi kolonijalni gospodari, pobjednici rata, zatvaraju kršćanske misije koje ne pripadaju njihovoj nacionalnosti. Za mlade mjesne Crkve taj preokret nametnut od pobjednika teško je prihvatiti. Misionari koji su desetljećima bili prisutni, morali su otići, a zamijenjeni su novim misijskim zajednicama, što stvara nelagodu i nepovjerenje unutar mladih Crkvi.

Imenovanje mjesnih biskupa

Godine 1920. ta nestabilna i često nesigurna situacija u kojoj se nalaze misije tjera misijske crkve na stjecanje veće autonomije u apostolskom životu.

Papa Benedikt XV. osuđuje nacionalizam koji su pokazali europski misionari za vrijeme rata, i u svojoj enciklici *Maximum illud*, 1919. godine, prikazuje ga kao "strašnu kugu". On osuđuje zbrku koja prevladava u mnogim misijama između interesa Boga i domovine i kritizira prekomjerne privilegije ponekih europskih misionara.

Pozivajući se na *Upute*, iz 1659. godine, papa Benedikt XV. traži od svećenika i biskupa da se isključivo posvete *cjelovitomu* formiranju klera i odvajanju evangelizacije od nacionalne propagande: "Crkva je katolička: i ni u kojem narodu ona nije strankinja." Izražava se tako potreba za imenovanjem biskupa iz domaćeg klera.

Njegov nasljednik Pio XI., izabran 1922. godine, nastavlja misijsku politiku Benedikta XV. i ubrzava prijenos misijskih aktivnosti na mjesne kršćanske zajednice, ističući kapacitet tih populacija da preuzmu brigu o svom crkvenom životu.

Crkva na takav način predviđa dekolonizaciju. Pio XI. nastavlja formirati lokalnu crkvenu hijerarhiju: biskupe, svećenike i redovnike, ali i laike, obdarene intelektualnim, moralnim i materijalnim resursima. Katolička akcija umnogostručuje pokrete na svim misijskim područjima, formirajući tako laike za rad s većom učinkovitošću u humanitarnim djelatnostima koje su se razvile u misijama (zdravstvo, poljoprivreda, obrazovanje).

Godine 1926. enciklika *Rerum Ecclesiae* potvrđuje i razjašnjava te orijentacije, dopunjujući one iz *Maximum illuda*. Papa potiče domaće svećenstvo da nastavi s ukorjenjivanjem Crkve u svakoj zemlji i u svakom narodu, u vjernosti Rimu, uzimajući u obzir domaću kulturu. Potonja igra puno važnije mjesto u razmišljanju u misiologiji tridesetih godina.

Misiologija

Novi impulsi će potresti misije. Misijska strategija postaje izoštrenija, metode evangelizacije se mijenjaju zahvaljujući razmišljanju temeljenom na promatranju stvarnosti svijeta. Papa potiče studij misiologije, koja promovira veću znanstvenu analizu misionarskog poziva i strategije koje su se koristile u prethodnim stoljećima, stavljajući tako veći naglasak na kulturno okruženje misionara.

U tu svrhu otvara se Fakultet za misiologiju na Sveučilištu Gregorijana 1926. godine, misijski znanstveni institut u sklopu *Propagande fide* 1933., katolički misijski centar u Francuskoj, a osnovana je i Katedra za povijest misija na Katoličkom institutu u Parizu.

Rim umnaža inicijative da bi obogatio veze između starih i mladih kršćanskih crkava, koje cvjetaju na svakom kontinentu, i u tu svrhu osniva Svjetski dan misija (Misijsku nedjelju) 1926. godine, dan molitve za misije. Sv. Terezija od Djeteta Isusa proglašena je 14. prosinca 1927. suzaštitnicom misija i njezino štovanje razvija se na svim kontinentima. Mnoge akcije pojedinaca stavljaju se pod upravu Rima te se osnivaju različita djela za misije:

1. Djelo za širenje vjere;
2. Djelo svetog Djetinjstva;
3. Djelo svetog Petra apostola;
4. Misijska zajednica.

U isto vrijeme misijski muzeji, ističući etnološki aspekt, ponovno vrjednuju tradicionalne kulture, kao što je Lateranski misijski muzej. Na Zapadu se pojavljuje brojna literatura o misijama, tražeći načine da se časopisima i romanima oblikuje novo razumijevanje različitih kultura, te se distribuiraju filmovi i fotografije o misijama. Pio XI. potiče osnivanje kontemplativnih samostana u misijskim zemljama.

Internacionalizacija kongregacija

Pape zahtijevaju od europskih redovničkih kongregacija da u misijama utemeljuju novicijate i sjemeništa da bi zadovoljile tamošnje potrebe kršćanskih zajednica i na takav način potiču internacionalizaciju redovničkih zajednica. Ta internacionalizacija kongregacija, koja se nastavlja sve do naših dana, nije bez podizanja sumnji u metode misionarskog djelovanja tridesetih godina dvadesetog stoljeća. Jer ako se po sve većem broju domaćih misionara bolje ulazi u odnos s domaćim stanovništvom, povećava se i njihova spremnost da, u skladu s vlastitim kulturnim obrascima, razviju svoje teološke pristupe, napuštajući europsku teologiju. Zapadni misionari također postavljaju pitanja prilagodbe kršćanstva i sve više i više naglašavaju da ga treba osloboditi od bilo kojega europskog imperijalizma.

Misije nakon 1945. godine

Nakon Drugoga svjetskog rata svjedoci smo raspada kolonijalnih carstava, podjele svijeta na dva bloka, liberalni i komunistički, a pojavljuje se i skupina mladih novih neovisnih država, nesvrstanih.

Pio XII. i misije

U svijetu Hladnoga rata, papa Pio XII., koji je izabran 1939. godine, suočava se s novim geopolitičkim položajem i u mnogim svojim spisima podsjeća da su misije nadnacionalne. Rim ubrzava imenovanje kardinala i biskupa iz različitih crkava, predviđajući neovisnost kolonija.

Crkva mora odgovoriti na sve veću i snažniju sekularizaciju u društvu. Misijska misao pape Pija XII., s obzirom na nove prilike, redefinira poslanje Crkve oko dvije glavne osi: poslanje Crkve nije samo odgovornost pape ili Kongregacije za širenje vjere, nego i kolektivna odgovornost biskupa iz cijelog svijeta. On je 1945. napisao da je neophodna: “razmjena života i energije svih članova mističnoga tijela Kristova na zemlji”. To podrazumijeva da se razmjena između Crkava mora raznovrsnije razviti, jer misije nisu više stvar specijalista.

Enciklika *Fidei Donum*, iz 1957. godine, potvrđuje ta dva aspekta misija, s naglaskom na misijsku suodgovornost svih mjesnih crkava i zajedništvo crkava unutar sveopće Crkve. Tako su rođeni misionari *fidei donum*, dijecezanski svećenici koji odlaze na određeno vrijeme u druge biskupije, na druge kontinente. Ti će svećenici ponuditi novi lik misionara, koji dolazi pomoći svojim kolegama u misijskim biskupijama.

Misije, inzistira papa, moraju biti i dužnost laika, i potiče osnivanje katoličkih pokreta, koje moli da se sve više angažiraju u kršćanskom apostolatu, na duhovnu i društvenu dobrobit svojih zajednica. Papa preporuča da si tim pokretima pridruže i laici koji su spremni napustiti svoju zemlju i otići u misije.

Kršćanstvo i inkulturacija

Od početka dvadesetog stoljeća, pape Benedikt XV., Pio XI. i Pio XII. podsjetili su na sposobnost kršćanstva da se prilagodi svakoj kulturi, ali bez priklanjanja bilo kojoj posebno. Misionari primaju sve bolju formaciju, koja im daje bolje duhovne i intelektualne načine da razumiju narode koje evangeliziraju i da uspostavljaju lakši kontakt s njima, svladavajući lokalne jezike.

Prije Drugoga vatikanskog koncila ne koristi se izraz inkulturacija za označavanje procesa ukorjenjivanja kršćanstva u domaću kulturu. Umjesto toga govorilo se o adaptaciji, prilagodbi ili namještanju.

Upozorava se na zamke koje postoje u prilagodbi evanđelja. O tome će se naširoko raspravljati tijekom zasjedanja Drugoga vatikanskog koncila, koji je otvoren 11. listopada 1962.

Vrlo pozorni prema situacijama i uvjetima evangelizacije, misionari, pastiri ili teolozi osobitu pozornost pridaju ljudima koji nikada nisu čuli za Krista, ali i prema onima koji su se udaljili od Crkve nakon što su prihvatili kršćansku vjeru.

Drugi Vatikanski koncil, povratak izvorima i novi poticaj

Afirmacija i potraga za istinom, u susretu s osobom kojoj se predlaže evanđelje, zahtijevaju poštovanje i ljubav, slušanje i međusobno uvažavanje, braneći slobodu savjesti i vjersku slobodu. Biti jedno u Kristu znači biti uključen u misije, odakle i poslanje svakog kršćanina, odakle i hitna potreba za Crkvu da sluša Duha Svetoga. To ne znači više samo poslušati zapovijed: “Idite po svem svijetu i propovijedajte evanđelje svakomu stvorenju”, nego i da Crkva po svojim misijama bude služiteljica čovječanstvu, nasljeđujući Krista, koji je došao “da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge” (Mt 20, 28), da “svi imaju život u izobilju” (Iv 10, 10).

Novi misijski duh Drugoga vatikanskog koncila

Papa Ivan XXIII. je unio nov Duh u Crkvu, tako da se ubuduće cijeli narod Božji osjeća odgovornim za svoju budućnost. Drugi vatikanski koncil je udahnuo novi misijski zanos cijelome svijetu. Ono što je snažno naglašeno na Koncilu jest prijelaz iz zapadne Crkve prema sveopćoj, s Crkve gdje su samo neki članovi stručnjaci misija, prema Crkvi gdje su svi kršteni pozvani biti misionari.

Približiti Krista, svjetlo svijeta

U prirodi je Crkve donositi svjetlo i biti u srcu svijeta znak ili sakrament živog Boga. Drugi vatikanski koncil želi na sve ljude proširiti Kristovu svjetlost, koja sja na licu Crkve, to jest s više odlučnosti navijestiti evanđelje svakomu stvorenju. Crkva se uistinu obnavlja samo po svom izvoru, to jest, Kristu, “svjetlu svijeta”.

Na izvoru misija: Bog koji se objavljuje

Uzimajući u obzir dugu povijest Crkve i evangelizacije, Drugi vatikanski koncil potvrđuje da je u prirodi Crkve da bude misijska. To je poslanje samog Krista koje se nastavlja i razvija u povijesti. Misijska dinamika ima svoj izvor u planu Očevu, u ljubavi Oca i Sina, poslana od Oca, i Duha Svetoga, “glavnog pokretača misija” (*Redemptoris missio*, br. 21). Duh je na djelu posvuda, u svim kulturama, u srcu svakog muškarca i svake žene.

Misionar ne odlazi samo *spašavati duše*, nego ljude u njihovoj cjelokupnosti; ne ide samo *zasaditi Crkvu*, nego ponuditi evanđelje, osobu Isusa Krista, čak i ljudima koji ne žele ući u Crkvu po krštenju. Misionar se služi međureligijskim dijalogom i ekumenizmom, sudjeluje u djelima oslobođanja, promiče inkulturaciju i razvoja svake osobe i cijeloga čovjeka.

Misije su dužnost svih kršćana

Misije nisu djelo nekolicine ljudi koji bi bili stručnjaci za misije, nego su odgovornost svakog kršćanina po njegovu krštenju. Dakle nitko ne “posjeduje” misije, jer Bog je prvi misionar, izvor misija. Misije se danas žive na novi način, kao stvar svih kršćana, u zajedništvu sa svima koji prihvaćaju Krista, koji na razne načine sudjeluju u sveopćem poslanju Crkve.

Misije za sve

Komu treba približiti Krista? Svim narodima, svim muškarcima i svim ženama, svima koji ga ne poznaju. Na to nas poziva dokument Drugoga vatikanskog koncila *Ad gentes*, o misijskom djelovanju Crkve: “idite svim narodima” i ponudite im Krista!

Zaštitnici misija

Sveti Franjo Ksaverski - zaštitnik misija

Franjo Ksaverski rođen je 7. travnja 1506. u dvorcu Xavier, u Navarri, na sjeveru današnje Španjolske. Po nacionalnosti je bio Bask. Kao devetnestogodišnji mladić iz imućne obitelji i sin sveučilišnog profesora u Bologni, Franjo Ksaverski odlazi studirati u Pariz, na tamošnji slavan fakultet Sorbonu. Tijekom studija posebno se je sprijateljio sa sunarodnjakom Ignacijem Lojolskim.

Godine 1534. Franjo i još nekolicina prijatelja i istomišljenika pomažu Ignaciju u osnivanju Družbe Isusove. Položivši svečane zavjete, mladići su se dodatno obvezali da će ubuduće u siromaštvu i čistoći služiti Bogu i djelovati kao misionari. Svoje će poslanje u širenju kršćanstva obavljati kao misionari među nekršćanima u dalekim krajevima, želeći učvrstiti svoje apostolsko opredjeljenje. Franjo se za početak odluči s prijateljima hodočastiti u Svetu Zemlju. Čekajući brod za Palestinu u Veneciji, nepredvidive okolnosti uporno su mu odgađale put. U međuvremenu se Franjo zaredio i služio svoju prvu svetu misu, a zatim ga je put odveo u sasvim novom smjeru i želja da obiđe Svetu Zemlju nikad mu se nije ispunila.

Godine 1538. Franjo prati Ignacija u Rim te mu pomaže u završnim radnjama pri sastavljanju prve konstitucije i ustroja reda Družbe Isusove, koju je potvrdio papa Pavao III. 1540. godine. U svojoj 35. godini, po iznenadnom pozivu portugalskog kralja, isusovac Franjo bez oklijevanja odlazi u Indiju, uzevši sa sobom samo krunicu i časoslov. Tijekom putovanja vrijeme je bilo izuzetno loše te su putnici i većina posade patili od morske bolesti. Premda je i sam Franjo podnosio teško valove, on je svoje teškoće uspješno nadvladao molitvom i pomaganjem suputnicima. Nakon trinaest mjeseci trgovačkom lađom stiže u Gou, portugalsku koloniju južno od Bombaya, u današnjoj Indiji, i započinje svoje požrtvovno misionarsko djelovanje. U Goi ga dočeka tužna slika, mala kolonija Europljana koja se tek privikavala na teške životne uvjete u klimatski i zdravstveno nepovoljnoj sredini. U domorodačkom stanovništvu prevladavalo je veliko siromaštvo, glad, zarazne bolesti, neznanje... Za skromna Franju misionara bio je to veliki izazov. S krunicom u ruci i Božjom riječi na usnama ubrzo osvaja puk i masovno ga pokrštava, gladnima donosi hranu, djecu poučava, njeguje bolesne, oživljuje zamrle. Ostaje zapamćen po nesebičnoj pomoći za vrijeme jedne od epidemija koja se u to doba pojavila te zalazi među gubavce, od svih odbačene i napuštene.

Kasnije je odlazio na druga područja i kamo god bi došao, osnivao je misijske postaje koje su mogle funkcionirati i nakon njegova odlaska. U Rim je pismima izvještavao o svojim iskustvima, doživljajima, uspjesima i neuspjesima, te su njegova pisma tiskana i slana na cijeli Zapad. Na taj način je mnoge u europskim zemljama oduševljavao za misije. Da bi mogao što bolje razumjeti prilike u tuđim zemljama, Franjo je najprije učio jezik, običaje i izvorne oblike religije stanovništva, za pomoć je uzimao domaće pomoćnike.

U razdoblju od 1542. do 1552. misionarske odrednice su: Travancon, Malacca, Cejlon, Molučki otoci. Nemirni duh Franju Ksaverskoga odvodi u nova prostranstva Dalekog istoka. Kad je primio vijest o otkriću Japana, odlučio se otići i u najkraćem vremenu naučio je japanski jezik te je 1549. godine otišao u "novootkrivenu zemlju". Ploveći prema Japanu, molitvom će utišati oluju i spasiti mornare i brod. Godine 1550. krenuo je u glavni grad, današnji Kyoto, u želji da dođe do cara, ali nije uspio jer je bio odbijen.

Nakon kraćeg boravka u Japanu Franjo odlazi misionariti nazad u Indiju. Isusovačka družba u Rimu imenuje ga prvim provincijalom indijske isusovačke provincije, ali Franjo je već tada imao pred očima novi cilj. Bila je to Kina. Smatrao je da bi pokrštaivanjem Kine mogao steći veći utjecaj na Japan. Taj plan, nažalost, nije ostvario. Stigao je na otok San Tchao (Sancian), nedaleko od kineske obale, i dalje nije mogao, jer mu to kao strancu nije bilo dopušteno. Na otoku teško i iznenada oboljeva i nakon dva tjedna u samoći, bez potrebne njege, umire 3. prosinca 1552. godine od upale pluća, sa svega 46 godina života.

Posmrtni ostatci sv. Franje Ksaverskog kasnije su pokopani u Goi. Godine 1622. svetim ga proglašava papa Grgur XV., a papa Pio XI. proglasio ga je 1927. godine zaštitnikom Istoka i Djela za širenje vjere. Glavni je zaštitnik svih misija i misionara. Zaštitnik je pomoraca u olujama i postao je jedan od zagovornika protiv kožnih bolesti, zbog zasluga u liječenju oboljelih u epidemiji kuge koja je bila zavladała u Goi.

Sveti Franjo Ksaverski najveći je misionar svih vremena. Svim je snagama vršio Isusovu zapovijed: "Pođite i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeci ih čuvati sve što sam vam zapovijedio." Franjo je sve činio i trpio ne bi li ispunio želju i zapovijed svojeg učitelja Isusa Krista! Kao Isusovi učenici krštenjem smo i mi dužni širiti Božje kraljevstvo, ispunjavajući tako zapovijedi Krista Kralja.

Sveta Terezija od Djeteta Isusa - suzaštitnica misija

Sveta Terezija od Djeteta Isusa (Terezija Martin) rođena je Alençonu, u Francuskoj, 2. siječnja 1873. Bila je najmlađa od devetero djece iz pobožne katoličke obitelji. Već u prvim godinama života javlja joj se poziv za ulazak u samostan, što će u svojoj petnaestoj godini i ostvariti. Umire 1897. godine, u 24. godini života. Napisala je autobiografsko djelo *Povijest jedne duše*, u kojem iznosi cijeli svoj život od druge godine života pa do smrti.

Njezini roditelji, prije nego što su se upoznali i vjenčali, htjeli su ići u samostan i biti osobe posvećenog života, ali Bog je imao drugačije planove i spaja to dvoje ljudi. Budući da njezina majka nije primljena u samostan, zamolila je Boga da joj podari puno djece i da svi budu njemu posvećeni: "Moj Bože, kad nisam vrijedna da budem Tvojom zaručnicom kao moja draga sestra, ja ću se udati, da izvršim Tvoju svetu volju. Tad mi daj, molim te, mnogo djece, i da sva budu Tebi posvećena." Bog je uslišio njezinu molitvu i ona je rodila *devet bijelih cvjetova*, od kojih je samo pet ostalo na životu i koje će otići u sveti red karmelićanaka.

Kad se Terezija rodila, njezin otac je očekivao sina, ali to nije promijenilo njegovu ljubav prema njoj jer će ona kao najmlađa postati njegova ljubimica. Primio ju je kao dar Božji, što možemo vidjeti iz nadimaka koje joj je davao: "moja mala kraljica" ili "kita cvijeća". Terezija je bila veoma povezana sa svojom obitelji, ali najviše sa svojim ocem i sestrom Paulinom. Iako je bila nestašna i u nekim situacijama zločesta, veoma je poštovala svoju obitelj. Bila je vrlo osjećajna i odlazak sestara u samostan shvaća veoma osobno te se je razboljela. Ozdravila je po zagovoru Gospe od Pobjede. Bez obzira na nestašnost, bila je vrlo pametna. U četvrtoj godini života umire joj majka i obitelj nakon toga seli kod ujaka u Lisieux. Odabire si da će joj druga majka biti njezina starija sestra Paulina. Da ju je Bog zaista namijenio, pokazuju neki znakovi koje je dobivala tijekom života. Prvu riječ koju je znala napisati bilo je *nebo*, prvu propovijed koju je razumjela bila je o mucu Isusovoj. Posebno se pripremala za sakrament pričesti i svete potvrde i nestrpljivo je iščekivala te dan kad će prvi put primiti Tijelo Kristovo i kad će postati punoljetni član Crkve. Na blagdan Duhova ona ocu govori svoju želju da uđe u samostan. Pošto je bila još mlada, nije primljena, jer je imala svega devet godina. U žarkoj želji da uđe u samostan išla je biskupu Rèvèronyju u Bayeux, koji ju je odbio zbog godina i poslao papi da se njemu obrati. Ona odlazi u Rim, gdje ju prima Papa Leon XIII., koji nakon tri mjeseca odobrava njezin ulazak u samostan, tako da će Terezija sa svojih petnaest godina 9. travnja 1888. ući u karmelski samostan.

Voljela je život u samostanu, ali nije joj se sviđao samostanski ideal savršenstva. Tražila je što ju pati i muči i gdje čini propuste dok nije shvatila da je to ideal. Njezina želja bila je ostati malena. Njezina duhovnost naziva se *duhovnost malog puta* i uči nas da trebamo činiti male, svakodnevne stvari u životu, ali s velikom ljubavlju (uputiti osmijeh, koga ohrabriti, uvijek imati pozitivan stav...). Čak i njezine molitve nisu bile duge. U molitvi se obraća izravno Bogu i moli iz srca.

Svećane zavjete dala je 8. rujna 1890. Četiri godine nakon toga umire njezin otac. Njezina sestra Paulina postaje poglavaricom i donosi joj pisma dvojice mladih misionara koji žele da tko od karmelićanka moli za njihovo spasenje i apostolat. Terezija pristaje i moli za njih. Jedan od njih zvao se o. Maurice Belliere, koji je kao bogoslov druge godine osjetio poziv da ide u misije. Mala Terezija je

molila za njega dvije godine te mu je napisala 10 pisama. Tako je postala njegova duhovna učiteljica i upućivala ga je u tajne *malog puta* – puta pouzdanja i ljubavi.

Na Veliki petak 1896. Terezija je prvi put iskašljala krv i osjetila da joj se polako bliži kraj. Tijekom svih mjeseci bolesti imala je čvrsto pouzdanje u Boga i govorila je da ju Bog nikada ne će napustiti. Imala je jake bolove i dosta je trpjela. Umrla je 30. rujna 1897. Njezine zadnje riječi dok je gledala u raspele bile su: “Ah, ja ga ljubim! Bože moj, ja... te... ljubim!”

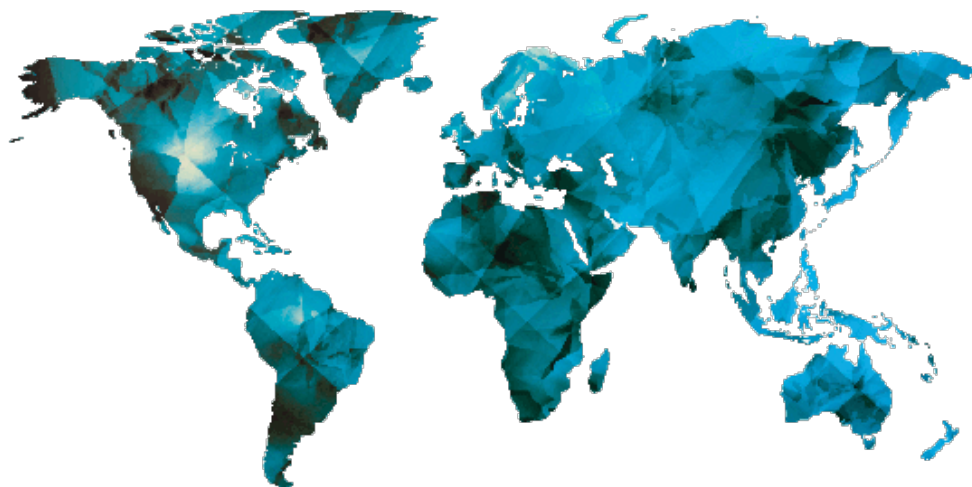
Nakon njezine smrti događala su se brojna čudesa. Jedna od sestara je ozdravila od glavobolje poljubivši joj noge, druga je osjetila jak miris ljubica u njezinoj ćeliji, gdje nije bilo nikakva cvijeta, i još brojna druga čudesa. Znakovito je da je otac Belliere, misionar za kojeg je molila, otišao u misije u Alžir upravo dan uoči njezine smrti, 29. rujna 1897. godine.

Sveta Terezija od Djeteta Isusa poznata je po mnogim citatima. Odgovore u svojem životu je uvijek crpila iz *Svetog pisma*. Uvijek je na poseban način štovala Isusa i Djevicu Mariju. Njezino autobiografsko djelo, pisano jednostavnim stilom, prožeto je jakom duhovnošću, odiše jakom poniznošću i hvalom Boga.

Ona je sama rekla: “Nitko me ne će zazvati, a da ne dobije odgovora.” 29. travnja 1923. papa Pio XI. proglasio ju je blaženom, a dvije godine poslije, 17. svibnja 1925., proglašena je svetom.

Terezija je imala misijsko srce i sanjala da postane velika misionarka. Međutim, budući da to nije bilo moguće, prepoznala je Božji poziv koji ju zove da podupire misije svojim molitvama i žrtvama, koje je ona odlučila raditi neprekidno. Ona bi duhovno usvojila bogoslove i buduće misionare i posebno molila za njih. Jednom je napisala: “Moja slaba ljubav, moje male patnje, blagoslovljene od Boga, čine da je Bog ljubljen nadaleko.”

Na mnogo načina molitve kontemplativnih redovničkih zajednica skriveno su srce Crkve, koje osnažuju život svih misionara. Mala Terezija je to znala i vjerno je darivala svoj život misijama po svojim molitvama. Budući da je prije smrti rekla da bi željela provesti svoje nebo čineći dobro na zemlji, ona je nastavila biti zaštitnica misionara i nakon smrti i bez sumnje nastavlja u pridobivanju mnogih milosti za misionare. Zato 14. prosinca 1927. papa Pio XI. pod njezinu zaštitu stavlja sve katoličke misije.

3.

Misijske ustanove Katoličke Crkve

Kongregacija za evangelizaciju naroda

Kongregaciju za evangelizaciju naroda osnovao je Papa Grgur XV. 22. lipnja 1622. Do 1982. Kongregacija za evangelizaciju naroda bila je poznata pod nazivom Kongregacija za širenje vjere (*Sacra congregatio de propaganda fide*).

Zadatak Kongregacije je oduvijek bio prenositi i širiti vjeru diljem cijelog svijeta. Dana joj je specifična odgovornost koordinacije i vođenja svih crkvenih misijskih nastojanja i inicijativa. To uključuje potpomaganje i formaciju svećenika i lokalnih hijerarhija, ohrabrivanje novih misionarskih društava, nabavljanje materijalne pomoći za misionarske aktivnosti Crkve itd.

Stoga je novoosnovana kongregacija postala uobičajeno i ekskluzivno sredstvo svetog oca pape i Svete stolice u provođenju ovlasti nad svim misijama Crkve i misijskom suradnjom.

Među mnoga važna postignuća Kongregacije za evangelizaciju naroda u gotovo 400 godina njezine povijesti ubraja se i sljedeće:

- *Upute*, iz 1659., poznate i kao *Magna Charta* Kongregacije, bile su upravljene svim apostolskim vikarijatima u Kini i Indokini te su sadržavale smjernice za sve misionare. Među njima dvije su posebno značajne: poziv na promicanje domaćeg klera i izričita posvećenost inkulturaciji, što je uključivalo i zabranu suprotstavljanja lokalnim običajima i tradicijama dotičnih zemalja osim ako su isti u suprotnosti s vjerom ili moralom;
- Papinski zavod *Urbanum* u Rimu 1627. osnovao je papa Urban VII. za formaciju svećeničkih kandidata iz misijskih zemalja. Kolegij je pripremao naraštaje domaćih kandidata za sveti red, uključujući većinu biskupa mladih crkava. Danas većina njih prolazi formaciju u sjemeništimama i bogoslovijama koje su utemeljene u njihovim državama. Ipak, čak i danas kandidate iz misijskih zemalja njihovi biskupi izabiru i šalju u *Urbanum* u Rim, u svrhu teološke i pastoralne formacije na Međunarodnome papinskome misijskom zavodu sv. Pavla apostola i Papinskom zavodu sv. Petra apostola;
- Sveti papa Ivan XXIII. 1. listopada 1962. podigao je Zavod na razinu sveučilišta, s imenom koje i danas nosi: Papinsko sveučilište Urbanijana, s fakultetima teologije, filozofije, kanonskog prava i misiologije. U sklopu Sveučilišta je i Misijska knjižnica, koja sadrži otprilike 350 000 svezaka, a od 1933. objavljuje godišnju Misijsku bibliografiju, koja sadrži katalog svih trenutnih izdanja vezanih za misijske studije iz cijelog svijeta;
- Već 1926. godine Kongregacija je osnovala svoju vlastitu izdavačku kuću, "Polyglotta", za tiskanje knjiga na jezicima naroda koji žive na misijskim područjima, zadatak koji je prilično dobro obavljen. Kulturni i misionarski pothvati Kongregacije nastavljaju se i danas prikupljanjem sve misijske dokumentacije, organizirane i čuvane u pismohranama, koji su započeli s radom s njezinim utemeljenjem, a danas su otvoreni znanstvenicima iz cijeloga svijeta;
- Ustanovljenje novih crkvenih pokreta, od kojih danas 1095 ovisi o Kongregaciji;
- Prihvatanje stotina instituta posvećenog života koji imaju misijsko opredjeljenje ili su utemeljeni unutar misijske nadležnosti;
- Formiranje papinskih misijskih djela;
- Centar za misijsko animiranje, koji omogućuje programe obnove i tečajeve duhovnosti i duhovnih vježbi koji su otvoreni svećenicima, muškarcima i ženama koji su članovi religijskih instituta, kao i laicima, te su usmjereni produblivanju misijskih poziva.

Struktura Kongregacije za evangelizaciju naroda

Drugi vatikanski koncil stavio je misijsku prirodu Crkve u sam fokus, naglašavajući odgovornost mjesnih biskupa i mjesnih Crkava, kao i suodgovornost Biskupskog zbora za zadaću misija *ad gentes*. Ubrzo nakon Koncila Kongregacija za širenje vjere preuzima svoje današnje ime, Kongregacija za evangelizaciju naroda. Koncilski dekret o misijskom djelovanju Crkve *ad gentes* s većom je jasnoćom redefinirao djelovanje Kongregacije, stvarajući obrise sastava njezinoga izvršnog tijela. Isti je dokument potvrdio da bi za sve misije i misionarske aktivnosti trebao biti nadležan jedan ovlašteni ured, to jest onaj za "širenje vjere", koji bi u cijelom svijetu trebao upravljati i koordinirati i sam misijski rad i misijsku suradnju. Stoga taj ured mora ujedno biti i sredstvo uprave i organ dinamičnoga ravnjanja, prilagođen znanstvenim metodama i sredstvima koja odgovaraju uvjetima današnjeg vremena, uvijek imajući na umu i sadašnjost – svakodnevno istraživanje područja teologije, metodologije i misijskog pastoralala (AG, 29).

Kongregacija se trenutno sastoji od 49 članova: 35 kardinala, pet nadbiskupa, dva biskupa, četiri nacionalna ravnatelja Papinskih misijskih djela i tri poglavara redova. Na čelu joj je nadbiskup Fernando Filoni, iz Italije.

Kongregacija ima izravnu i ekskluzivnu odgovornost za svoja misijska područja te unutar vlastitih odgovornosti, uspostavlja i raspoređuje misijska područja prema trenutnim potrebama i potražnji.

Kongregacija nadgleda upravljanje misijama i proučava sva pitanja i izvješća koja pošalju mjesni biskupi i biskupske konferencije.

*Svi narodi i kulture imaju pravo primiti poruku spasenja koja je Božji dar svakoj osobi. To je utoliko potrebnije kad se uzme u obzir koliko je mnogo nepravdi, ratova i humanitarnih kriza danas koje tek treba riješiti. Misionari znaju iz iskustva da evanđelje oprostjenja i milosrđa može donijeti radost i pomirenje, pravdu i mir. Nalog iz Evanđelja: "Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!" (Mt 28, 19-20) nije nimalo izgubio na snazi; štoviše sve nas obvezuje, u trenutnim prilikama i sadašnjim izazovima, osjetiti se pozvanima na novi misionarski "izlazak."
(papa Franjo)*

Papinska misijska djela

Papinska misijska djela je glavna institucija univerzalne Crkve i svake zasebne Crkve za misije u cijelom svijetu. Prema II. vatikanskom koncilu, Papinska misijska djela bi trebala imati glavnu ulogu u misijskom djelovanju Crkve.

Iako je to jedna organizacija, ima četiri različita ogranka s jednim zajedničkim ciljem – promicanje univerzalnoga misionarskog entuzijazma u srcu Božjeg naroda. To se postiže širenjem informacija, osvješćivanjem važnosti misija, promicanjem misionarskog poziva, sakupljanjem i podjelom materijalnih dobara potrebnih za pomoć misijama, za sam njihov rad i za mlade crkve koje traže kako izgraditi zajedništvo s drugim crkvama, da bi se dijelila dobra i pružala međusobna pomoć.

Četiri su papinska misijska djela:

- Djelo za širenje vjere,
- Djelo svetog Djetinjstva,
- Djelo sv. Petra apostola,
- Papinska misijska zajednica.

Svako od četiri papinska misijska djela ima vlastiti identitet i posebnosti, bilo po svojem cilju, bilo po sredstvima i inicijativama koje se koriste da bi se ti ciljevi postigli, prilagođeni i obnovljeni prema različitim crkvenim i društveno-kulturnim situacijama u kojima djeluju. Važno je primijetiti da, dok svako od njih čuva vlastiti identitet, istovremeno je svako od njih ujedno i svjedok ujedinenosti duha i namjera u djelima pape i biskupa posvećenih obrazovanju Božjeg naroda s plodnim misionarskim duhom.

Papinska misijska djela organizirana su na međunarodnoj, nacionalnoj i biskupijskoj razini.

Na međunarodnoj razini upravljanjem i međusobnom suradnjom Papinskih misijskih djela upravlja Glavno tajništvo, kojim predsjedava kardinal prefekt Kongregacije za evangelizaciju naroda, te Vrhovno vijeće, kojim predsjedava predsjednik Papinskih misijskih djela. Svako od djela ima i posebnoga glavnog tajnika. Vrhovno povjerenstvo nadgleda djelatnosti i razvoj svakog djela, dok Vrhovno vijeće, koje se sastaje jednom godišnje, donosi odluke vezane uz podjelu uobičajenih i izvanrednih donacija.

Na nacionalnoj razini Papinskim misijskim djelima ravna nacionalni ravnatelj, kojeg imenuje Kongregacija i mjesna biskupska konferencija.

U svakoj mjesnoj biskupiji biskup mora imenovati biskupijskog ravnatelja PMD-a, kojemu se povjerava poticanje raznih mjesnih pastoralnih aktivnosti (biskupijskih, župnih itd.) za univerzalnu misiju Crkve.

Papinsko misijsko djelo za širenje vjere

Papinsko misijsko djelo za širenje vjere osnovala je mlada Francuskinja Pauline Jaricot u Lyonu 1822. godine. Ono na najjednostavniji i najefikasniji način objedinjuje molitvu za misije i misijsku animaciju s malim dobrovoljnim prilogom “kao doprinosom u širenju evanđelja”. Njegov najveći doprinos predstavlja stavljanje evangelizacije u središte crkvenog života potvrđujući vrijednost molitve i žrtve za misije te obvezu svakog kršćanina da pomaže i sudjeluje u djelu evangelizacije prema svojim mogućnostima. Djelo je postalo toliko značajno da možemo uistinu reći da bi bez molitvi, žrtvovanja te novčanih priloga dobročinitelja bilo nezamislivo odvijanje djela evangelizacije te širenje Crkve kako u duhovnom, tako i u materijalnom smislu. Odgoj, informacije i misijska animacija prvotna su zadaća djela.

Ono teži stvaranju katoličke svijesti kod vjernika, surađuje i u formaciji posebnih misijskih animatora koji rade u pojedinim crkvama, da bi ojačali sudjelovanje crkava u misijama po cijelom svijetu. Djelo je aktivno tijekom cijele godine, a pojačava se u mjesecu listopadu. Taj mjesec se u svim zemljama smatra mjesecom sveopćih misija. Predzadnja nedjelja u tom mjesecu, proglašena Svjetskim misijskim danom, predstavlja vrhunac aktivnosti tog djela. Tog dana kršćani cijelog svijeta svjesni su svoje zajedničke odgovornosti glede evangelizacije svijeta te tako i svi novčani darovi tog dana idu u prilog misija.

Papinsko misijsko djelo svetog Djetinjstva

Papinsko misijsko djelo svetog Djetinjstva u Francuskoj je osnovao biskup Charles de Forbin-Janson 1843. godine. Posredstvom misionara u Kini do njega su dopirale vijesti o stradanjima djece koja su umirala od gladi zbog krajnjeg siromaštva i oskudice u njihovim obiteljima. Sazvao je djecu Pariza i predložio im plan spašavanja: svaki dan za djecu u Kini izmoliti Zdravo Marijo, da po krštenju postanu djeca Božja, te svakog mjeseca darovati jedan novčić za njihove potrebe. Djeca su to prihvatila s oduševljenjem i tako je nastalo Djelo svetog djetinjstva. Djelo svetog Djetinjstva ima za zadaću učiti kako drugima pomoći, zatim kod djece stalno buditi univerzalnu misijsku svijest za svoju vjeru te da materijalna dobra trebaju dijeliti s djecom iz ugroženih područja svijeta. Djeca trebaju već od rane mladosti izgrađivati svijest o misijskom pozivu služenja. Geslo djela je “Djeca pomažu djeci”.

Ovaj duh pastoralne aktivnosti pokazuje se u tisuću inicijativa i projekata te su tako vrlo raširene takozvane misijske kutijice, u koje djeca i odrasli prikupljaju svoje priloge za siromašnu djecu.

Dan Djela svetog Djetinjstva u Hrvatskoj se slavi 6. siječnja, na blagdan Bogojavljenja – Tri kralja. Sva prikupljena sredstava raspodjeljuju se najpotrebnijim projektima za djecu cijelog svijeta.

Papinsko misijsko djelo svetog Petra apostola

Papinsko misijsko djelo svetog Petra apostola nastoji kršćane cijelog svijeta učiniti osjetljivijima za odgoj svećeničkih kandidata u misijskim zemljama. Djelo su utemeljile u Francuskoj 1889. god. Jeanne Bigard i njezina majka Stephanie u svrhu promicanja odgoja i školovanja domaćih svećenika. Djelo poziva na duhovnu i materijalnu suradnju u pomaganju sjemeništima i kućama formacije na misijskim područjima. Prikupljeni prilozi u Fondu univerzalne solidarnosti omogućuju podizanje i razvoj brojnih velikih i malih biskupijskih sjemeništa. Dovoljan broj domaćih svećenika i redovnika put je prema trajnu osamostaljivanju mladih mjesnih Crkava.

Sva potpora tog djela dodjeljuje se u obliku redovite i posebne potpore. Redovita sredstva dodjeljuju se za redovitu izobrazbu u sjemeništima i bogoslovijama te pripremnim sjemeništima. Svake godine djelo dodjeljuje potporu ovisno od broja sjemeništara i bogoslova. Posebna sredstva daju se za izgradnju novih sjemeništa i bogoslovija i za eventualne obnove, kao i za proširenja ili za posebne potrebe istih ustanova.

Papinska misijska zajednica

Papinska misijska zajednica utemeljena je u svrhu evangelizacije svijeta, a u sebi uključuje svećenike, članove redovničkih zajednica i druge osobe koje su na bilo koji način pozvane da animiraju Božji narod. Zajednicu je 1916. god. utemeljio talijanski svećenik bl. Pavao Manna, koji je uslijed bolesti morao prekinuti svoj misionarski rad u Burmi i vratiti se kući u Italiju. Po povratku iz misija nesmanjenim žarom predaje se, uglavnom pišući, podupiranju misija i promicanju svijesti o tome da su misije obveza svih kršćana, osobito onih posvećenih sakramentom svetog reda. Postaje tako misionar misija. Glavna zadaća Papinske misijske zajednice jest “učiniti osjetljivima i misionarski odgojiti svećenike te redovnike i redovnice koji, sa svoje strane, moraju o tome brinuti u kršćanskim zajednicama”. Papa Pavao VI. s pravom opisuje Misijsku zajednicu kao “dušu ostala tri papinska misijska djela”.

4.

Misionari slavenskih naroda

Ćiril i Metod

Proces civilizacije slavenskih naroda počinje s dvojicom solunske braće. Ćiril i Metod bili su sinovi vojničkoga i državnog dostojanstvenika iz Soluna. Već u mladosti učili slavenski jezik, jer je okolica Soluna bila slavenska, a mnogi u Solunu su govorili slavenski. Metod, stariji brat, rođen je oko 814. godine. Pripremao se je, kao i otac, za vojničku službu. Bizantski car postavio ga je za kneza, tj. carskog namjesnika u današnjoj Makedoniji. Zbog ondašnjih burnih vjerskih i političkih borbi knez Metod povukao se u samostansku tišinu.

Konstantin, Metodov mlađi brat, redovničkim i svetačkim imenom Ćiril, rođen je 826. ili 827. godine. Od mladosti je pokazivao odlike pobožnosti i bistrine uma te veliku želju za znanjem. Ćirilov uzor bio je crkveni otac Grgur Nazijanski; ugledavši se u njega zavjetovao se Bogu na vjernost. Poslije očeve smrti Ćiril odlazi u Carigrad i tamo se školuje na carigradskome državnom sveučilištu. Nakon završena studija Ćiril se je zaređio za svećenika i postavljen je za patrijarhova tajnika. Povukao se u samostansku osamu napustivši crkveno-političku službu. Prihvatio je službu profesora filozofije te je služio domovini i kao poslanik za obranu kršćanske vjere i države. U pratnji carskog poslanstva godine 851. branio je kršćansku vjeru i državu na arapskom državnom dvoru u Samari, kod Bagdada. Bio je svjestan koliko je bitna obrana kršćanske vjere u nevjerničkom kraju te koliko je pogibeljna, ali neustrašivo je prihvatio svoj poziv. Nakon povratka iz Samare povlači se u samostan i s bratom Metodom pripravlja se za misijsko djelovanje među Slavenima.

Kazarski vladar molio je bizantskog cara 860. godine neka mu pošalje učenu osobu koja bi u javnim raspravama opovrgnula židovske i muslimanske propovjednike. Bizantski car je odabrao Ćirila i Metoda te su braća otišla u kazarsku državu na čelu carskog poslanstva. Na kazarskome državnom dvoru Ćiril je svetom mudročću i uzorom svoje kršćanske krjeposti nadvladao židovske i muslimanske propovjednike. Pridobio je Kazare na kršćansku vjeru i na savez s Carigradom. U kazarskoj državi braća su susretala i Slavene te su oni čuli za misijsko djelovanje Ćirila i Metoda, kao i za njihovo poznavanje slavenskog jezika. Tako je za njih čuo i moravski knez Rastislav.

Velikomoravska Kneževina bila je već kršćanska, ali samo površno, zbog mnogih poganskih običaja. Knez Rastislav u Carigrad je poslao pismo u kojem moli za poslanike koji će moravski narod poučiti kršćanstvu. "Naš je narod kršten, ali nemamo učitelja. Ne razumijemo ni grčki ni latinski. Ne znamo slova ni njihovo značenje; stoga nam pošaljite učitelje koji će rastumačiti riječi *Svetog pisma* i njihovo značenje." Car je pozvao Ćirila i Metoda i rekao im što moli knez Rastislav. Ćiril se umoran vratio iz kazarske države, ali nije ga napustila apostolska upornost. Za njega je pismo moravskog kneza bio Božji poziv.

Ćiril je prije odlaska u Veliku Moravsku sastavio slavensko pismo – glagoljicu te je nedjeljna evanđelja preveo na slavenski jezik, kao i misne molitve. Braća su 863. godine krenula u Moravsku. Izabrali su moravske učenike te ih pripremali za svećeničku službu. Koristili su se najviše bogoslužnim knjigama koje su prevodili na slavenski jezik. Poučavali su i narod kršćanskoj vjeri i dosljednom kršćanskom životu. Nakon tri godine odabrane učenike su pripremili za svećeničku službu te ih otpratili u Rim da ih tamo papa zaređi za svećenike. Na putu u Rim zaustavili su se u Panoniji kod slavenskog kneza Kocelja. Knez je zavolio Ćirila i Metoda te im je bio veoma odan. Za vrijeme boravka u Panoniji Sveta Braća su poučavala više od 50 izabranih panonskih učenika.

Nakon posjeta Panoniji nastavili su svoj put prema Rimu. U Rimu ih je dočekaao papa Hadrijan II. Svojim svetačkim primjerom Ćiril i Metod zadobili su povjerenje pape te im je blagoslovio slavenske bogoslužne knjige i na taj način potvrdio slavensko bogoslužje.

U Rimu je 14. veljače 869. godine Konstantin obolio te nedugo zatim i umro. Pred smrt je položio svečane redovničke zavjete i uzeo redovničko ime Ćiril. Bratu je prije smrti rekao neka se ne povlači u samostan, nego neka nastavi slavensko misijsko djelo. Ćiril je do kraja života molio za svoje učenike, za jedinstvo opće Crkve, da svi složno hvale i slave Boga Oca i Sina i Duha Svetoga. Ćirilove posljednje riječi koje je izgovorio prije smrti: "Gospodine, Bože moj ... čuj moju molitvu: čuvaj vjernim svoje stado ... daj da raste tvoja Crkva novim mnoštvom, okupi sve u jedinstvu, učini od njih izabrani narod, sjedinjen u pravoj vjeri i u pravoj religiji i udahni u njihovo srce riječi svoje nauke, jer to je dar što ga primismo od tebe, što nam je dano da propovijedamo evanđelje Kristovo, iako toga ne bijasmo dostojni." Papa Hadrijan nakon Ćirilove smrti Metoda postavlja na mjesto apostolskog legata za širenje kršćanstva u slavenskim pokrajinama. Godine 869. u jesen postavio ga je za nadbiskupa te ustanovio Panonsko-moravsku nadbiskupiju. Metod je sa svojim učenicima u Panoniji uredio slavensko bogoslužje.

Nakon toga Metod odlazi u moravsku kneževinu, koju su tada zaposjeli Nijemci, koji su ga nasilno uhvatili i osudili protivnici slavenske liturgije koji su isticali da postoje samo tri sveta jezika na kojima se mogu vršiti vjerski obredi: hebrejski, grčki i latinski. Papa Ivan VIII. Metoda je oslobodio nakon dvije i pol godine, te se mogao vratiti u Panoniju. Odande odlazi u Moravsku, kojom tada vlada knez Svatopluk, a koji za misijsko djelovanje Ćirila i Metoda nije imao razumijevanja. Knez je ipak djelovanje Svete Braće morao prihvatiti jer je već bilo čvrsto ukorijenjeno u moravskom narodu.

Nakon Metodove smrti 885. godine protjerali su njegove učenike te su porušili slavensku vjersku i svjetovnu zgradu u Moravskoj i Panoniji. Protjerani učenici prenijeli su slavensko misijsko djelovanje među Južne Slavene – Hrvate, Srbe, Bugare i Makedonce. Krajem 10. stoljeća misijsko je djelovanje preneseno u Rusiju, a odande je utjecalo na većinu Europe.

Utjecaj svetih apostola Slavena Ćirila i Metoda na hrvatske krajeve bio je velik. Život i misijsko djelovanje na koje su bili pozvani braća Ćiril i Metod pokazuju da povezanost kršćanske vjere sa znanostima, umjetnošću i sa svim učincima napretka treba čuvati, jer ta sveza u prošlosti bila je jedan od bitnih razloga predanosti naroda i njegova ugleda među drugima te će u budućnosti isto tako biti izvor napretka u javnome i privatnom životu.

Ćiril i Metod su pridonijeli utvrđivanju kršćanstva u Hrvata i širenju kod Hrvata glagoljskog pisma, bogoslužja, književnosti i jezika te su na njemu izgradili temelje svoje nacionalne književnosti i književnoga jezika.

Papa Ivan Pavao II. ih je 31. prosinca 1980. godine proglasio suzaštitnicima Europe.

Hrvatski misionari

Hrvatski misionari tijekom povijesti (do početka 20. stoljeća)

Uvodne napomene

Hrvatski narod primio je kršćanstvo nakon seobe naroda i dolaska na Jadran i u Panonsku nizinu u ranome srednjem vijeku. Kao što je već spomenuto, u kristijanizaciji našeg naroda osobito su važnu ulogu imala sveta braća Ćiril i Metoda, koji su nakon misijskih pohoda odlazili u Rim i o svom djelovanju izvještavali pape. Crkva se u našem narodu ukorijenila i razvilo se redovništvo, najprije benediktinski red, a ubrzo nakon osnivanja k nama su došli franjevci i dominikanci. Oni su imali značajnu ulogu u kristijanizaciji Bosne i Hercegovine.

Sv. Nikola Tavelić, koji je živio u 14. stoljeću, jedno je vrijeme bio misionar u Bosni, a oduševio se i za misijsko djelovanje u Svetoj Zemlji, među muslimanima, gdje je i umro mučeničkom smrću.

Prema našim saznanjima, u hrvatskoj literaturi ne postoji sustavan i cjelovit prikaz hrvatskih misionara. Ipak postoji dobro obrađeno djelovanje hrvatskih misionara iz isusovačkog reda u prekomorskim i drugim zemljama. Tražeći informacije o prvim hrvatskim misionarima služili smo se pismohranom misijskog lista Radosna vijest. U ovom prikazu želimo navesti hrvatske misionare od najranijeg poznatog razdoblja, do prve polovice 20. stoljeća. Iz hrvatskog naroda bilo je od vremena sv. Nikole Tavelića do početka 20. stoljeća relativno malo misionara. U većoj mjeri, u odnosu na druge redove, misionari su bili isusovci. Naime misionari franjevci i dominikanci redovito su bili iz većih europskih država, koje su imale kolonije.

U 19. stoljeću u europskim zemljama osnivane su posebne misijske družbe, muške i ženske, ali takve družbe nisu se raširile i u našim krajevima, pa se niti misijska djelatnost u Crkvi u Hrvata nije posebno razvijala kao drugdje. Isusovci su pritom pozitivan izuzetak, jer je veći broj isusovaca, članova Austrijske provincije, otišao u 17. i 18. stoljeću u Latinsku Ameriku i u Indiju, a išli su u Indiju i ranih godina 20. stoljeća.

Ovaj prikaz prvih hrvatskih misionara pripreman je za potrebe Vjeronaučne olimpijade za osnovne i srednje škole u 2017. godini te se služio trenutno dostupnim izvorima. Između tridesetak misionara o kojima smo pronašli podatke izabrani su oni o koji su na neki način reprezentativni i za koje smo pronašli relativno više podataka.

Neki misionari, premda to u ovom prikazu nije izričito i opširnije navedeno, uz misijski rad, isticali su se u obrazovnom radu i znanstvenom istraživanju, te su dali značajne doprinose kao putopisci i kartografi.

Naši prvi misionari dragocjeni su po svojem prinosu evangelizaciji cijelog svijeta. Potaknuti Isusovim pozivom, odazivali su se služenju Crkve na područjima i među narodima u skladu s poticajima Svete stolice. Odlazili su u novootkrivene zemlje i isticali se herojskim i svetačkim životom.

1. Sv. Nikola Tavelić, franjevac, misionar u Bosni i Svetoj Zemlji

Sv. Nikola Tavelić rođen je između 1340. i 1350. godine u Šibeniku. O njegovu djetinjstvu i odrastanju ne zna se mnogo. Upravo kad je Nikola završio studije, zatražio je bl. Bartul Alvernski, koji

je tada upravljao Bosanskom franjevačkom zajednicom (vikarijom), na poticaj pape Grgura XI., šezdeset dobrih i učenih redovnika koji će širiti Kristovo evanđelje u Bosni. Nikola je u Bosni proboravio dvanaest godina. Proživljavao je u njoj radost obraćenja i tugu neuspjeha. Teškoće nisu bile male, a posebno ga je teško pogađalo što su mnogi ljudi bili tvrdi i nepristupačni za evanđeosku poruku.

Premda je Bosna bila misijska zemlja, ipak su se u franjevačkom redu misije među Saracenicima (muslimani) držale za jedne od težih. Nikola se velikodušno odazvao da pođe među Saracene u Svetu Zemlju. Kad je došao u Jeruzalem, Nikola se nije zadovoljio ispovijedanjem hodočasnika i još malobrojnijih vjernika koji su boravili u Jeruzalemu. On je htio privući Kristu i one koji ga ne poznaju. Držeći da će najlakše pridobiti Saracene ako pridobiju njihova poglavara kadiju, Nikola se u društvu s vjernim subratom i prijateljem fra Deodatom, s kojim je bio i u Bosni, te s još dva subrata zaputio k njemu. Ali kao što su u Svetoj Zemlji riječi sv. Franje Asiškoga ostale bez uspjeha, isto se tako dogodilo i s propovijedanjem njegovih duhovnih sinova. Jedino što je sv. Franjo poslije svojeg neuspjeha mirno mogao otići, dok su ova četvorica misionara osuđena na mučenje i smrt. Tako je Nikola postigao krunu mučeništva. Godine 1889. Nikola je proglašen blaženim, a 21. lipnja 1970. proglašen je prvim hrvatskim svetcem.

2. Marin Temparica, isusovac, misionar u Turskoj

Marin Temparica rođen je 1534. u Dubrovniku. Kao i mnogi Dubrovčani, bavio se je trgovinom u turskim krajevima na Balkanu. Isusovce je upoznao u rodnom gradu i ušao u isusovački novicijat u Rimu 15. listopada 1582., u dobi od 48 godina. Već u ljeto 1583. određen je za misije u Carigradu, s još jednim isusovcem i dva časna brata. Temparica je bio pogodan za tu misiju zbog bogata životnog iskustva, poznavanja turskih krajeva i turskog jezika. Početkom studenoga 1583. misionari su stigli u Carigrad. U snalaženju su im pomagali mletački i francuski poslanici. Francuski poslanik predstavio ih je velikomu veziru, koji ih je dobro primio. U predgrađu Galata dobili su kuću i crkvu sv. Benedikta. Lijepo su uredili samostan i crkvu. Svakodnevno su marljivo poučavali djecu i odrasle katolike koji su ondje živjeli. U crkvu su dolazili mornari i trgovci s mletačkih, dubrovačkih i francuskih lađa, koje su često pristajale u gradu. Najviše vremena posvećivali su zatvorenicima i robovima, što im je papa posebno preporučio. Zatvorenici su po dan radili, a po noći su bili strpani u tamnice, koje su bile izuzetno prljave. Misionari su dolazili k njima po noći i do zore bi ih ispovijedali, služili im sv. misu i pričješćivali ih. Taj rad je bio i opasan, jer kad je tko pobjegao iz tamnice, Turci bi posumnjali da su im misionari u tome pomagali. U ljeto 1584. izbila je u gradu kuga i misionari su se brinuli za bolesne i umiruće. Temparica je krajem 1584. obolio te je bio pozvan da se vrati u Rim. Umro je 29. travnja 1591. u Italiji.

3. Ivan Vreman (Ureman), isusovac, misionar u Kini

Ivan Vreman rođen je 5. lipnja 1583. u Splitu. Radi odlaska u misije u Kinu otplovao je 1609. u Portugal. U Portugalu je sa skupinom drugih misionara čekao pet godina na odlazak u Kinu, jer je 1610. u Kini buknuo progon misionara. U Kinu je otplovio 5. travnja 1615. U ožujku 1616. stigao je u Gou, u Indiji, a potkraj ljeta te godine doplovio u Macao, malu portugalsku koloniju na jugu Kine. Zbog učestalih progona u Kini ostao je u Macau četiri godine. Konačno je 1619. s još jednim subratom otplovio u Kinu i stigao u grad Nanchang. Ondje je ostao nekoliko mjeseci i trpio od teške bolesti crijeva, a dvorio ga je časni brat isusovac Kinez. Na kineskom jeziku zvao se Jo-Wang Tchang-Yu. Umro je 22. travnja 1620. godine.

4. Nikola Ratkaj, isusovac, misionar u Indiji

Nikola Ratkaj rođen je 1601. u Velikom Taboru. U misije je krenuo iz Rima, preko Portugala, gdje se 24. ožujka 1623. ukrcao na lađu za Indiju. Naporno putovanje narušilo mu je zdravlje. Stigao je u Gou, u Indiji, i tamo boravio gotovo dvije godine teško bolestan. U Goi je studirao teologiju. Za svećenika je zaređen 26. rujna 1624. Prvu sv. misu služio je u crkvi sv. Pavla, na grobu sv. Franje Ksaverskog. Zapadna Indija postala je Nikoli druga domovina. Više od 35 godina djelovao je po selima i u školama toga prostranog kraja, a najviše u okolici današnjeg velegrada Mumbaija. Inscrpivši se napornim radom, preminuo je u Thani 25. veljače 1662. Iz različitih vijesti često se spominje da su ga suvremenici vrlo cijenili zbog njegovih krjeposti i misionarskog rada i da je umro "na glasu svetosti".

5. Ivan Ratkaj, isusovac, misionar u Meksiku

Ivan Ratkaj rođen je 22. svibnja 1647. u Ptuju, u Štajerskoj (danas Slovenija). U isusovački novicijat stupio je 11. studenog 1664. Za svećenika je zaređen 4. travnja 1676. Krajem travnja 1678. krenuo je iz Beča s petoricom austrijskih isusovaca u Genovu, gdje su se s raznih strana skupljali isusovački kandidati za misije. Dvadesetorica njih ukricali su se 11. lipnja 1678. na lađu za Španjolsku, ali su zbog jake bure tijekom plovidbe zakasnili u Cadiz, odakle su već isplovile prekooceanske lađe za Ameriku. Nova prigoda im se pružila tek u ljeto 1680., kad je velika ekspedicija kretala u Ameriku. U meksičku luku Vera Cruz prispjeli su 15. rujna 1680. te nastavili kopnom do glavnog grada. Ivan je poslan u pokrajinu Tarahumanu, koju su nastanjivali Indijanci istog imena. Ivan je najprije djelovao u misiji Ypomeran, a zatim je poslan u gorsku misiju Tituaca. Slijedila je misija Carichi. Često je obilazio okolna sela, krijepio bolesnike i brinuo se za duhovno i tjelesno dobro urođenika. Nastojao je ukloniti njihovu najveću manu, a to je bilo noćno opijanje i raskalašeno ponašanje. Njegov kolega je zapisao je: "Sve je trošio za druge, osobito za svoje Indijance, i veselio se što im može činiti dobro. Halja mu je imala toliko zakrpa da bi se i najniži novak zacrvenio kad bi je obukao." Ratkaj je napisao tri izvješća u obliku dnevnika, u kojima detaljno opisuje svoje putovanje u Meksiko. U njima je podrobno opisao tamošnji kraj i indijanske običaje, a izradio je i zemljopisnu kartu pokrajine Tarahumane, prve u meksičkoj povijesti s ucrtanim misionarskim postajama, španjolskim utvrdama i indijanskim selima. Krajem 1683. Ivanu je naglo pozlilo. Nakon desetak dana teške agonije preminuo je 26. prosinca 1683. godine.

6. Ferdinand Konščak, isusovac, misionar u Meksiku

Ferdinand Konščak rođen je 2. prosinca 1703. u Varaždinu. Ujesen 1729., tek što je završio drugu godinu teologije, otputovao je u španjolsku luku Cadiz radi čekanja lađe za Ameriku. Krajem 1730. otplovio je iz Cadiza, a 19. travnja 1731. prispijeva u meksičku luku Vera Cruz. Ondje je dovršio teološki studij 1731. te je poslan u Donju Kaliforniju, u Meksiku, gdje su isusovci u južnom dijelu poluotoka osnovali 15 redukcija (misijskih postaja). Bila su to naselja u kojima su pokršteni Indijanci živjeli civiliziranim životom pod vodstvom misionara, privikavajući se kršćanskomu načinu života. Sjedište Konščakova djelovanja bila je redukcija Sveti Ignacije, najsjevernija u lancu isusovačkih misija. Kao revan misionar, Konščak je poučavao Indijance u kršćanskoj vjeri, raznim zanatima i praktičnim umijećima. Putovao je stotinama kilometara kroz neprohodne planine i beskrajne pustinje u potrazi za pogodnim predjelima gdje bi sagradio nove misije. Posebno je tražio izvore vode, bez koje je bilo nemoguće osnovati misije u onim pustim krajevima. Usput je obratio mnogo urođenika. Za nekoliko godina pokrstio je preko 540 pripadnika plemena Cochimies, a oko 1751. još 448 drugih Indijanaca. U civiliziranju primitivnih krajeva imao je značajnih uspjeha: godine 1748. osnovao je rudarsko naselje Sveti Antun, a 1752. novu redukciju, Sveta Gertruda, i u

nju uselio oko 600 Indijanaca, koje je sam obratio i pokrstio. Mnogo obraćenih urođenika doveo je sa sjevera u misiju Sveti Ignacije i udario temelje misiji Sveti Franjo Borgia, koju su drugi dovršili tri godine nakon njegove smrti. Iscrpljen neprestanim putovanjima i napornim radom, preminuo je 10. rujna 1759., u 56. godini života, u misiji Sveti Ignacije.

7. Ivan Marchesetti, isusovac, misionar u Paragvaju

Ivan Marchesetti rođen je 10. prosinca 1704. u Rijeci. Potomak je plemićke obitelji koja je podrijetlom bila iz Italije i koja se s vremenom pohrvatila. Ivan je dobro govorio hrvatski. U isusovački novicijat u Beču stupio je 27. listopada 1720., a ondje je studirao i filozofiju. Zatim je dvije godine predavao u gimnazijama u Gorici i Trstu. Teologiju je studirao u Grazu. Za svećenika je zaređen 1733. Od rane mladosti gajio je želju za misionarskim radom, a isticao se govorničkim darom pa su ga poglavari odmah nakon studija poslali u prekomorske misije. Već ujesen 1733. odlazi u Španjolsku, a početkom iduće godine oputovao je iz Cadiza u Južnu Ameriku. S tridesetak drugih misionara prispio je 25. ožujka 1734. u Buenos Aires. Nakon učenja jezika i pripreme odlazi na područje isusovačkih redukcija i u središnjoj misiji Candelaria 2. veljače 1738. polaže zadnje zavjete te započinje misionarski rad.

Indijanske redukcije bile su zapravo pravi gradovi, sa zidanim stambenim zgradama, trgovima, crkvom, bolnicom, radionicama i tvornicama te uređenim vodovodom i kanalizacijom. Imale su obično od tri do sedam tisuća stanovnika. Indijanci koji su prihvatili da žive u tim naseljima imali su razvijen kulturni i vjerski život. Svi su pohađali školu. Bavili su se raznim zanatima i malom industrijom (tekstilna, drvena, šećerane). Obrađivali su velike plantaže pamuka, šećerne trske, duhana, paragvajskog čaja, kukuruza). Držali su farme konja, goveda, ovaca. Sav bi prohod od prodaje služio za zajedničke potrebe i dijelio se na jednake dijelove. Radili su šest sati na dan, a ostalo vrijeme posvećivali su izobrazbi, kulturnim djelatnostima i razonodi. Kad bi se dvoje mladih vjenčalo, dobili bi stan, komad zemlje i sve potrebno da mogu osnovati obitelj. Sami Indijanci su među sobom birali upravitelja i razne službenike.

Marchesetti započinje svoj rad kao pomoćnik poglavara u redukciji Sveti Franjo Borgia, na rijeci Urugvaju, a zatim postaje misionarom u redukciji Tijelo Kristovo, na istočnoj obali rijeke Parane. Od 1742. djeluje nekoliko godina u misiji Sveti Ivan Krstitelj. Inače se Marchesetti kao župnik i pomoćnik bavio uglavnom pastoralnim radom, katehizacijom, vođenjem škola te brigom za bolesne i nemoćne. Već kao iskusni misionar 1745. postao je poglavar i župnik redukcije Sveti Petar i Pavao. Zadnje godine svojeg života djelovao je u kao poglavar i župnik u misiji Sveta Marija, između rijeka Parane i Paragvaja. U ljeto 1766. teško je obolio te je bio smješten u bolnicu redukcije Candelaria, gdje je preminuo 5. veljače 1767.

8. Ignacije Szentmartony, isusovac, misionar u Brazilu

Ignacije Szentmartony rođen je 28. listopada 1718. u Kotoribi, u Međimurju. Potječe iz plemićke obitelji mađarskog podrijetla, koja se je s vremenom pohrvatila, a majka mu je bila Hrvatica. Nakon gimnazije u Zagrebu, ušao je 27. listopada 1735. u isusovački red u Beču. Studirao je filozofiju u Grazu i teologiju u Beču. Nakon studija predavao je matematiku u Grazu. U proljeće 1751. otišao je u Portugal i čekao dvije godine dok se skupila skupina znanstvenika koji su za potrebe Španjolske i Portugala trebali u području Amazonije poduzeti astronomska promatranja i geografska mjerenja. Polovicom svibnja 1753. otplovili su u luku Para, na ušću rijeke Amazone. Početkom listopada 1754., pod vodstvom Furtada, guvernera pokrajine Maranhao, iz Para kreće velika ekspedicija

inženjera i matematičara, uz pratnju tisuću vojnika i Indijanaca, tokovima rijeke Amazone i zatim Rio Negra. Zbog lošeg postupanja guvernera ekspedicija je zapala u različite poteškoće. Ignacije se zauzimao za vojnike i urođenike. Znao se zadržati i po nekoliko mjeseci u kojem selu kad bi izbila epidemija te njegovao bolesne i umiruće. Zbog njegove zauzetosti za urođenike Furtado ga je optuživao kod svojeg brata Pombala, prvog ministra Portugala. Zbog neslaganja s guvernerom, stalnih putovanja rijekama i nezdravim krajevima, Ignacije je u kolovozu 1756. obolio. Napušta ekspediciju i vraća se u grad Paru. U obližnjoj misiji Ibyrajuba ostaje četiri godine na oporavku i ujedno s ostalim misionarima djeluje među Indijancima. Guverner Furtado već je 1756. potjerao nekoliko isusovaca iz pokrajine, dok je njegov brat Pombal u Portugalu pokrenuo veliku propagandu protiv njih, ograničavao im djelovanje i konačno 1760. naredio izgon isusovaca iz Portugala i svih portugalskih kolonija. Iste godine svi su misionari iz Amazonije uhićeni i odvedeni u luku Para. U rujnu iste godine otplovili su u Portugal. Szentmartony je bio zatvoren u jednoj tvrđavi u Lisabonu, u podzemnu ćeliju bez svjetla. Austrijska vladarica Marija Terezija tražila je njegovo oslobođenje, a Pombal ga je u tajnosti dao otpremiti u zatvor u dvorac Azeitao, gdje su uvjeti bili povoljniji. Nakon osam godina tamnovanja Ignacije je 1769. opet odveden u zatvor u Lisabonu. Nakon Pombalova pada početkom 1777. zatvorenici su u lipnju iste godine oslobođeni te su se mogli vratiti kući. U rujnu je stigao u Beč, a primila ih je i carica. Zatim odlazi u Varaždin, gdje je 1783. napisao kajkavsku gramatiku. Posljednje godine života proveo je Međimurju, a preminuo je 15. travnja 1793. u Čakovcu ili Belici.

9. Nikola Sučić, isusovac, misionar u Peruu

Nikola Sučić rođen je 20. rujna 1716. u Rijeci. Nakon gimnazije kod isusovaca u Zagrebu, stupio je u isusovački novicijat u Beču 27. listopada 1736. Nakon studija filozofije i teologije poglavari ga šalju za gimnazijskog profesora u Pečuh, ali Nikola bude uskoro izabran za prekomorske misije u Peruu, u Južnoj Americi. Sredinom 1749. Nikola polazi iz Pečuha u Španjolsku. S dvadesetak drugih misionara ukrcao se 12. listopada 1750. na lađu za Cartagenu, u Kolumbiji. U srpnju sljedeće godine stigli su u Peru. Nikola je odmah bio poslan među Mojos Indijance, koji su živjeli u današnjoj sjeveroistočnoj Boliviji. Isusovci su na tom području osnovali redukcije potkraj 17. i u prvoj polovini 18. stoljeća. Godine 1748. postojalo je već 21 takvo naselje, s više od 33 tisuće Indijanaca. Budući da su živjeli u vrlo plodnoj ravnici, misionari su ih naučili obrađivati zemlju i uzgajati stoku. Usto su ih poučavali u raznim zanatima, kao što je tkanje, obrada metala, zidarstvo, stolarstvo, rezbarstvo i slično. Sva naselja posjedovala su plantaže pamuka, kukuruza, šećerne trske i riže. Osim toga uzgajali su razne vrste južnog voća i povrća. Bavili su se lovom i ribolovom. Upravu redukcije vodili su sami urođenici, a misionari su sve nadzirali i trudili se da svi urođenici nauče jezik mojo, da bi se svi međusobno lakše sporazumijevali. Inače su govorili vrlo različitim narječjima.

Cijelo vrijeme svojega misionarskog djelovanja Sučić je proveo u redukciji Sveta Magdalena. U vrijeme Sušičeva dolaska ta zajednica je imala 3000 Indijanaca, koji su pripadali plemenu Itonama. Misionari su se brinuli u prvom redu za duhovno dobro vjernika, ali su nadzirali i gospodarske djelatnosti. Svakog dana i svake večeri posvetili bi jedan sat obilasku bolesnika, a tijekom dana nadgledali bi rad u radionicama, na plantažama i farmama. Bili su upućeni u osnove poznavanja medicine i njoj poučavali sposobne urođenike. Dvaput na dan držali su vjeronauk djeci, a odraslima subotama i blagdanima.

Određba španjolskog kralja Karla III od 2. travnja 1767. o izgonu isusovaca iz kraljevstva i njegovih kolonija počela se je primjenjivati u misijama plemena Mojos tek početkom iduće godine. Tako su u siječnju iduće godine isusovci Sučić i Reitter morali napustiti misiju Sveta Magdalena. Svi misionari iz ovih misija stigli su preko Anda do obale Tihog oceana. U Arici (luka u današnjem Čileu) ukrcali su se na lađu za Španjolsku, kamo su stigli 24. kolovoza 1769. Sučić nije dočekao povratak u svoju domovinu, jer je iznemogao od naporna puta, na koji je morao poći teško bolestan. Umro je kao najzapušteniji siromah u nekom svratištu kod Cadiza 25. veljače 1770. godine.

10. Filip Vezdin, bosonogi karmelićanin, misionar u Indiji

Filip Vezdin rođen je 25. prosinca 1748. u mjestu Cimof (njemački Hof am Leithaberge), u Gradišću, u Austriji, u obitelji gradišćanskih Hrvata. U blizini je bio karmelićanski samostan, gdje je upoznao Red bosonogih karmelićana i oduševio se njihovim načinom života. Pošto je godinu dana proveo u novicijatu samostana bosonogih karmelićana u Linzu, 1769. položio je redovničke zavjete i otišao na studij filozofije i teologije u Prag. Godine 1773. poslan je u Rim, gdje je 1774. izabran za misionara na Malabarskoj obali (danas Kerala), u Indiji. Nakon duljega zadržavanja u Portugalu, u Malabar je stigao 1776. Ondje je boravio 13 godina kao misionar, a bio je imenovan i generalnim vikarom. Svoje slobodno vrijeme posvećivao je učenju malajalamskoga i sanskrta te proučavanju indijske kulture. Nakon povratka u Europu 1789. djelovao je kao profesor orijentalnih jezika (Orijent = Istok, jezici istočnih zemalja, u koje spada i Indija) u Misijskom sjemeništu, zatim kao knjižničar u Veneciji i Padovi, a od 1800. bio je pročelnik Misijskoga sjemeništa i predstojnik studija u Zavodu Urbanum u Rimu. Umro je u Rimu 7. siječnja 1806. godine.

11. Stjepan Mlakić, redovnik misijske družbe Sinovi Presvetog Srca (FSC) iz Verone, misionar u Sudanu

Stjepan Mlakić rođen je 1884. u Fojnici, u Bosni i Hercegovini. Školovao se je kod isusovaca u gimnaziji u Travniku. Više studije završio je u Millandu, u Tirolu, u Austriji. Nakon studija kraće vrijeme pripremao se u Veroni i Rimu za misije u Sudanu, u Africi. U Khartoum je stigao 14. rujna 1920. godine. Tamo je bio upravitelj misionarske škole. Djelovao je među Šilucima i Nuerima. Zanimljivo je da je multikulturalnost, s kojom je živio u rodnoj Bosni, pronašao i u Africi. U jednom pismu kaže: "U školi ima i katolika i nekatolika i pokrštenih crnaca, Arapa, Kopta itd." Već 1933. predložen je za crkvenog poglavara šilučkih misija, no budući da nije bio Talijan, u veronskoj središnjici nisu prihvatili njegovo imenovanje sve do 1938., kad je dekretom Kongregacije za evangelizaciju naroda postao apostolski prefekt Prefektura Bahr el Gebel, u Južnom Sudanu, sa sjedištem u Jubi. Osim hrvatskoga govorio je njemački, talijanski, engleski i arapski. Za njega je značajno da je otkrio da u Egiptu postoji selo Ibrim, u kojem su živjeli bosanski muslimani, koje je ondje naselio turski sultan. Donirao je bogatu kolekciju Etnografskomu muzeju u Zagrebu. Smatra se jednim od prvih hrvatskih afrikanista. Umro je 1950. godine.

12. Ivan Fiorović, isusovac, misionar u Libanonu

Ivan Fiorović rođen je 30. prosinca 1819. u Vodovađi, u Župi Pločice, u Konavlima. Bio je iz brojne i siromašne obitelji, pa je već sa sedam godina služio kod jednoga dubrovačkog plemića. S 14 godina bio je mornar na Sredozemlju. Već nakon godinu dana postaje sluga francuskog konzula u Aleksandriji, u Egiptu. Bio je krivo optužen i otpušten. Opet postaje mornar, tada na turskom parobrodu, i tri godine plovi između Carigrada i Aleksandrije. Jedno vrijeme imao je trgovinu u Carigradu, dok ga nisu provalnici opljačkali. Opet se vraća plovidbi, a zatim neko vrijeme trgovini na Malti. Zatim otvara hotel u Carigradu. Kako se nigdje nije mogao smiriti, na neko vrijeme vraća se u rodni kraj. Opet se dao na putovanja u Gibraltar, Trst i Španjolsku te služi kao mornar. Putujući kroz mnoge zemlje, naučio je više jezika, ali budući da nije bio školovan, miješao je u govoru sve jezike koje je poznao. Godine 1850. doživio je brodolom uz obalu Male Azije. Doplivao je do obale i došao do samostana redovnika lazarista. Razmišljao je o prolaznosti života. Uspoređivao je sreću i mir tih skromnih redovnika i svoje dugogodišnje lutanje i nemiran život.

Nakon dvije godine, dok je boravio u Rimu, odlučio je pristupiti isusovcima. Odlazi u Francusku i 4. svibnja 1852. u Avignoinu ulazi u isusovački novicijat za časnog brata. Poglavari ubrzo upознаše Ivanovu prirodnu nadarenost, veliko životno iskustvo, poznavanje jezika i istočnih zemalja te odrede da bude svećenik i misionar u Libanonu. U rujnu 1858. otplovio je u Libanon, a 1860. u Bejrutu je zaređen za svećenika. Nakon velika pokolja koji su izvršili muslimani nad kršćanima u Libanonu, isusovci osnivaju u Bejrutu sirotište za preživjelu djecu i upravu povjeravaju Fioroviću. Francuzi su zauzeli Libanon i Bejrut je postao velika luka i trgovinsko središte. Ivan se je posvetio radu sa siromašnim radnicima izloženim materijalnim i duhovnim nevoljama. Poučavao ih je u vjeri i upućivao ih kako da se združeni međusobno pomažu. Neumorno je obilazio trgovine, tržnice i luku pozivajući radnike, obrtnike, mornare i trgovce u isusovačku rezidenciju gdje ih je okupljao. U početku je dolazilo malo ljudi, a nakon dvije godine dolazilo je oko tisuću muževa i mladića. Posjećivao je i brinuo se za bolesne, prosjake i zatvorenike u tamnicama. Osnovao je Kongregaciju Blažene Djevice Marije, u koju je za njegova života bilo upisano 14 000 ljudi. Svi članovi su provodili uzoran kršćanski život. Dvaput godišnje Ivan im je davao duhovne vježbe. Članovi su se međusobno pomagali. Prvi je u onim krajevima uveo hodočašće u Jeruzalem. Preminuo je 4. rujna 1898. godine.

13. Aleksa Benigar, franjevac, misionar u Kini

Aleksa Benigar rođen je 1893. u Zagrebu. Roditelji su mu bili Slovenci, doseljeni u Hrvatsku. Niže razrede gimnazije pohađao je s Miroslavom Krležom u Gornjogradskoj gimnaziji u Zagrebu. Gimnaziju je nastavio u Franjevačkom liceju u Varaždinu i nakon gimnazije ušao u franjevački red. Teologiju je započeo studirati u Njemačkoj, ali ju je prekinuo zbog bolesti te kasnije nastavio u Zagrebu i na Trsatu, kod Rijeke. Za svećenika je zaređen 1915. u Zagrebu. Na Papinskom orijentalnom institutu u Rimu pohađao je postdiplomski studij teologije te postigao doktorat. Kao misionar otišao je u središnju Kinu, u Hankov. Tamo je ostao 25 godina. Bio je profesor teologije u bogoslovnom sjemeništu. Sudjelovao je formaciji stotina mladih kineskih katoličkih svećenika. S dolaskom komunista na vlast imao je mnogo nepritika. Bio je u zatvoru 1952., a 1954. protjeran je iz Kine zajedno s velikim brojem drugih katoličkih svećenika. Otad je živio u Međunarodnom zavodu svetog Antuna u Rimu. Dugo je skupljao dokumentaciju i svjedočanstva o bl. Alojziju Stepincu te je objavio opsežnu knjigu Alojzije Stepinac – hrvatski kardinal u Rimu 1974. Umro je u Rimu 1. studenoga 1988., u 96. godinu života, na glasu svetosti.

14. Pavao Mesarić, isusovac, a kasnije kartuzijanac, misionar u Indiji

Pavao Mesarić rođen je 1894. godine u Prelogu. U Zagrebu je kao sjemeništarač polazio gimnaziju i bio povezan s isusovcima koji su pastoralno djelovali među zagrebačkom mladeži, osobito u Marijnim kongregacijama uz baziliku Srca Isusova. Nakon velike mature, kao bogoslov zagrebačkoga bogoslovnog sjemeništa, stupio je u Družbu Isusovu 12. studenoga 1912. u Zagrebu. Filozofiju je studirao u Innsbrucku, u Austriji, od 1914. do 1917., a zatim je tri godine obnašao službu odgajatelja i profesora u travničkom sjemeništu i gimnaziji.

Od 1921. do 1925. studirao je teologiju u Enghieniu, u Belgiji. Misionarski poziv osjetio je za vrijeme studija teologije. Belgijski su isusovci u ono vrijeme kao misionari djelovali u Indiji u pokrajini Bengaliji i dolazili ponekad na odmor u domovinu, s nakanom da bi u subraći budili želju za misijskim poslanjem. Za svećenika je zaređen 1925. godine. Te iste godine vratio se kao mladomisnik nakratko u domovinu, da bi se oprostio od svojih najbližih i od domovine prije odlaska u misije u Indiju. Tijekom mjesec dana kao budući misionar u Bengaliji o. Pavao obilazio je hrvatske gradove i držao predavanja o misijama. Cilj mu je bio animirati građanstvo za misije, osnivati misijske skupine i skupiti sredstva za putnu kartu do Indije.

O. Mesarić i isusovački student Antun Vizjak oprostili su se 22. studenoga 1925. od mnoštva vjernika u svetištu Srca Isusova u Zagrebu i sutradan su otputovali iz Zagreba, preko Ljubljane, u Rim, a zatim u Marseille. Parobrodom su nastavili preko Sueskog kanala za Indiju.

U Hamirpuru, u Kraljevini Gangpur (Bengalija) o. Mesarić će djelovati kao misionar od 1927. do kraja prosinca 1929. Iz Hamirpura nakon tri godine misionarskog rada, 26. prosinca 1929., seli se u misiju Morapai, učiti bengalski jezik. U pismu od 1. siječnja 1930. piše da je dotada naučio jezike hindu i sadri, ali da je sada određen otići u Boshonti, gdje se govori bengalski. On je osnivač prve hrvatske misije u Indiji – Boshonti. U Boshontiju gradi zgradu misijske postaje, osniva i gradi škole, sirotište, internat i školu za djevojke, kapelice u mnoštvu sela gdje hindui prelaze na kršćanstvo. Privremeno se nastanio u jednoj maloj kolibi od blata, poput ostalih u selu pokrivenoj slamom, u uvjetima krajnje oskudice, okružen, kako piše, rojevima komaraca, štakorima i zmijama otrovnicama.

Osnovao je banku riže i imao ključnu ulogu u ublaživanju gladi što je zahvatila ono područje. U četiri godine, koliko je prošlo od njegova dolaska u Boshonti, o. Mesarić se u srpnju 1934. mogao pohvaliti da njegova misijska postaja u dvadesetak sela ima već 1099 krštenih vjernika i 305 tekumena. U misijskoj postaji Boshonti, koju je osnovao, p. Mesarića naslijedio je o. Josip Vizjak.

Prinos o. Mesarića osobito je značajan na području društvene pravde, zbog čega dolazi u sukob s nepravednim institucijama i državnim činovnicima koji iskorištavaju narod. Krivo je optuživan u mnoštvu sudskih procesa i konačno na sudu proglašen opasnim za institucije države, širiteljem bune i otpora u narodu. Zbog toga je 1938. premješten u misiju Sadhkiru, u današnjem Bangladešu. Tamo je bio osamljen, bez podrške koju je imao u Boshontiju i bez sredstava za život i rad. Isusovački general pozvao ga je 1939. u Rim. Nakon toga je o. Mesarić, u dogovoru s redovničkim poglavarima, napustio Družbu Isusovu, da bi ušao u red kartuzijanaca, pod redovničkim imenom brat Stanislav, s nakanom osnivanja jednog samostana toga strogog katoličkog reda u Indiji. Nakon formacije u samostanu kod Montpelliera, u južnoj Francuskoj, bio je poslan u Indiju. Tamo je naišao na potpuno nove prilike nastale u Indiji tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata. Njegovoj su se zamisli osnivanja kartuzije u Indiji oprle nepremostive zapreke, pa se vratio u Francusku u svoj matični samostan. Umro je kao kartuzijanac u Francuskoj 1968. godine.

15. Bl. Marija od Propetog Isusa Petković, utemeljiteljica družbe Kćeri milosrđa, misionarka u Južnoj Americi

Bl. Marija od Propetog Isusa Petković rođena je 10. prosinca 1892. u Blatu na Korčuli, u vrlo imućnoj obitelji. Od djetinjstva je siromaštvo bližnjega nalazilo velikoga odjeka u njezinu životu. Već s pet godina pohađala je pučku školu. Nastavlja školovanje kod sestara službenica milosrđa u rodnom Blatu, gdje se stručno usavršavala u šivanju i domaćinskim poslovima. Od redovnica je dobila odgoj u općeljudskim i kršćanskim krjepostima.

Već od prvih godina svjesnoga života pokazivala je suosjećanje i razumijevanje prema ostaloj djeci, osobito siromašnoj. Siromaštvo bližnjega nalazilo je velikoga odjeka u njezinu srcu i ucjepljivalo se u njezino dobro pamćenje. Jednom zgodom, kad je majka spriječila Mariju da pomogne dvjema sirotama koje je dovela sa sobom u kuću, Marija se pokorava i tiho u sebi izgovara vapijuću želju da joj Bog jednom dadne mogućnost da pomogne svima potrebnima koje susretne.

Kad je imala 22 godine, Marija je doživjela borbu dvostrukoga zvanja – kontemplativni ili apostolski život. U sebi prepoznaje sposobnosti i nagnuća i za jedno i za drugo. Dubrovački biskup Josip Marčelić potiče Mariju da se opredijeli prije svega za pomoć napuštenoj djeci i nezbrinutim udovicama rodnog mjesta, koje je u to vrijeme bilo zahvaćeno mnogim nevoljama. Budući da su nakon završetka Prvoga svjetskoga rata talijanske redovnice službenice milosrđa napustile svoj zavod i mjesto Blato, biskup Marčelić je zamolio Mariju da sa svojim djevojkama koje su bile spremne slijediti put služenja siromašnoj i ostavljenoj djeci useli u napušteni zavod i u njemu nastavi voditi pučku kuhinju, u kojoj je ona već i prije surađivala. Tako je na Blagovijest, 25. ožujka 1919. godine Marija s pet djevojaka iz Blata i Vele Luke, pod mudrim vodstvom biskupa Marčelića, započela put koji je vodio utemeljenju nove redovničke družbe u Blatu, što se je i ostvarilo 4. listopada 1920. godine.

U početcima sestre su radom svojih ruku uzdržavale do tristotinjak siromašne djece. Pomoć mjesnih i državnih vlasti bila je neznatna, stoga su se sestre morale na različite načine skrbiti za sredstva, pa im ni prošnja nije bila tuđa. Marija je više puta išla u prošnju po Slavoniji i Vojvodini.

Zdušan rad nove družbe potaknuo je mnoge djevojke da im se pridruže, što je Mariji omogućilo da preuzme vodstva mnogih dječjih domova, rad u župama i drugdje. Velikodušno se odazivala svakomu pozivu za pomoć drugima, koja se ponajčešće očitovala kao duhovno-obrazovni odgoj djece i mladih, potom njega bolesnika i starijih osoba.

Hrvatski misionar fra Leonard Rusković zamolio je Mariju da pošalje dvadesetak svojih sestara u misije u Južnu Ameriku. Marija, puna pouzdanja u Boga, odvažila se je na taj smion korak, rad u misijama. Prvih sedam sestara nakon dvomjesečne pripreve zaputilo se je u novo podneblje Latinske Amerike i 31. ožujka 1936. godine stižu u Argentinu te preuzimaju rad u Buenos Airesu. U početku su sestre radile u jednom sanatoriju za imućnije ljude. Sestre su dobro znale da to nije njihova karizma. Marija zatvara tu prvu misiju i šalje sestre u predgrađa, onima koji su bili izloženi zapuštenosti i bijedi. U nepunih pet godina trideset sestara napušta domovinu i posvećuje se radu s djecom u vrtićima i školama te radu s bolesnom, slijepom i mentalno oštećenom djecom. Danas na tom plodnom polju rada u Argentini, Paragvaju, Čileu i Peruu djeluje oko 250 kćeri milosrđa, od kojih je većina domorodačkoga podrijetla, što je više od polovice ukupnog broja redovnica u družbi danas.

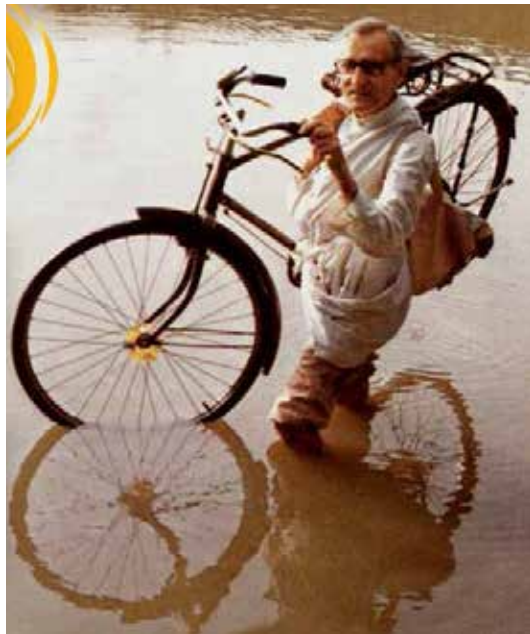
Takvu uspjehu u misijama znatno je pridonijela i Marija, koja je od 1940. do 1952. godine bila misionarka, po svojoj dubokoj želji, ali ne i po planiranim okolnostima. Ona je samo namjeravala kao vrhovna poglavarica obaviti službeni pohod sestrama, kako to propisuju redovnička pravila, ali su ratne okolnosti spriječile njezin povratak u Europu. U Europu se Marija vratila 1952. godine, i to u Rim. Uvidjela je da je za tad već međunarodnu družbu uputnije imati vrhovnu upravu u središtu kršćanstva. Umrla je 9. srpnja 1966. u Rimu. Proglašena je blaženom 6. lipnja 2003. godine u Dubrovniku, o trećem pohodu Ivana Pavla II. Hrvatskoj.

Otac Ante Gabrić

Otac Ante Gabrić rođen je u Metkoviću 28. veljače 1915. godine. Osnovnu školu je završio u Metkoviću, gdje je redovito služio kao ministrant. U rujnu 1926. godine odlazi u Travnik, gdje ostaje do mature u lipnju 1933. godine. U Travniku se njegovo zvanje, koje je imao od najranijeg djetinjstva, učvrstilo još jače. Nikada u životu nije dvojio oko životnog poziva.

30. srpnja 1933. godine stupio je u isusovački novicijat u Zagrebu. Prve zavjete je položio 1935. godine te nakon toga odlazi na studij filozofije. Prvu godinu studija završio je u Gorici, a drugu i treću u Gallarateu, kraj Milana. Te godine bile su godine studija, tihog rada i pripreme za život.

Nekoliko godina nakon studija molba oca Ante Gabrića prihvaćena je i on kreće u misije. Prije odlaska posjećuje svoje roditelje, kojima je bilo neizmjereno teško što odlazi u misije u Indiju, te započinje misijska predavanja po domovini od Osijeka do Dubrovnika, ukupno 62 predavanja. Primijetio je mnogo oduševljenja vezanih za misije u domovini. Iste te godine 1938., 16. listopada odlazi u misije, te stiže 5. studenoga u srce Bengalije, u glavni grad Calcuttu.

Prvo godinu dana uči engleski i bengalski, jer bez znanja jezika misijski rad nemoguć. Već sljedeće godine poslan je u misijsku postaju Boshonti, s ciljem brige oko tamošnje škole. Ondje je još bolje naučio bengalski te ga je znao čitati i pisati, bio mu je gotovo kao materinji jezik. Teologiju završava na obroncima Himalaja, u mjestu Kurseongu, gdje je i zaređen za svećenika 21. studenoga 1943. Nakon što je završio nauke poslan je u misijsku postaju Morapai, gdje je ostao godinu dana. Zahvaljujući dobro naučenu bengalskom jeziku, nije imao problema s poukom ni propovijedima te je držao osmodnevne duhovne vježbe na bengalskome. Nakon svega slijedilo je 16 godina misijskog djelovanja u Boshontiju. Mjesto mu je veoma priraslo srcu, ali situacija je bila veoma teška zbog siromaštva i prevelike udaljenosti drugih sela. Zbog toga dolazi do mnogih pogibelji na putovanjima. Dane i dane je provodio po udaljenim selima, puno vremena provodeći na putu pješice kroz nepregledna rižina polja ili po nasipima kanala. Znao se je voziti biciklom i kad je padala kiša prolaziti kroz blato i vodu. Spavao je gdje god ga je noć uhvatila te se je hranio svime što je dobio od dobrih, siromašnih ribara i seljana, a često je morao i postiti s njima. Spavao bi u njihovim vlažnim kolibicama i seoskim kapelicama, drhteći danima od groznice jer je bio mokar. Susretao se je sa zmijama i tigrovima, ali uvijek je išao junački naprijed, s veseljem u srcu.

Na sve to dijagnosticirano mu je proširenje srca te mu je liječnik rekao da ne bi smio puno pješačiti, ali ga je Nebeski Liječnik čuvao, kao i molitve tolikih prijatelja i dobročinitelja, kojima se redovno javljao.

Podigao je školovanje na novu razinu, dao sagraditi mnoge zgrade, bolnicu, dao uvesti struju, i sl. Bolnici je dodana operacijska sala i rodilište, jer je u tim krajevima smrtnost djece kod porođaja velika.

174. Tamo gdje palme cvatu

Tekst i glazba: Ivan Žan

Poletno **Uvod** $\frac{3}{8}$ F G7 C7

10 F C7 F

18 F C7 F

mf 1. I nji - ma sva - nut će sun - ce i nji - ma sva - nut će dan, _____
2. Ot - krit će i - sti - nu pra - vu, ot - krit će Go - spo - da svog, _____

26 F C7 F

1. ne - stat će za - vje - sa ta - me, ne - stat će var - lji - vi san, _____
2. ra - dost će smije - ni - ti tu - gu, pre - kri - ti sva - ku će bol, _____

34 **Pripjev** F Dm B C C7

f Ta - mo gdje pal - me cva - tu, ta - mo ja že - lim

40 F Dm Gm

poć', _____ ja že - lim svije - tu re - - - či:

46 C7 1 F 2 F *Fine* *D.S. al Fine*

kra - lju - je Go - spod Bog! _____ Bog! _____

Zato su, noseći bršljanom ovite štapove, zelene grančice i palme, zahvaljivali hvalospjevima Onomu koji je sretno proveo očišćenje svoga Svetog mjesta.

2 Mak 10,7

Od prvih dana svog boravka u Bengaliji počeo je izdavati mali povremeni listić *Tamo gdje palme cvatu*. Svake godine pisao je mnoga pisma prijateljima i dobročiniteljima te članke za razne nakladnike diljem svijeta.

Iz Amerike je primio stotine i stotine tona pšenice, kukuruza, ulja te uza silan napor sve to dopremio u Boshonti. Organizirao je rad uz pomoć glavara sela. Na taj je način popravljao putove, nasipe, kanale, vrtove te ljudima pomagao da imaju bolju žetvu.

U rujnu 1962. godine odlazi u Morapai i odmah se daje na posao. Obnavlja staru župnu crkvu te gradi novu kuću za udovice i samostan časnim sestrama. Obavljao je i one obične i neobične poslove velike župe. Brinuo se za siromašne, za rad na poljima, prehranjivao 3 000 dječice u 28 seoskih škola.

Njegova zadnja misijska postaja od 1975. do njegove smrti bila je Maria Polli (Marijino Selo). Slao je mnoštvo djece u školu, otvarao večernje škole, gdje se poučavalo zanatima. Osnovao je i "kooperativno društvo" – blagajnu solidarnosti, u koju je svaki član mjesečno davao po jednu rupiju u iz koje je mogao poslije dobiti pomoć ako bi se našao u potrebi. Ondje su posebno bujala duhovna zvanja, pa tako o. Ante 1977. godine bilježi da je iz župe u samostan već otišlo 40 djevojaka, a u sjemenište 8 dječaka.

O. Ante i Majka Terezija

Otac Ante usko i često je surađivao s Majkom Terezijom, koju je papa Franjo 4. rujna 2016. proglasio svetom. Oboje su bili poznati po zadivljujućoj brizi za tamošnje ljude, bez obzira na vjeru. S njom se susretao kad god bi se našao u Calcutti, razgovarali su, planirali, bili jedno drugome ohrabrenje.

Majka Terezija je o. Antu opisala riječima: "Što je otac Ante učinio u Bengaliji, morali biste doći tamo i vidjeti. To nije moguće kazati. Jedino je moguće kazati da smo zahvalni njegovoj obitelji što su dali svoga sina, svoga brata Isusu. Što su ga žrtvovali za Boga, da on bude svjetlo, radost, mir, živa Isusova ljubav u Bengaliji, gdje ljudi nikada nisu znali da je moguće ljubiti kao što je on ljubio njih. On je doveo Isusa i Mariju u obitelji i oni žive radosnim životom."

Misijsko poslanje

Ocu Anti Gabriću uvijek je bilo bitno probuditi zanimanje za misije kod drugih i potaknuti ih na misijsku suradnju. Na sve moguće načine pokušavao je probuditi nova misionarska zvanja kod mladih. Boravak u domovini bio mu je kao neka vrsta pučkih misija po župama i samostanima, po selima i gradovima. Doista je probudio misionarski duh u mnogim srcima. Više je puta dolazio u domovinu, prvi put 1969., nakon 31 godine misionarskog rada. Na slavlju u Solinu 1976. ostat će zapamćeno kako ga je narod nosio na rukama.

Uz sav karitativni posao, na prvom mjestu uvijek mu je bilo njegovo svećeničko misijsko zvanje. Revno je obilazio sela, propovijedao, poučavao, tražio duše. Iako je napravio i izgradio puno toga, duhovna izgradnja mu je bila najvažnija.

Jedna zgoda pokazuje koliko mu je bilo važno ono malo, nesebično darivanje drugima, smatrajući velikim misijskim pothvatom ispuniti želju za narančom bolesne djevojčice Magdalene i šalje čovjeka sedam milja po nju. "Oboljela je od tifusa... Htio sam nešto dati Magdaleni. Imao sam nekoliko biskvita u torbi. Nabavio sam joj malo mlijeka u selu pa sam sve to za nju pripremio. Onda sam je zapitao da li još nešto želi. Kao da se bojala reći. Onda potihom prošapće: 'Jednu malu naranču!' I oborila je oči, jer se bojala, da je previše tražila. Malo poslije otvori oči. Bolne oči, s blagim, prikrivenim osmijehom, kao da su se molile da se ne ljutim na nju zbog ove molbe... 'Malu naranču.' Gdje ću je dobiti u ovom pustom kraju?! No, bilo kako bilo, Magdaleninu želju treba ispuniti. I onda mi sinu sretna misao: danas je sajam kojih sedam milja odavle, u selu Beltoli. Tamo će doći trgovci sa svih strana. Bit će sigurno i voća. Izvadio sam 50 centa i poslao jednoga čovjeka u Beltoli. Već se spuštao sumrak; kad se on vratio – s narančom u ruci."

O. Gabriću je uvijek lebdjelo pred očima duše geslo što su ga uzeli naši prvi misionari: "Bengalija Kristu!" Za duše i Krista htio je dati sve, pa kad je i trebalo vlastiti život.

Umro je 20. listopada 1988. i sahranjen po želji pod palmama u Maria Polliju, uz kapelu koju je gradio – ispunili su mu i posljednju želju i u grob mu stavili onu grudu hrvatske zemlje koju je sa sobom ponio iz domovine i bočicu s vodom iz Jadranskog mora.

Zagrebački nadbiskup i kardinal Josip Bozanić otvorio je u 28. veljače 2015. u Zagrebu biskupijski postupak za proglašenje blaženim sluge Božjega o. Ante Gabrića, na dan 100. obljetnice njegova rođenja.

Otac Ante kazivao je: "U molitvi i žrtvi reci Isusu: 'Ja želim da se mnoge duše obrate! Moli za Bengaliju, za Afriku, za Ameriku, za potrebe svete Crkve gdje god se one pojave! Ne znam jeste li čuli za pjesnika Izidora Poljaka. On ima divnu pjesmu u kojoj među ostalim kaže: 'Kud god koračam, hoću da bacam snopove zlatne svjetlosti!' To je nešto lijepo. Ne malo svjetlosti, nego snopove svjetlosti. To znači biti misionar. Molio bih vas, nemojte molitve i žrtvice ostaviti samo za Misijsku nedjelju. Čitav tvoj i moj život mora biti misijski."

Svjedoci vjere

Dan svjedoka vjere u Katoličkoj Crkvi širom svijeta slavi se 24. ožujka, a počeo se je slaviti od 1993. godine, na dan kada je za vrijeme slavljenja sv. mise ubijen salvadorski nadbiskup bl. Óscar Romero († 1980.), zbog toga što je odlučno stao u obranu obespravljenih, siromašnih i progonjenih, te pozvao i svoje svećenike da to isto učine. Nekoliko dana prije svoje smrti nadbiskup je izjavio: “Da, ubit će mene, ali ne će ubiti istinu.” Sjećanje na njegovu hrabrost ostat će trajno u srcima njegova naroda i svih nas. Na stotine i tisuće drugih misionara i misionarki, vjerovjesnika i pastoralnih djelatnika, vođeni istom Kristovom logikom: “Tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga” (Mt 16, 25), bili su, poput njega, ubijeni jer nisu htjeli odstupiti od evanđeoskih vrednota.

Na kraju građanske godine novinska služba Zbora za evangelizaciju naroda, agencija “Fides”, objavljuje popis pastoralnih djelatnika koji su izgubili život na nasilan način tijekom posljednjih 12 mjeseci. Prema dostupnim podacima, u 2015. godini ubijeno je 12 pastoralnih djelatnika.

Postoje i hrvatski svjedoci vjere koji su mučeničkom smrću posvjedočili svoju vjeru u Krista među narodima gdje su djelovali kao misionari. Osobito se sjećamo naših ubijenih misionara: fra Vjekarke Čurića, koji je ubijen 31. siječnja 1998. ispred crkve u Kigaliju, glavnom gradu Ruande, te s. Lukrecije Mamić, koja je ubijena 27. studenoga 2011. na vratima samostana Službenica milosrđa, u mjestu Kiremba, u Burundiju.

Fra Vjeko Ćurić

Odrastanje

Fra Vjeko Ćurić rođen je 26. travnja 1957. godine u Lupoglavu, kraj Žepča (BiH), kao drugo od šestoro djece u obitelji Petra i Ane Ćurić. U Visokom je 1976. završio Franjevačku klasičnu gimnaziju. Školovao se za svećenika od 1976. do 1982., kad je zaređen, diplomiravši filozofiju i teologiju na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Postao je član Franjevačke provincije Sv. križa Bosne Srebrene.

Misijski poziv

U Parizu se je pripremao za misijski poziv. Otišao je u Ruandu 1983. godine. Nakon što je vidio uvjete u novoj misiji htio je studirati medicinu na ruandskom sveučilištu, ali nije bio primljen. Smjestio se je u Kivumu, prvome franjevačkom samostanu u Ruandi, gdje je osnovan i novicijat. Prema franjevačkom planu *Projekt Afrika*, nastojao je naučiti lokalne običaje i plemenske jezike, pomagao je u duhovnim i materijalnim potrebama lokalnom stanovništvu te je organizirao konvoje humanitarne pomoći. Omogućio je čistu pitku vodu za župni centar: od izvora na brdu usmjerio ju je u centar za prehranu, gdje bi držali djecu od dva tjedna do mjesec dana da bi ih uhranili.

U kući "Nazaret" udomio je 360 djece – dvanaestoro u svakom dijelu s jednom gospođom ili udovicom koja se o njima brine kao majka. Škola je mogla primiti 600 djece od kojih su svi siročad te su neka od njih prihvaćena za vrijeme genocida, kad su njihovi roditelji ubijeni u bijegu.

Započeo je tesarstvo, zidarstvo, pekarstvo te projekt zečeva. U brdu je pravio terase za grah i banane, različito povrće. Bio je uključen u gradnju i obnovu 1400 kuća za povratnike. Poticao je udovice da same sebi pomognu i da preuzmu poslove koje nikad prije nisu radile – sada rade u stolariji izrađujući vrata, prozore i građevinski materijal. Fra Vjeko je pomagao i u lokalnom zatvoru, jednom od najvećih u biskupiji: gradio je skloništa u ustanovi da zaštiti zatvorenike od sunca i kiše te im omogućiti medicinsku skrb.

Ratne godine

U Ruandi je između 1990. i 1993. trajao rat te se 1994. odvio genocid pripadnika plemena Hutu nad plemenom Tutsi. Išao je dva do tri puta tjedno u Burundi, uz pomoć međunarodnoga Crvenog križa i drugih nevladinih udruga, te potajno prevezio ljude u sigurnost i natrag dovezio hranu za gladne. U to je vrijeme otprilike trećina klera bila pobijena, trećina je pobjegla, a trećina je ostala u Ruandi.

Fra Vjeko je postao i ekonom biskupije. Časopis *Time Magazine* u to je vrijeme na svojoj naslovnici objavio naslov *Nema vragova u paklu, svi su u Ruandi*, dok je fra Vjeko uključivao obje etničke skupine u zajednički solidarni rad. U zemlji koja je bila rastrgana etničkim konfliktima i u potrazi za osvetom, on je išao protiv struje. Makar je znao da je na popisu za ubojstvo, nastavio je voljeti i služiti. Njegovi prijatelji bili su i vojnici, i visoki državni dužnosnici, i narod. Posebno su mjesto ipak zauzeli siromašni, koje je stalno posjećivao u njihovim nastambama i blagovao s njima. Više puta je bio u smrtnoj opasnosti za vrijeme i nakon rata. U travnju 1996. dva su ga razbojnika napala želeći ga strijeljati, ali im je uspio pobjeći.

Smrt

Brat Vjeko je treći franjevac koji je izgubio život u Ruandi. U večeri 31. siječnja 1998. fra Vjeko je večerao s dva gosta u svojoj župi u Kivumuu te ih je iza obroka odveo svojim autom u Kigali. Kad je auto usporio ispred crkve Svete Obitelji, njih dvojica su ga ubila sa sedam metaka. Do danas nitko ne zna tko su oni bili, niti zašto su ga ubili: budući da ih je pozvao na večeru, pretpostavlja se da su bili "prijatelji".

Pokopan je u mjestu Kivumu, u župnoj crkvi koju je sagradio s vjernicima. Kršćani tog mjesta sami su tražili biskupa Kabgaya da brat Vjeko bude pokopan u njihovoj crkvi kao uspomena na njegovu žrtvu. Misa je slavljena na otvorenome, jer crkva nije mogla primiti tisuće ljudi koji su htjeli odati zadnju počast svojem bratu i župniku koji im je neprestano služio posljednjih petnaest godina. Obitelj fra Vjeko je poručila: "Iz svega srca opraštamo ubojicama, iako je to užasno teško izreći."

Generalni ministar franjevaca je na misi zamolio narod za pomirenje, a narod je tražio da ih franjevci ne napuste. On je poštovao njihovu molbu i 20. veljače poslao jedanaest fratara da zamijene jednoga fra Vjeku. Deset dana nakon dolaska vlasti su zamolile petoricu od njih da odu, ali s Božjom pomoći, posao koji je fra Vjeko započeo, nastavit će se.

Sljedećeg ožujka franjevci iz cijele Istočne Afrike i šire susreli su se u Kivumuu na proslavi sv. mise. Htjeli su da, kako se jedan od njih izrazio, "osvježe sjećanje na njihova preminulog brata, da se očiste od svake želje za osvetom na način da oprostite ubojicama, i da preuzmu nasljedstvo koje im je njihov brat ostavio".

Po čemu ćemo ga upamtiti

Dan nakon njegova ubojstva papa Ivan Pavao II. spomenuo ga je u govoru na Trgu sv. Petra u Vatikanu, rekavši: "Fra Vjeko još je jedna žrtva dodana dugom nizu misionara koji su svoju ljubav prema Kristu i afričkim narodima potvrdili žrtvujući vlastiti život."

U Ruandi je poznat kao "afrički Oskar Schindler", nazvan po čovjeku koji je spasio veliki broj Židova tijekom Drugoga svjetskog rata. Škola u Kivumuu danas je nazvana po njemu.

Sestra Lukrecija Mamić

Misijski poziv sestre Lukrecije

Sestra Lukrecija Anđa Mamić rođena je 2. rujna 1948. godine u selu Zidine, kod Tomislavgrada, u katoličkoj obitelji s devetero djece. Osnovnu školu završila je u Dubrovniku, a srednju medicinsku u Cetinju. Odgoj u vjeri i molitva postali su svakidašnjica malene Lukrecije, a kada je ostala bez oca u ranoj dobi, osjetila je, upravo u patnji, kako će jednog dana postati redovnica. Dodatni poticaj pružilo joj je i vrsno crkveno okruženje: župnik Andrija Iličić pokrenuo je val zvanja u Župi Grabovica.

U samostan Službenica milosrđa ušla je 1962. godine, prve je zavjete položila 1969., a trajne 1976. godine u Splitu. Jednako snažno vrlo je brzo osvijestila i misijski poziv, s naglaskom na Afriku, koja je bila njezina velika želja. U to doba šest je godina radila u lošinjskom mjestišcu Nerezinama, u domu zdravlja. To iskustvo isticala je kao svojevrsnu (iako neusporedivu) misijsku postaju.

Služba u Ekvadoru

Poziv mons. Ruiza iz Latacunge, u Ekvadoru, stigao je 1984. godine, nekoliko godina nakon smrti majke, zbog čega se s. Lukrecija osjećala spremnom za odlazak. Iste je godine u Splitu primila misijski križ te zajedno sa s. Klementinom Banožić i s. Lenkom Čović krenula u Južnu Ameriku. Ekvadorski zadatci s. Lukrecije bili su zbrinjavanje najtežih bolesnika i evangelizacija. Ljudi su sestre srdačno primili te ubrzo stekli povjerenje. To im je dalo hrabrosti u bržem svladavanju jezika, tako da su uviđajući pastoralne potrebe ubrzo počele i župni apostolat. Formacija Filozofsko-teološkog instituta Družbe Isusove u Zagrebu uvelike joj je pomogla u pastoralnom djelovanju: najprije su počele s moljenjem Krunice s narodom, zatim su vodile službu riječi; mnogo su pješaćile, često po neprohodnim putovima, kroz blato i prašinu, u čizmama ili na mazgama – samo da stignu do najpotrebnijih. Misijski entuzijizam bio joj je važniji od svih poteškoća i nedaća. No, nakon nekog se vremena zbog tuberkuloze vratila u Hrvatsku, gdje je provela vrijeme Domovinskog rata. Potom ponovno odlazi u Ekvador, jer se je razboljela redovnica koja ju je mijenjala za vrijeme njezina bolovanja. Uvijek oduševljavana univerzalnom dimenzijom Crkve i otvaranjem novih prostora za naviještanje evanđelja i širenje karizme družbe, 2001. godine odaziva se na poziv majke glavarice, koja traži pomoć pri otvaranju nove misije u Africi.

Burundi

Tako je 16. ožujka 2002. u Misiji Kiremba, u Biskupiji Ngozi, zajedno s dvije Talijanke, došla u jednu od najljepših, ali i najsiriromašnijih svjetskih država. Burundi je zemlja velikih jezera, okružena Ruandom, Tanzanijom i Kongom. Ima gotovo devet milijuna stanovnika, među kojima su najveća plemena Tutsi i Hutu, a na području gdje je djelovala sestra Lukrecija mnogo je Pigmejaca (Batua). Povjerenja joj je dužnost bolničkog služenja i rada s djecom. U skromnu domu zdravlja, koji je prije

četrdesetak godina izgradila biskupija iz Italije, nalazili su se centar za prehranu i dispanzer za trudnice, gdje se cijepe i prate djeca od rođenja do pete godine života. U njemu su godišnje pregledani, cijepljeni i liječeni deseci tisuća djece, a oko 2200 bi ih se rađalo s komplikacijama u porodu. Sa sestrom Lukrecijom i dvjema Talijankama u misiji su još služile dvije sestre iz Ruande te su one zajedno pratile stanje, davale savjete te pomagale oko hrane. Djeca bi, ovisno o težini i neishranjenosti, ostala u bolnici nekoliko tjedana. Njihova je terapija na početku specijalno terapeutsko mlijeko, koje primaju svaka dva sata.

Redovnice su se u bolnici, a i izvan nje borile za red i higijenu. Svakodnevno bi se podijelilo 180 obroka, uz redovito bolničko liječenje na svim odjelima. Mnogo se pozornosti posvećivalo i brizi za majke, od kojih su mnoge bile zaražene virusom HIV-a. Isto tako nastavljala se i redovnička angažiranost te praćenje stanja bolesnika nakon povratka kući, koja je često obična zemunica od pruća i lišća. Unutar Biskupije Ngozi mnogo se radilo i na pastoralnom planu: od pripreme za sakramente do sudjelovanja u misnim slavljenjima.

Smrt sestre Lukrecije

27. studenoga 2011. godine, oko 21 sat po mjesnom vremenu, dvojica naoružanih i maskiranih razbojnika upala su u samostan u Kirembi tražeći novac. Nakon što su im sestre dale sav novac koji su imale, na mjestu su ubili sestru Lukreciju. Kućnu poglavaricu s. Carlu Brianzu i talijanskog volontera Francesca Bazzanija oteli su i uzeli samostanski auto te se odvezli u nepoznatom smjeru. Volonter se slučajno zatekao u samostanu jer su ga sestre pozvale da otkloni kvar nestanka struje, koji su, kako se kasnije saznalo, namjerno izazvali pljačkaši. Drugim sestrama pljačkaši nisu naudili. Policija se odmah dala u potjeru i u susjednom mjestu, na udaljenosti od oko osam kilometara, pronašli su beživotno tijelo talijanskog volontera, kojeg su pljačkaši ubili, i ranjenu s. Carlu u besvjesnu stanju, za koju se u prvom trenutku mislilo da je mrtva. Ona je operirana u bolnici u Kirembi, a potom prevezena u Italiju na daljnje kirurške zahvate.

Po čemu ćemo ju upamtiti

Uvijek vedra i nasmijana, ali šutljiva i diskretna, rado je pronalazila najpotrebnije među najsiromašnijima. Uz rad u centru, uvijek je imala vremena za obilazak obitelji da bi se u razgovoru uvjerila gdje je najpotrebnije pomoći. Zauzimala se za pomoć djeci pri školovanju, u što je, osobno i posredstvom Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela uključila mnoge obitelji iz Hrvatske.

Odlazak sestre Lukrecije na poseban način je osjetilo najsiromašnije pleme Pigmeji, koje joj je bilo posebno drago srcu, jer su isključeni iz ionako siromašnog društva Burundija, bez prava na školovanje. Česte posjete njima, uz koju vreću graha i žita, te razgovor i najnužniju medicinsku skrb, za njih su bila prava milost. Bila je uporna, svojehlava, ali i marljiva, uslužna i požrtvovna. Toliko puna ljubavi i milosti, hodajući kroz život s osmijehom, opravdala je ime "anđela" u mnogim sjećanjima.

Hrvatski misionari i misionarke danas

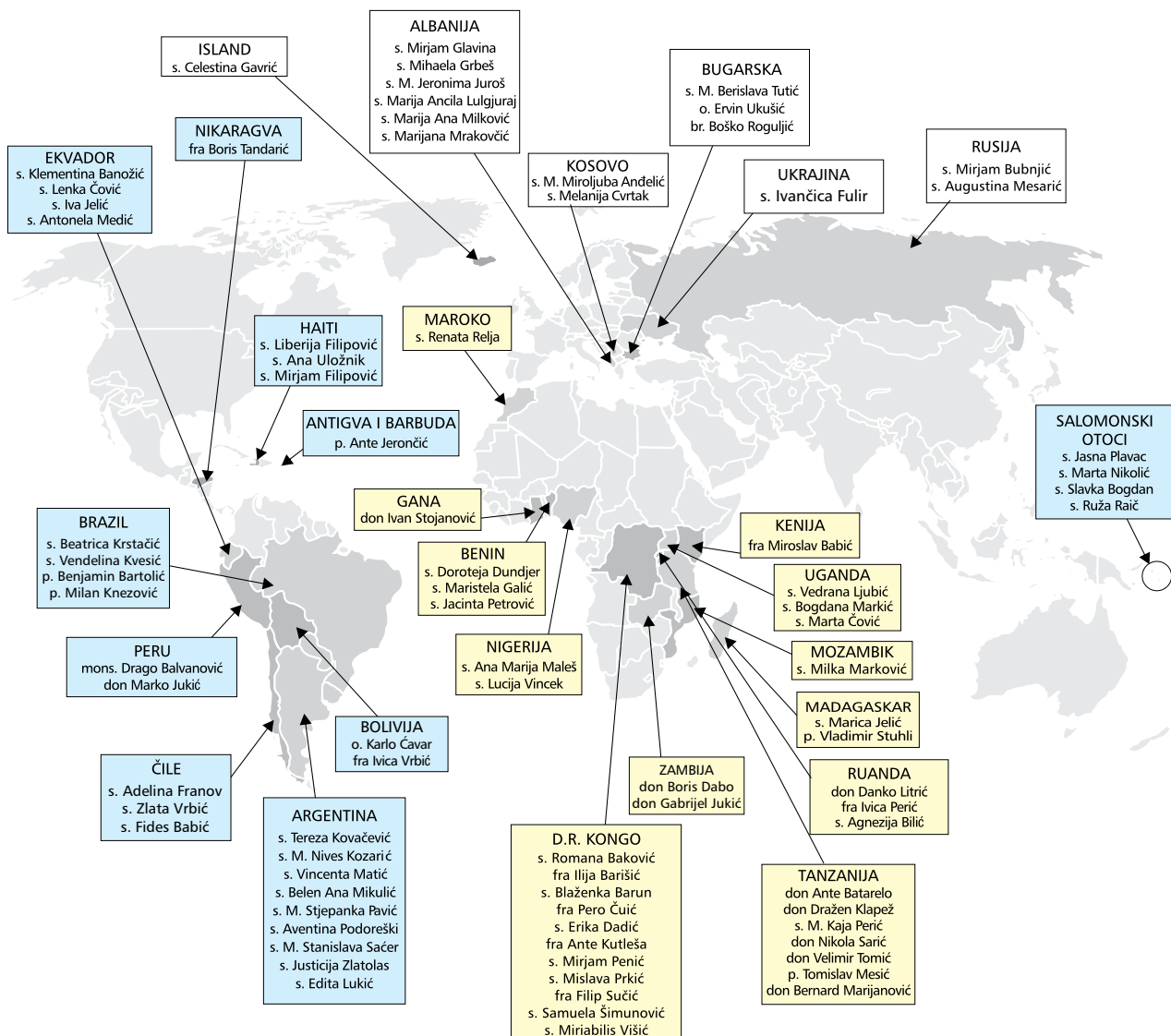
Hrvatskih misionara i misionarki danas u svijetu ima ukupno 85. Djeluju u 27 zemalja svijeta: u Africi 36, u Americi 30, u Oceaniji četiri i u Europi 15.

(Broj misionara se s vremenom mijenja jer novi misionari odlaze u misije, a neki stariji se vraćaju. Ovaj popis ažuriran je 21. rujna 2016. godine.)

upoznaj misionare:

Naši misionari u svijetu

Osnivanje Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela u Republici Hrvatskoj

Papinska misijska djela (dalje u tekstu PMD) djeluju u okviru Kongregacije za evangelizaciju naroda u Vatikanu. Redovito u svakoj državi postoji jedna nacionalna uprava Papinskih misijskih djela, na čelu s nacionalnim ravnateljem. Ipak, za neke manje države i za države u kojim ima malo katolika postoji jedna nacionalna uprava, kao što je to za skandinavske države. U nekim državama postoji više nacionalnih uprava, kao što je to u Kanadi, gdje postoji posebna nacionalna uprava za englesko, a posebna za francusko govorno područje.

Papinska misijska djela osnovana su u svibnju 1922. Nemamo podatak kad je osnovana Nacionalna uprava PMD-a za hrvatsko govorno područje, odnosno za Jugoslaviju, niti tko je bio prvi nacionalni ravnatelj.

U Zagrebu je 1931. godine ustanovljena Misijska pisarna, kao službeni ured Nacionalne uprave PMD-a za misijsku animaciju za biskupije hrvatskoga govornog područja, a koju je vodio vlč. August Wolf. Biskupska konferencija nekadašnje države Jugoslavije, nakon zatražene i prihvaćene ostavke nacionalnog ravnatelja PMD-a dr. Janka Penića, predložila je vrhbosanskog nadbiskupa dr. Smiljana Čekadu za nacionalnog ravnatelja PMD-a, što je Zbor za evangelizaciju naroda i prihvatio. Misijska pisarna iz Zagreba seli u Sarajevo i dobiva novo ime – Misijska centrala. Do raspada Jugoslavije Nacionalna uprava PMD-a pokrivala je gotovo cijeli teritorij Jugoslavije, osim Slovenije, koja je imala vlastitu Nacionalnu upravu PMD-a. U razdoblju dok je sjedište Nacionalne uprave PMD-a Jugoslavije bilo u Sarajevu, bila su tri nacionalna ravnatelja PMD-a: spomenuti vrhbosanski nadbiskup dr. Smiljan Čekada (1969. – 1974.), vlč. dr. Zvonimir Baotić, svećenik Vrhbosanske nadbiskupije (1974. – 1988.) i vlč. Stipo Miloš, svećenik Vrhbosanske nadbiskupije (1988. – 1996.). Zbog ratnih okolnosti Misijska centrala u Sarajevu privremeno se u travnju 1992. preselila u Zagreb, u prostor dječakčkog sjemeništa.

Poslije raspada bivše države Jugoslavije ustanovljena je u siječnju 1996. jedna nova Nacionalna uprava PMD-a za dvije novonastale države – za Republiku Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, sa starim nazivom – Misijska centrala. Prvi nacionalni ravnatelj PMD-a za obje novonastale države bio je hvarsko-bračko-viški biskup mons. Slobodan Štambuk, koji je istovremeno bio i predsjednik Vijeća za misije Hrvatske biskupske konferencije. Hrvatska biskupska konferencija je 2000. godine na zasjedanju u Poreču, na prijedlog tadašnjega nacionalnog ravnatelja PMD-a biskupa Slobodana Štambuka i u suglasnosti s Biskupskom konferencijom Bosne i Hercegovine, donijela zaključak da se Kongregaciji za evangelizaciju naroda predloži osnivanje Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela za Republiku Hrvatsku.

Kongregacija za evangelizaciju naroda je prihvatila prijedlog HBK-a te je dekretom, koji je potpisao prefekt Jozef Tomko, za prvoga nacionalnog ravnatelja u Republici Hrvatskoj imenovan 5. siječnja 2001. godine preč. mr. Tomo Perić, svećenik Zagrebačke nadbiskupije, na petogodišnje razdoblje od 2001. do 2006. godine. Nacionalna uprava PMD-a u RH započela je djelovanje 23. travnja 2001. u prostoru Međubiskupijskoga dječakčkog sjemeništa u Zagrebu, gdje je dotada djelovala Misijska centrala Crkve u Hrvata i uredništvo misijskoga informativnog lista *Radosna vijest*.

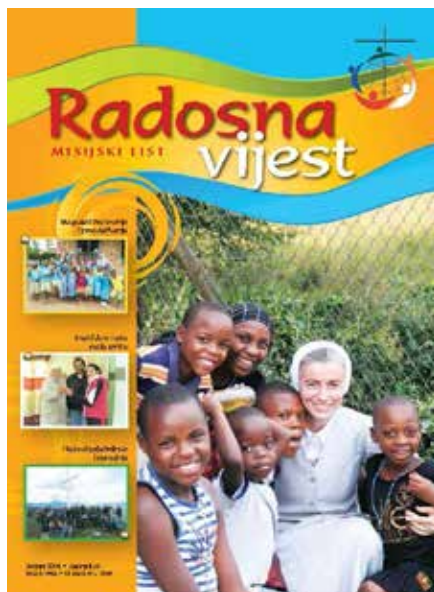
Dana 23. travnja 2001. nacionalni ravnatelji PMD-a, preč. mr. Tomo Petrić u Republici Hrvatskoj i vlč. mr. Tomo Knežević u Bosni i Hercegovini, dogovorili su se o zajedničkoj suradnji za rast misijske svijesti i odgovornosti Crkve u Hrvata. Odlučili su da će nacionalne uprave PMD-a u RH i u BiH izdavati zajednički misijski list, a on bi nastavio svoje postojanje u dotadašnjoj Radosnoj vijesti. Animacijske materijale za proslavu Svjetskog dana misija, koja se uobičajeno naziva Misij-ska nedjelja, pripremali bi i izdavali zajedno. Godišnje susrete misionara i misionarki organizirali bi također zajedno, a susreti bi se održavali prema dogovoru u biskupijama u Republici Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Od 12. srpnja 2001. sjedište Nacionalne uprave PMD-a u Republici Hrvatskoj nalazilo se je u Prebendi sv. Uršule na Novoj Vesi, u Zagrebu. Istog dana uredske prostorije blagoslovio je kardinal Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup.

Dr. Milan Špehar, svećenik Riječke nadbiskupije i profesor na Teologiji u Rijeci obnašao je službu nacionalnog ravnatelja PMD u petogodišnjem razdoblju od 2006. do 2011. god. Vlč. Antun Štefan, svećenik Varaždinske biskupije, je sadašnji nacionalni ravnatelj PMD-a, imenovan 2011. godine. Od 15. rujna 2014. sjedište Nacionalne uprave PMD u Republici Hrvatskoj nalazi se u zgradi Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu, na adresi Ksaverska cesta 12 a.

Misijski list Radosna vijest

Misijsko vijeće Biskupske konferencije Jugoslavije donijelo je 13. siječnja 1972. godine odluku o pokretanju misijsko-ga informativnog lista *Radosna vijest*, kao glasila Misijske centrale Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela Jugoslavije, osim Slovenije. Sjedište Uredništva bilo je u Sarajevu, u zgradi Vrhbosanske katoličke bogoslovije. Prvi broj objavljen je u veljači 1972. godine. Glavni i odgovorni urednik bio je vlč. dr. Zvonimir Baotić, svećenik Vrhbosanske nadbiskupije. List *Radosna vijest* počeo je izlaziti prvo kao dvomjesečnik, da bi kasnije prerastao u mjesečnik. Za pokretanje lista *Radosna vijest* osobito je zaslužan mons. dr. Smiljan Čekada, vrhbosanski nadbiskup koji je u to vrijeme bio nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela u Jugoslaviji, osim Slovenije.

Ideja osnivača bila je da list donosi teme o misijskom poslanju Katoličke Crkve u svijetu i u našoj domovini. Ponajprije se je željelo da list bude sredstvo misijske informacije i formacije, kao i sredstvo misijske animacije u našim biskupijama, župnim i redovničkim zajednicama, udrugama i pokretima, ali i za kontakte brojnih prijatelja misija s hrvatskim misionarima i misionarkama. *Radosna vijest* prvo je bila list Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela bivše države Jugoslavije, osim Slovenije, a od listopada 2001. godine dviju nacionalnih uprava Papinskih misijskih djela, Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Misijski list *Radosna vijest* nastavio je tradiciju misijskih listova Crkve u Hrvata koji su prestali izlaziti tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata. Bili su to sljedeći misijski listovi: *Crnče*, *Jeka iz Afrike* i *Katoličke misije*. Sva tri lista bila su posvećena misijskoj animaciji djece i odraslih. Blažena Marija Terezija Ledochowska godine 1889. pokrenula je dva misijska časopisa: *Jeka iz Afrike* i *Crnče*. Ti su listovi izlazili na više jezika, a između dva svjetska rata i na hrvatskom jeziku. Misijski list *Jeka iz Afrike*, koji je bio katolički mjesečnik za promicanje misijskog rada za Afriku, izlazio je u Zagrebu od 1929. god 1943. godine. Drugi misijski list, pod imenom *Crnče*, koji je bio misijski mjesečnik za katoličku mladež, isto je tako izlazio u Zagrebu od 1930. do 1942. godine. Oba časopisa izdavalo je Društvo sv. Petra Clavera za afričke misije. Uređivao ih je dr. Aleksandar Gahs.

U *Glasniku Srca Isusova i Marijina* je niz godina postojala posebna rubrika s vijestima iz misija. Ta se je rubrika godine 1926. osamostalila u časopis *Katoličke misije*, koji je osobito pratio djelovanje hrvatskih i slovenskih misionara u Indiji, ali je isto tako donosio i vijesti iz drugih misijskih krajeva. Uz taj časopis nastao je niz brošura o misijama. Časopis *Katoličke misije* izlazio je do 1945. godine u Zagrebu, a izdavao ga je Kolegij Družbe Isusove u Zagrebu (Palmotićeva ulica 31). Uređivao ga je o. Antun Vizjak. S dolaskom komunističke vlasti nasilno je ugašen, zajedno s brojnim drugim listovima Katoličke Crkve u hrvatskom narodu.

Časopis *Radosna vijest* od 1972. pa do kraja travnja 1992. godine izlazio je u Sarajevu. Zbog ratnih okolnosti u Sarajevu u svibnju 1992. godine ondašnja Nacionalna uprava Papinskih misijskih djela

i uredništvo *Radosne vijesti* “privremeno” su preseljeni u Zagreb. Vjerovalo se da će ratne okolnosti brzo završiti i da će se brzo vratiti u Sarajevo.

Prema dogovoru dvojice nacionalnih ravnatelja Papinskih misijskih djela u Republici Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini iz 2001. godine, preč. mr. Tome Petrića i vlč. mr. Tome Kneževića, misijski list *Radosna vijest* zajednički je misijski list dviju novonastalih nacionalnih uprava Papinskih misijskih djela. Otad se list *Radosna vijest* priprema u sjedištu Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela u Republici Hrvatskoj.

Cijelo je vrijeme izlaza *Radosna vijest* misijski orijentirana. Osim redovitih uvodnika, koji se bave aktualnim misijskim temama na razinama opće Crkve i Crkve u Hrvata, ona obrađuje i druge misijske teme. Brojnim prijateljima misija prezentirana je povijest svih četiriju papinskih misijskih djela, kao i prvog i drugog statuta PMD-a. Misijski dokumenti Svete stolice bili su dobro zastupljeni. Svoje mjesto redovito su imale i godišnje skupštine, i to na nacionalnoj razini, u veljači, jedna u Bosni i Hercegovini, a druga u Republici Hrvatskoj, te opća u Rimu, u prvoj polovini svibnja, zatim europski susreti nacionalnih ravnatelja PMD-a i konferencije animatora PMD-a sv. Djetinjstva Europe i mediteranskih zemalja. Naši misionari i misionarke i njihov rad redovito su zauzimali središnje mjesto. Posebno mjesto imale su osobe ili ustanove iz misijskih područja, što je trebala biti dodatna potpora gradnji misijske svijesti i odgovornosti, ali i aktivni prijatelji misija i misionara u domovini dobivali su dio prostora za što učinkovitiju misijsku animaciju. Aktualne vijesti iz misijskih područja uzimane su iz raznih listova i agencija, zatim su prevedene i stavljane u list, da bi se što bolje informirala misijska javnost Crkve u Hrvata. Predstavljanje hrvatskih misionara i misionarki, dijecezanskih ravnatelja Papinskih misijskih djela, kao i ljetni susreti misionara po (nad)biskupijama također su nalazili svoje mjesto u *Radosnoj vijesti*.

Prvi broj časopisa *Radosna vijest* iz 1972. godine

Susreti misionara i misionarki

O pokretanju susreta misionara odlučeno je na godišnjoj skupštini PMD-a u Sarajevu 1986. god., dok je službu nacionalnog ravnatelja PMD-a obnašao dr. Zvonimir Baotić. Običaj je da misionari i misionarke u domovinu dolaze svake dvije ili tri godine i ostaju u domovini od dva do tri mjeseca. To je prigoda da se odmore, oporave, obave medicinske pretrage i potrebno liječenje, pohode svoje obitelji, rodbinu, biskupe, redovničke poglavare, subraču svećenike, redovnike i redovnice te se susretu s prijateljima i dobročiniteljima misija.

Najviše misionara i misionarki dolazi u domovinu u ljetno vrijeme. Na godišnjim skupštinama Papinskih misijskih djela raspravljalo se što učiniti za misionare dok su ovdje. Došlo se do ideje da se za njih organizira susret na kojem bi nekoliko dana bili zajedno, međusobno se upoznavali i družili te razmijenili misionarska iskustva.

Za organizaciju prvog susreta javio se Zdenko Bralić, dijecezanski ravnatelj PMD-a u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji. On je organizirao prvi susret misionara i misionarki, u Splitu 1987. godine. Na tim susretima uz misionare sudjeluje i biskup – predsjednik Misijskog vijeća pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, nacionalni ravnatelji PMD-a, dijecezanski ravnatelji PMD-a iz svih biskupija u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini te djelatnici nacionalnih uprava PMD-a. Za misijske djelatnike to je prigoda da od misionara saznaju potrebne informacije, upoznaju se s potrebama i projektima misionara te da dogovore buduću potporu i suradnju.

Susreti su prigoda za široku misijsku animaciju. Otvorenje susreta počinje misnim slavljem koje predvodi biskup domaćin iz biskupije koja organizira susret te se predstavljaju svi misionari i misionarke. Drugi dan susreta sudionici u manjim skupinama odlaze u više župa, da bi što više vjernika imalo prigodu slušati njihova svjedočenja, izlaganja i razgovarati s njima.

Kronologija dosadašnjih susreta misionara i misionarki:

Split (Splitsko-makarska nadbiskupija) 1987.
Supetar (Hvarska biskupija) 1988.
Zagreb (Zagrebačka nadbiskupija) 1989.
Banja Luka (Banjalučka biskupija) 1990.
Kotor 1991. – susret zbog ratnih okolnosti nije održan
1992. – zbog ratnih okolnosti susret nije planiran
Pučišća (Hvarska biskupija) 1993.
Pakoštane (Zadarska nadbiskupija) 1994.
Pula (Porečka i pulska biskupija) 1995.
Ravna Gora (Riječko-senjska biskupija) 1996.
Đakovo (Đakovačko-osječka nadbiskupija) 1997.
Šibenik (Šibenska biskupija) 1998.
Sarajevo (Vrhbosanska nadbiskupija) 1999.
Varaždin (Varaždinska biskupija) 2000.
Vela Luka (Dubrovačka biskupija) 2001.
Nova Kapela (Požeška biskupija) 2002.
Mostar (Mostarsko-duvanjska biskupija) 2003.
Split (Splitsko-makarska nadbiskupija) 2004.
Krasno (Gospičko-senjska biskupija) 2005.
Pregrada (Zagrebačka nadbiskupija) 2006.
Banja Luka (Banjalučka biskupija) 2007.
Križevci (Križevačka eparhija) 2008.
Đakovo (Đakovačko-osječka nadbiskupija) 2009.
Kotor (Kotorska biskupija) 2010.
Varaždin (Varaždinska biskupija) 2011.
Bjelovar (Bjelovarsko-križevačka biskupija) 2012.
Zadar (Zadarska nadbiskupija) 2013.
Sarajevo (Vrhbosanska nadbiskupija) 2014.
Sisak (Sisačka biskupija) 2015.
Dubrovnik (Dubrovačka biskupija) 2016.

Susret 2017. godine održat će se u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji.

Misijski dokumenti

BENEDIKT XV. - *Maximum illud*

30. studenoga 1919.

Papa u apostolskom pismu piše da je najveća i najsvetija služba ona koju je Gospodin naš Isus Krist, prije nego ga je Otac pozvao k sebi, povjerio učenicima: “Idite po svemu svijetu i propovijedajte evanđelje svakomu stvorenju.” (*Mk 16, 15*)

Obratio se i upraviteljima misija – Crkva osobito u njih stavlja nadu, da povećaju širenje vjere. Također je uputio nekoliko riječi i misijskom svećenstvu. U rukama njihovim leži spasenje tolikih duša i širenje kršćanske prosvjete. Oni nose svjetlo onima koji su u tami, šire Kristovu vlast te pomažu ljudima na putu prema nebeskoj domovini, ne zemaljskoj. Upozorio je papa misionare da se moraju čuvati od drugih dobiti, trebaju samo tragati za dušom. Trebaju se obrazovati za apostolski rad i znanje stranih jezika. Najbitnije im treba biti svetost života, trebaju biti Božji ljudi i ne voljeti grijeh. Po primjeru Krista Gospodina misionari moraju gorjeti od ljubavi pa će za Božju djecu smatrati i najpokvarenije pogane, budući da su otkupljeni Božanskom snagom i ljubavi. Osim svetosti života misionari se trebaju pouzdati u Boga. Bog jedini može čovjeku udijeliti dovoljno snage, da slijedi i postigne ono što spozna da je dobro i istinito.

Misijsko se angažiranje treba obilježavati na više crkven i univerzalan način. Treba izbjeći dva nedostatka – domovinski nacionalizam i pretjeranu obranu isključive nazočnosti vlastite ustanove na određenom području. Papa je isto tako naglasio važnost brige za domaći kler, koju stavlja na središnje mjesto. Crkva, naime, nije tuđa nijednom narodu i zato je pravedno da u svakom narodu bude svećenika sposobnih voditi kao učitelji i pastiri vlastite sunarodnjake. Posebno je istaknuo i odao priznanje za junačko služenje evanđelju velikom broju misionara. Papa je naglasio da se misijama može pomoći na tri načina – molitvom, povećanjem broja misionara i materijalnim davanjem. Misionarima je potrebna molitvena pomoć, a na taj način mogu pomoći svi. Papa je pozvao sve svećenike da pomognu da bi se povećao broj misionara. Također je pozvao katolike cijelog svijeta da pomognu misijama dobrovoljnim darovima, da bi se ublažile posljedice Prvoga svjetskog rata.

PIO XI. - Rerum ecclesiae

28. veljače 1926.

Papa se u enciklici obraća biskupima cijelog svijeta. Naglašava da dužnost misijskog rada veže sve kršćane, osobito kler. Potiče sve da molitvom ostvaruju misijsku dužnost, napose ističe da moliti trebaju djeca i redovnice. Za sve katolike postavlja nove zadaće: obratiti pogane zadaća je ljubavi prema Bogu i bližnjemu, što je dužnost svih vjernika, a osobito biskupa, klera te crkvenih i redovničkih ustanova. Vjernici su pozvani na žarku neprestanu molitvu za misije, koja je izvrsno sredstvo da se probude nova misijska zvanja.

Papa promiče misijska udruženja – ako nisu osnovana neka se osnuju, a ako jesu, trebaju se poticati savjetom i ugledom, da bi iz dana u dan sve bolje radila. U enciklici papa napominje da je društvo za širenje vjere najvažnije te da katolici trebaju biti velikodušni i pomoći društvu, da bi ono moglo pomagati misijskim potrebama.

Enciklika naglašava da treba biti što više domaćih biskupa misionara, jer strani misionari veoma teško izražavaju svoje misli, zbog nepoznavanja jezika. Europa oskudijeva svećenstvom, a iz Europe dolazi najviše misionara. Domaći svećenici trebaju širiti granice kršćanstva i voditi vjernike svoje narodnosti. Biskupi su pozvani promicati misijska zvanja bez straha mogućeg smanjenja svećeničkih zvanja za njihove biskupije. Domaći svećenici ne trebaju biti u podređenom položaju, nego ih treba pripravljeti za preuzimanje vođenja misija da bi se strani misionari mogli posvetiti novim zadaćama ili na drugim misijskim područjima. Ne treba postojati razlika između domaćeg klera i klera Europe.

Papa napominje biskupima da trebaju osnovati što više sjemeništa, gdje bi obrazovali domaće svećenike i uzdigli ih do svetosti koja odgovara svećeničkom životu te do onog duha apostolata koji je uporan oko spasenja svoje braće, tako da će biti spremni žrtvovati se za svoju braću i sugrađane. Potrebno je povećati i broj vjeroučitelja, koji su isto tako veoma bitni za širenje evanđelja. Katehisti mogu biti i Europljani, ali bi bilo još bolje da su domaći. Oni će svojim radom pomagati misionarima u prvom redu poučavajući katekumene i pripremajući ih za krštenje. Katehisti svojim primjerom trebaju privući nevjernike Kristu.

Potrebno je da u budućnosti bude olakšan put širenja kršćanske mudrosti te misionari moraju biti razmješteni na svakom području. Božja kuća i ostale misijske zgrade trebaju se graditi, ali treba se čuvati toga da se ne podižu raskošne i skupe bilo crkve, bilo zgrade.

Na kraju papa potiče biskupe da osim misionara i redovnika iz vlastitog reda također prime za suradnike misionare i redovnike iz drugih redova, svećenike ili laike.

PIO XII. - Evangelii praecones (Navjestitelji Evanđelja)

2. lipnja 1951.

Papa se na početku enciklike osvrće na statističke podatke koji pokazuju postignut napredak. U 1926. godini bilo je 400 misija, danas ih ima oko 600; vjernika u misijama nije bilo više od 15 milijuna, danas ih ima oko 28 milijuna. Za razliku od prije 20-ak godina, kad su misije bile povjerene stranim misionarima, danas je 88 misija prešlo u ruke domaćeg klera. U mnogim mjestima ustanovljena je crkvena hijerarhija s domaćim biskupom i klerom. U Kini i u nekim dijelovima Afrike uspostavljena je crkvena hijerarhija prema normama svetih kanona. Umnožila su se mala sjemeništa brojem i vrijednošću te broj bogoslova u velikim sjemeništima. U Rimu je osnovan Misijski institut, također su utemeljeni fakulteti i katedre za misiologiju. Održani su razni misijski kongresi. Papa je zaključio da su predstavnici Crkve svojom radinošću donijeli veoma bogate plodove; naročito su uspjeli bolje organizirati misijske pothvate te su si međusobno pomagali u zajedničkom radu za isti cilj. Sve navedeno plod je dvadeset i pet godišnjega misijskog djelovanja.

Posebnu pozornost posvetio je poteškoćama na koje nailaze misionari s izričitim spominjanjem progona kojima su izloženi. Kada misionari trpe progonstvo, daje im se kruna vjere te se vidi jakost Božjih vojnika. Misionari koji danas djeluju u najudaljenijim krajevima razvijaju djelatnost sličnu djelatnosti prvobitne Crkve. Zato misionarima papa nudi mudre upute podcrtavajući pri tom važnost domaćeg klera i preporučuje jačanje suradnje laika. Papa također poručuje da treba stvarati te širiti sredstva priopćivanja, i razviti inicijative zdravstvenog značenja i socijalne brige. Crkva ne smije razoriti ni gušiti sve što je dobro, čestito i lijepo u naravi i običajima raznih naroda, ne smije srušiti i razoriti – već stvarati.

PIO XII. - Fidei donum (Dar vjere)

21. travnja 1957.

Enciklika očituje veliku zabrinutost pred nerazmjerom duhovnih sredstava zemalja stare kršćanske tradicije i velikih potreba tolikih naroda što su još daleko od Crkve.

Razlog nastanka enciklike posebne su prilike prisutne u Africi, u trenutku kad se taj kontinent otvara životu suvremenog svijeta i prolazi možda najteže godine svoje tisućljetne sudbine. Zato papa ističe svoj poziv na napredak misijske evangelizacije. Znak toga je imenovanje brojnih afričkih biskupa. Osnovni uvjet je da se čvrsto i konačno ustanovi Crkva u novim narodima, ali odmah precizira da s uspostavom mjesne hijerarhije misijsko djelovanje nije završeno. Nije zanemariv ni društveni, gospodarski i politički razvoj, kao i njegove posljedice. Zato Papa izriče svoju zabrinutost glede širenja nemira od strane sljedbenika ateističkog marksizma – izazivaju mržnju jednog naroda protiv drugoga. Druga papina briga jest pojava poimanja života što vodi odvajanju od Krista; papa navodi primjer prodora tehničke civilizacije. Sagledavši cjelokupnu situaciju, papa naglašava razvoj Crkve u cijelome misijskom svijetu, a osobito u Africi. Razvoj obuhvaća veću potporu u osoblju: i svećenike i laike. Zato papa poziva sve biskupe da se osjete suodgovornima s Glavom Crkve (Kristom) u djelu evangelizacije. Biskupi su u svojstvu zakonitih nasljednika apostola po božanskoj ustanovi, postaju odgovorni za apostolsko poslanje Crkve. Brigom za opće potrebe Crkve očituje se na živ i istinit način sveopćost iste Crkve.

Iz svega toga papa naglašava trostruku misionarsku zadaću: molitva, veća velikodušnost kao i poziv biskupijama bogatih zvanjima neka zvanja daruju misijama. Posebno je hvalevrijedna odluka dopuštenje nekim svećenicima da se stave na stanovito vrijeme na raspolaganje afričkim biskupima. Papa je uputio poziv i laicima da ponude svoje služenje mladomu kršćanstvu. Bilo bi to služenje ostvareno predano, skromno i razborito, s potpunom podložnošću mjesnim biskupima, u savršenoj suradnji s afričkim laicima. Od posebnog je značenja ohrabrenje koje je papa uputio svima koji su se angažirali u djelu evangelizacije: “Svima vama misionarima, svima vama Kristovim apostolima, u kojem god ste dalekom i nepoznatom mjestu, ponavljamo izraz naše zahvalnosti i naše nade; ustrajte s pouzdanjem u započetom djelu, sretni da služite Crkvi, pozorni na njezin glas, sve više prožeti njenim duhom, ujedinjeni vezama bratske ljubavi!”

IVAN XXIII. - Princeps pastorum

28. studenoga 1959.

Ova enciklika objavljena je povodom 40. obljetnice objavljivanja enciklike pape Benedikta XV. *Maximum illud*.

U početku papa ističe kako enciklika želi privući pozornost na potrebe i nade širenja kraljevstva Božjega u misijskim krajevima. Enciklika se bavi četirima temama: hijerarhija i domaći kler, formacija mjesnog klera, laikat u misijama i laički apostolat u misijama. S obzirom na prvu temu, papa je istaknuo plodove i donio ohrabrujuće statističke podatke. Usprkos rastu mjesne Crkve u misijskim područjima papa naglašava daljnju potrebu za misionarima. Zato preporučuje da svi rade zajedno, i to “u skladu bratske, iskrene i osjetljive ljubavi”. Posebno je istaknuo duhovnu i doktrinarnu formaciju domaćeg klera kako bi oni sami mogli formirati kandidate za svećeništvo. Enciklika upozorava na izbjegavanje pretjeranosti nacionalizma, zatvaranja u same sebe. Božja Crkva je katolička i nije strana niti jednomu narodu. Domaći svećenici nošeni osjećajima i višim ciljevima, u skladu s općenitim zahtjevima katoličke vjere, doprinijet će na djelotvoran način također vlastitoj domovini.

Novost koju je enciklika donijela je pozornost na laikat misija, na njegovu važnost, njegovu ulogu, ne samo radi prve evangelizacije naroda već i u redu preuzimanja važnih odgovornosti, kako u Crkvi tako i u njihovim domovima. Dalje papa naglašava kako u misijskim zemljama nije dovoljno učiniti da se nauče formule iz katekizma i temeljne zapovijedi kršćanskog morala, već treba isto tako angažirati laike u njihovu javnom ponašanju. Zato se očekuje da laici budu nadasve dosljedni i djelotvorni svjedoci istine u koju vjeruju. U zadnjem dijelu enciklika daje jasne upute laicima iz zemalja sa starom katoličkom tradicijom, sa žurnim pozivom za formiranje savjesti i osjetljivosti. Svoje posebno mjesto trebali bi imati laici, koji bi trebali biti raspoloživi za suradnju u misijama. Na kraju enciklika potiče čestite laike i kršćane da svojom nazočnošću i svojom kompetencijom poštuju razne struke i djelatnosti kako kulturne tako i političke u koje su angažirani. Enciklika je pozvala i studente iz misijskih područja da pridonese svjedočanstvom svoje vjere u sredini gdje budu živjeli i studirali.

Ad gentes (O misijama)

Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve

II. Vatikanskog koncila

7. prosinca 1965.

Objavljivanje dekreta o misijskoj djelatnosti Crkve predstavlja jedan od istaknutijih i djelotvornijih plodova Drugoga vatikanskog koncila. Dekret je donio, prema duhu koncilskih otaca, evangelizacijsko poslanje u samo srce Crkve, u njezin trojstveni izvor. Kao posljedica toga djelo evangelizacije opet je ušlo u svijest Crkve i u odgovornost svih krštenika, od biskupa, svećenika, redovnika, do svih vjernika. Dekret je, prema želji pape Pavla VI., postao “pastoralna knjiga” svake Crkve što nastoji živjeti prema evanđelju te je poseban tekst za tumačenje Koncila, što preuzima i razvija posebne teme: mjesna Crkva, službe i karizme, unaprjeđenje čovjeka, razvoj i evangelizacija.

Tekst dekreta je vodič za pastoral Crkve. Sadrži dvije središnje tvrdnje koje ga obilježavaju. Poslanje Crkve danas je jedinstveno i nedjeljivo, a povjereno je svakoj partikularnoj crkvi, budući da je putujuća Crkva po svojoj naravi misionarska. Iz toga se zaključuje da misije nalaze svoje pravo građanstvo u pastoralu svake partikularne Crkve i ne ostaju više na rubovima crkvenog života. S druge strane, misijsko djelovanje postaje mjerilo pastorala, njegov cilj i njegova mjera provjeravanja. Biskupi su više puta ustvrdili da je misijsko angažiranje znak prave crkvene zrelosti i konkretan osjećaj za misijsku zadaću svake partikularne crkve.

Crkva je po svojoj naravi misionarska ako njezin početak izvire iz poslanja Sina i poslanja Duha Svetoga prema Očevu planu. Pojam misijskog djela u sebi obuhvaća navještaj evanđelja, svjedočanstvo života i dijalog s još nevjerojtućom braćom; oblikovanje kršćanske zajednice s vlastitim biskupima, klerom i ustrojem; primjerenu pripravu i apostolsku formaciju misionara te vrednovanje misijskih ustanova.

Uređenje misijskog djelovanja povjereno je nadležnomu tijelu, Kongregaciji za evangelizaciju naroda, kojemu je dužnost ravnati i usklađivati u cijelom svijetu misijsko djelo. Misionarska suradnja treba uključiti sve vjernike, sve svećenike pod vodstvom i na poticaj njihovih biskupa, te redovničke ustanove.

Dekret završava pozdravom svim glasnicima evanđelja, pridružujući se njihovim patnjama i sa željom da svi narodi budu što prije dovedeni k poznavanju pune istine i k spasonosnom iskustvu svjetla i milosti Kristova evanđelja.

PAVAO VI. - Evangelii nuntiandi (Naviještanje evanđelja)

8. prosinca 1975.

Apostolski nagovor pape Pavla VI. o evangelizaciji u suvremenom svijetu objašnjava evangelizaciju kao primarnu ulogu Crkve. Nagovor je napisan nakon sinode koju je sazvao papa ubrzo nakon Drugoga vatikanskog koncila. Sazvao je sinodu da bi definirao pojam evangelizacije, koji je, iako star, za mnoge bio nejasan. *Evangelii nuntiandi* dao je Katoličkoj Crkvi teološka načela za usmjerenje članova u razumijevanju onoga što se podrazumijeva pojmom “evangelizacije”, kao i kako se to odnosi prema svakomu katoliku.

Pritom je dokument naglasio da je suvremeni svijet istaknuo slike više nego riječi. Kao takav, svijet treba vidjeti svjedoke novog mogućeg način života, kako bi mu se mogla predstaviti radosna vijest. Papa u nagovoru prednost daje Crkvi, da bi se obogatilo i produbilo razumijevanje evangelizacije. *Evangelii nuntiandi* nam govori o tome kako evangelizirati i naviještati poruku evanđelja u kontekstu s postojećim stanjem u društvu i svijetu.

Papa Pavao VI. daje vrlo jasan naglasak na važnost evangelizacije, koja nije dodatan doprinos za Crkvu, nego jedna od uloga u ljudskoj potrazi za istinom. Za papu je to poziv za evangelizaciju osobna zapovijed našega Gospodina Isusa Krista, a ne nečija osobna narav. Evangelizacija je poziv Crkve, što znači da je i njeno temeljno poslanje. Nadalje, u pitanjima evangelizacije, kultura igra važnu ulogu te evanđelje i evangelizacija nisu identične i neovisne u odnosu na sve kulture. Papa raspravlja o sadržaju evangelizacije te posebice o njegovoj osnovnoj biti i o sekundarnim elementima. Osnovna bit mora se prikazati kroz svjedočanstvo na jednostavan i izravan način. U središtu poruke mora se nalaziti Kristovo spasenje, kao što se otkriva kroz vazmeno otajstvo. Sekundarni elementi su sakramenti jer oni označavaju završetak evangelizacije. *Evangelii nuntiandi* se također bavi metodama i prikladnim sredstvima u evangeliziranju. Prvo sredstvo evangelizacije svjedočanstvo je izvornoga kršćanskog života. Drugo je naglašenost nužnosti propovijedanja, a jedan oblik toga je služba riječi. Druga sredstva su kateheze, što je sustavni vjeronauk temeljnih učenja Crkve. Postavlja se pitanje komu će se evangelizirati te se traže odgovorni ljudi za to poslanje.

IVAN PAVAO II. - *Redemptoris missio*

7. prosinca 1990.

U toj enciklici papa Ivan Pavao II. podsjeća cijelu Crkvu na njezino misijsko poslanje. Već u podnaslovu naslovu progovara o njezinom glavnom predmetu: "Enciklika o trajnoj vrijednosti misijske naredbe", odnosno o potrebi za hitnost misijskog djelovanja. Nakon kratkotrajna oduševljenja i zaleta nakon Drugoga vatikanskog koncila Crkva ponovno posustaje u svom angažmanu oko misija, pa ta enciklika od osam poglavlja služi kao poziv na buđenje kršćana za misijsku svijest i potiče na ponovan žar u naviještanju Božje riječi.

Papa govori o spasenju koje nije ponuđeno samo onima koji su u Crkvi, nego svim ljudima, pa i onima koji ne poznaju evanđelje, jer "žive u društveno-kulturnim uvjetima koji im ne dopuštaju" da budu dio Crkve. To, kao i činjenica da je pravo svih ljudi upoznati Krista, razlog je više za približiti svima evanđelje. Kraljevstvo Božje ponuđeno je svima te se treba paziti da se ne odvoji od Isusa Krista jer se tako pretvara u samo ljudsko i ideološko. Ističe da Duh Sveti, po misionarima, ostvaruje inkulturaciju evanđelja, tj. da misionari ulaze u dijalog s kulturama i religioznim vrijednostima ne uništavajući ih, nego ih prožimaju evanđeoskim vrijednostima. Želi cijeli svijet proglasiti jednim misijskim područjem bez posebnih misija.

Tim dokumentom nadahnutim novim optimizmom Papa ponovno preuzima i oživljava tradiciju misionarskih enciklika prekinutu Koncilom. On funkcionira kao priručnik ili podsjetnik o misijama u pravom smislu riječi te uzima u obzir i prihvaća sve novosti misionarskog iskustva, kao i dotada ostvarena teološka istraživanja, uklopivši ih u misionarsku dužnost i tradiciju Crkve. Daje istaknuto mjesto mladim crkvama u misijama s nekršćanima, koje se često imenuju kao "temeljna stvarnost", kao i bazičnim crkvenim zajednicama u oblikovanju mladih (mjesnih) crkava. Otvoreno pristupa temama inkulturacije i dijaloga s nekršćanima te posvećuje veliku pozornost djelatnosti Crkve u promicanju razvoja. Uvodi i dva nova pojma: da se Crkva unaprjeđuje i radi za razvoj odgovarajući savjesti i evangelizirajući te da se prinos Crkve razvoju naroda ne odnosi samo na Jug, nego poziva i Sjever na veću skromnost (ozbiljnost) života.

7.

Molitva za misije

Misijska krunica

Misionari i misionarke smatraju se poslanima donositi poruku evanđelja cijelomu svijetu, posebno u pogledu promocije mira, pravde i zajedništva ljudi. Jedan od načina kako da to čine je molitvom Misijske krunice. Ona potiče molitve za misije, za pravdu i za cijeli svijet.

Sluga Božji nadbiskup Fulton J. Sheen bio je nacionalni ravnatelj Papinskoga misijskog djela za širenje vjere Amerike od 1950. do 1966. godine. Razmišljao je kako zagrliti svijet molitvom te je osmislio *Misijsku krunicu* govoreći: “onaj tko izmoli *Misijsku krunicu*, zagrlio je sve kontinente, sve ljude u molitvi”.

U veljači 1951. godine utemeljio je *Misijsku krunicu* u svom obraćanju u radijskoj emisiji *Katolički sat*: “Moramo moliti, i to ne za sebe, nego za svijet. Da bih to postigao, osmislio sam *Svjetsku misijsku krunicu*. Svaka od pet desetica druge je boje te predstavlja kontinente.”

Molimo tu krunicu da bismo “pomogli svetomu ocu i njegovu Papinskom misijskom djelu za širenje vjere dajući mu praktičnu potporu, kao i molitve, za siromašne misijske zemlje svijeta” istaknuo je nadbiskup Sheen.

Zrnca krunice u različitim bojama simboliziraju napore misionara u cijeloj Crkvi na svakom od pet kontinenata.

- Zelena boja predstavlja Afriku, zbog njezinih zelenih šuma i bogatstva života.
- Crvena boja predstavlja Ameriku, zbog vatre vjere koju su donijeli prvi misionari.
- Bijela boja predstavlja Europu, zbog “bijelog oca” pape.
- Plava boja predstavlja Australiju i Oceaniju, zbog plave boje oceana koji ih okružuje.
- Žuta boja predstavlja Aziju, mjesto gdje sunce izlazi.

Kao Kristovi učenici pozvani smo da budemo misionari – da u svijetu nosimo Kristove poruke. To možemo i molitvom *Misijske krunice*, koja nas povezuje sa svijetom Crkve. “Molitva treba pratiti korake misionara, tako da navještaj riječi može stupiti na snagu kroz božanske milosti”, piše papa Ivan Pavao II. u enciklici *Redemptoris missio*.

Kazalo važnih pojmova

Apostolski vikar – naslovni biskup na čelu apostolskog vikarijata, područja u misijskim zemljama koje još nema dovoljno vjernika da bude biskupija.

Cenobiti – redovnici koji žive zajedničkim životom u ograđenom samostanu (cenobij) i prisutni su u religioznom i društvenom životu sredine u kojoj žive. Žive u uređenoj zajednici pod upravom opata radeći, moleći i vršeći pokoru.

Devotio Moderne (lat. moderna pobožnost) – duhovni pokret u Katoličkoj Crkvi u XIV. i XV. st.; nastao u Nizozemskoj i proširio se po Belgiji i sjevernoj Njemačkoj. Naglašava “unutarnju pobožnost”, preziranje svijeta i nasljedovanje Krista u mucima i poniznosti. Među mnogobrojnim spisima toga pokreta ističe se Nasljeđuj Krista Tome Kempenca.

Dijeceza – od cara Konstantina Velikoga naziv se upotrebljava za crkveno upravno područje; danas u Katoličkoj Crkvi područje kojim upravlja biskup, biskupija.

Dikasterij – opći naziv za dijelove Rimske kurije.

Dogma – odluka koju izdaje papa ili vijeće u jedinstvu s papom koje definira istinu vjere.

Egzegeza – kritičko tumačenje biblijskih tekstova. Egzegeza je teološka disciplina koja želi uvijek iznova proučavati tekst Svetog pisma i činiti ga razumljivim u svim kulturama, vremenima i mjestima.

Eshatologija – nauk ili skup predodžaba o posljednjim stvarima čovjeka i svijeta; sa stajališta pojedinca, ona razmatra pitanja smrti, prethodne pojave nevolja, ponovnog Kristova dolaska, uskrsnuća od mrtvih i posljednjega suda, a sa stajališta zajednice, svršetak svijeta (i vremena), život nakon smrti i dolazak kraljevstva Božjega.

Inkulturacija – katoličko nastojanje da vjera bude prilagođena i drugim kulturama iz kojih se pridobivaju novi vjernici – utjelovljenje kršćanske vrijednosti u nove kulture i uvođenje te kulture u kršćanski pogled na svijet.

Jansenizam – vjerski pokret unutar Katoličke Crkve tijekom 17. i 18. stoljeća. Dok renesansa i humanizam naglašavaju čovječju vrijednost i um, jansenisti naglašavaju Božju svemoć, čovjekovu izopačenost i nemogućnost da se čovjek spasi ako nije za spasenje predodređen. Inzistirajući na moralnoj strogosti (zabilježeno je da su jansenisti redom bili turobna raspoloženja i da su se rijetko smijali) i na stavu da će spasenje postići samo rijetki među kršćanima, okreću se naročito protiv isusovačkoga pastoralnog dušobrižništva.

Kler – duhovni stalež, svećenstvo i redovništvo.

Kongregacija – stalno kardinalsko povjerenstvo Rimske kurije kao najvišeg nadležstva Svete stolice (Kongregacija za nauk vjere, Kongregacija za kler, Kongregacija za biskupe, Kongregacija za katolički odgoj...). Na čelu svake kongregacije nalazi se prefekt ili predstojnik.

Kongregacija za evangelizaciju naroda – kongregacija Rimske kurije zadužena za misijsko djelovanje i uz to vezane aktivnosti. Možda je poznatija pod svojim starim imenom: Sveta kongregacija za širenje vjere (lat. Sacra congregatio de propaganda fide). Preimenovao ju je papa Ivan Pavao II. 1982. godine, a njezina je misija ostala nepromijenjena. Suvremeni pojam propaganda dolazi od imena kongregacije i njezine misije.

Kontemplacija – misaono udubljivanje ili poniranje, duhovno udubljivanje, promatranje, razmišljanje usmjereno na nutrinu, misaonost koja nema potrebe za praktičnom realizacijom.

Misionari fidei donum – dijecezanski svećenici koji odlaze na određeno vrijeme u druge biskupije, na druge kontinente.

Mistika – vjera u nadnaravno. Teološka znanost koja raspravlja o otajstvenim putovima kršćanskog savršenstva.

Monah (grč. sam, jedini) – muška osoba koja se zavjetima vezuje i potpuno predaje monaštvu. U istočnim crkvama svi su redovnici monasi, u zapadnoj samo neki (benediktinci, cisterciti, kartuzijanci, trapisti, kao i ženski ogranci kontemplativnih redova (bosonoge karmelićanke)).

Patronat – pokroviteljstvo, zaštita, posebna skrb.

Pontifikat – razdoblje vladavine jednog pape.

Propaganda fide (lat. propagare = rasprostraniti) – Kongregacija za evangelizaciju naroda (Kongregacija za širenje vjere).

Reevangelizacija – nova evangelizacija.

Vikar – zamjenik crkvenog poglavara (pape, biskupa, provincijala, župnika...).

Literatura

- Pismohrana misijskog lista Radosna vijest.
- Tomo Knežević (ur.), *Crkva i misije*, Sarajevo, Nacionalna uprava Papinskih misijskih djela u BiH, 2009.
- Franjo Šanjek, Počeci kršćanstva u Hrvata, u: *Crkva u svijetu*, 3 (1976) 5, 201 – 209.
- Marina Perić, Ferdinand Konščak, hrvatski misionar i istraživač Donje Kalifornije: u: *Migracijske i etničke teme* 20 (2004), 1: 111 – 116.
- M. Korade, M. Aleksić, J. Matoš: *Isusovci i hrvatska kultura*, Zagreb, Hrvatski povijesni institut u Beču, 1993.
- Mijo Korade, *Istraživači novih obzora*, Zagreb, Matica Hrvatska, 2015.
- Povijest jedne duše. Autobiografski rukopisi sv. Terezije od Malog Isusa, Glas Koncila, Zagreb, 2011.
- Le Missioni Cattoliche, 1910.

Na mrežnoj stranici Nacionalnoga misijskog ureda možete naći i dodatne sadržaje:

www.misije.hr.

Riječi kojima je sv. Franjo poslao misionare među Saracene

“Filioli mei, Deus mihi mandavit, quod mittam vos ad terram Saracenorum ad praedicandum et confitendum eius fidem et legem Mahometicam impugnandam. Et ego etiam ibo per aliam partem ad infideles et fratres alios mittam per universum mundum. Idcirco, filii, paretis vos ad implendum Domini voluntatem.”

(“Dječice moja, Bog mi je zapovjedio da vas pošaljem u zemlju Saracena da propovijedate i ispovijedate njegovu vjeru i da se borite protiv Muhamedovog zakona. I ja ću također ići po drugoj strani nevjernicima i drugu braću ću poslati po cijelom svijetu. Stoga, sinovi, pripremite se da izvršite Gospodinovu volju.”)

sv. Franjo (Collationes monasticae, XXIII.)

POVELJA MALOGA MISIONARA

Krštenje me je učinilo misionarom,
da svugdje svjedočim evanđelje.

Mali misionar susreće,
prihvata i voli svoga bližnjega,
bez obzira od kuda on dolazi.
On je znatiželjan i zanima se za druge.

Mali misionar zna dijeliti
s djecom cijeloga svijeta.
Daje im svoje vrijeme,
svoje prijateljstvo i svoj novac
za projekte koji pomažu djeci.

Mali misionar zna
da ništa nije moguće bez molitve.
On voli govoriti Bogu o onima koje voli,
i povjerava Gospodinu Crkvu i svu djecu.

Mali se misionar
stavlja u službu drugih,
besplatno i radosno.
Zna da je najvažnije svjedočanstvo
ono koje daje svojim životom.

*Idite po svem svijetu
i propovijedajte Evanđelje*

(usp. Mk 16,15)